Nieuwegein

Programmabegroting 2019-2022

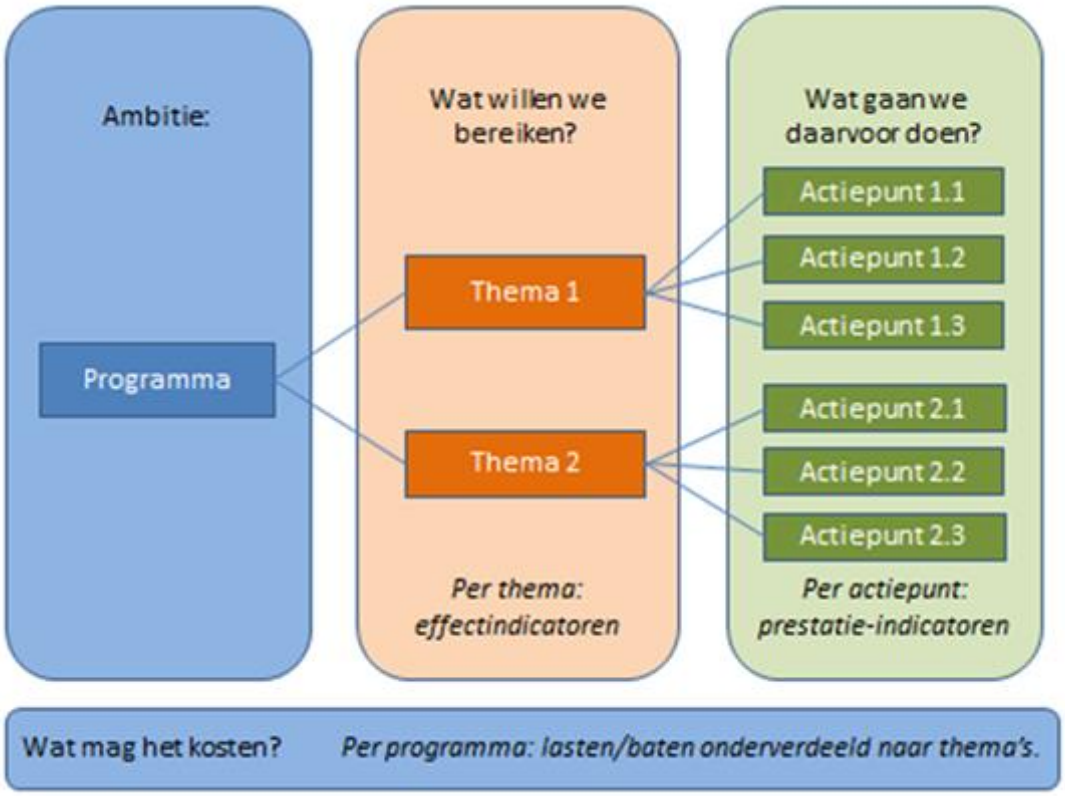
Inhoudsopgave

Programmabegroting 2019-2022 1
Inhoudsopgave 2
1. Algemeen 3
1.1. Leeswijzer 3
1.2.Bestuurlijk perspectief 5
1.3.Financieel perspectief 8
2. Beleidsbegroting 10
2.1. Programmaplan 10
2.1.1. Programma Bestuur en Dienstverlening 11
2.1.2. Programma Wonen en Economie 16
2.1.3. Programma Leefomgeving en Veiligheid 29
2.1.4. Programma Vrije tijd 43
2.1.5. Programma Versterking eigen kracht, Ondersteuning en Bescherming 52
2.1.6. Programma Bedrijfsvoering 73
2.1.7. Programma Algemene dekkingsmiddelen 79
2.2. Paragrafen 81
2.2.1.Lokale heffingen 81
2.2.2.Financiering 86
2.2.3.Weerstandsvermogen, risicobeheersing & kengetallen 90
2.2.4.Onderhoud kapitaalgoederen 95
2.2.5.Verbonden partijen 100
2.2.6.Grondbeleid 113
2.2.7. Parkeerexploitatie 115
3. Financiële begroting 117
3.1. Overzicht van baten en lasten 117
3.2. Overzicht reservemutaties 118
3.3. Overzicht mutaties voorzieningen 121
3.4. Overzicht incidentele baten en lasten 123
3.5. Geprognosticeerde balans 124
3.6. Begrotingscijfers per taakveld 125
3.7.Overzicht Investeringen 127
4. Overige gegevens 131
4.1. Kerngegevens 131
4.2. Landelijke basisset indicatoren 132
4.3. Lijst van gebruikte afkoringen 134

1. Algemeen

1.1. Leeswijzer

Opzet programma's
Voor u ligt de programmabegroting 2019 van de gemeente Nieuwegein. Deze begroting heeft de gebruikelijke opzet, met een indeling per programma die er schematisch als volgt uitziet:

Voor wat betreft de cijfers wordt per programma een vergelijking gemaakt met die van de begroting 2018. De belangrijkste mutaties worden daarbij verklaard. Kleinere mutaties worden niet verder toegelicht.

Indicatoren
Om te kunnen meten in hoeverre de in de begroting opgenomen doelen en activiteiten zijn gehaald, zijn in de begroting indicatoren opgenomen. Wij onderscheiden daarbij twee soorten indicatoren:

<u>Effectindicatoren</u>
Effectindicatoren meten de gevolgen van de gerealiseerde doelstellingen. Zij gaan met name over de vraag “Wat willen we bereiken?”. Bijhorende vragen zijn “Wat is het resultaat van het gevoerde beleid?” en “Zijn de gerealiseerde effecten overeenkomstig de streefdoelen?”.

Prestatie-indicatoren
Prestatie-indicatoren hebben betrekking op de vraag “Wat gaan we daarvoor doen?”. De indicator richt zich op het resultaat van ingezette activiteiten en meet in welke mate de doelstelling van het productieproces wordt bereikt. Hierbij is het wel van belang dat de prestatie door de gemeente beïnvloed kan worden.

De realisatie van de indicatoren over 2017 en de waarden van de nulmeting uit 2015 zijn gebruikt om de streefwaarden voor de begroting 2019 te bepalen.

Toelichting
Onder het kopje toelichting bij de programma's is een uitsplitsing naar taakvelden opgenomen, waarin de baten en lasten worden toegelicht. Hiermee wordt de zelfstandige leesbaarheid van de programma's vergroot. Er ontstaat meer inzicht in de verschillende activiteiten en werkzaamheden die onder een programma plaatsvinden en welk budget hier mee gemoeid is.

Omdat alle kosten voor bedrijfsvoering op het programma Bedrijfsvoering zijn verantwoord en er geen doorbelasting plaatsvindt, ontstaat in sommige gevallen de vreemde situatie dat baten op een product de lasten ver lijken te overschrijden. Dit komt onder andere voor bij de onderdelen Riolering, Afval en Begraafplaatsen. Voor die onderdelen wordt verwezen naar de paragraaf lokale heffingen voor een uitgebreide toelichting.

1.2.Bestuurlijk perspectief

Voor u ligt de eerste programmabegroting van deze raadsperiode. Om samen het verschil te gaan maken, willen we de komende jaren ambitieus en ondernemend te werk gaan. Met de samenleving en de partners in en om Nieuwegein zetten we de schouders eronder om onze stad de komende vier jaar mooier en duurzamer te maken. Daarbij willen we complementair zijn aan de kracht van de stad en versterken we om die reden de lijn die reeds is ingezet om aan te sluiten bij initiatieven in Nieuwegein. Dat is de kracht van de stad en daar vertrouwen we graag op.

We hebben de ambities uit het coalitieakkoord een realistische plek gegeven in de programmabegroting. Daarmee geven we invulling aan de motie 'verwerken coalitie akkoord in begroting 2019' . Dat betekent dat sommige ambities al in 2019 financieel zijn vertaald en sommige ambities later:

Voortzetting en overnemen vorige periode				*x € 1.000*
	2019	2020	2021	2022
Investeringen onderwijs en sport, fase 2 en 3	0	-50 n	-334 n	-510 n
Klimaatadaptatie	0	-25 n	-50 n	-75 n
Klimaatadaptatie personele inzet	-70 n	-70 n	-70 n	-70 n
Structureel voortzetten routekaart energieneutraal	0	0	0	-475 n
Investeringen sportpark parkhout (kapitaallasten)	0	-50 n	-50 n	-50 n
Extra stijging aanneemkosten (kapitaallasten)	0	-50 n	-50 n	-50 n
Garantiebanen begeleidingskosten	-25 n	-30 n	-35 n	-50 n
Totaal voortzetting en ovenemen vorige periode	**-95 n**	**-275 n**	**-589 n**	**-1.280 n**

Coalitie akkoord na fasering 2019				*x € 1.000*
	2019	2020	2021	2022
Wonen				
Startersleningen	0	-50 n	-50 n	-50 n
Onderwijs				
Zwemmen en verkeersexamens	0	-25 n	-25 n	-25 n
Schoolpleinen (kapitaallasten)	0	-25 n	-25 n	-25 n
Veiligheid				
Vergroten beleidscapaciteit (personeel)	-140 n	-140 n	-140 n	-140 n
Versterken veiligheid, toezicht en handhaving (personeel)	-150 n	-150 n	-150 n	-150 n
Nijpelsplantsoen	-75 n	-75 n	-75 n	-75 n
Duurzaamheid				
Matchingsfund, groen geluk	-100 n	-100 n	-100 n	-100 n
Beheer revolving fund	-40 n	-40 n	-40 n	-40 n
Openbare ruimte en leefbaarheid				
Historische dorpskernen (deels kapitaalslasten)	0	-50 n	-50 n	-50 n
Werkbudget wijkcoordinatoren	-40 n	-40 n	-40 n	-40 n
Aanvullende capaciteit wijkcoordinatoren (personeel)	-112 n	-112 n	-112 n	-112 n
Sport, recreatie en vrije tijd				
Herijken evenementenbeleid	-60 n	-60 n	-60 n	-60 n
Bereikbaarheid en mobiliteit				
Noorstedeweg en Plettenburgerbaan (kapitaalslasten)	0	0	-50 n	-50 n
Dienstverlening en organisatie				
Bestuurskosten	-75 n	-75 n	-75 n	-75 n
Personele knelpunten (incl. dienstverlening en communicatie)	-500 n	-500 n	-500 n	-500 n
Totaal Coalitie akkoord	**-1.292 n**	**-1.442 n**	**-1.492 n**	**-1.492 n**

Na jaren van bezuinigen is er meer ruimte om te investeren. Tegelijkertijd realiseren wij ons dat er nog grote financiële opgaven voor ons liggen. De ambities en opgaven zijn divers en groot. Van

onderwijshuisvesting en de Routekaart klimaatneutraal tot aan informatiestrategie. Van Betere Buurten en Beheer op Orde tot dienstverlening, van Omgevingswet tot klimaatadaptatie. Daarnaast zitten nog volop in de doorontwikkeling van de transformatiebeweging in het Sociaal Domein. We zullen moeten blijven prioriteren om onze ambities haalbaar en praktisch realiseerbaar te houden.

Een gezonde, veerkrachtige samenleving
We realiseren ons steeds beter dat de gemeente in het gehele samenspel van de samenleving maar één van de spelers is. Op veel gebieden redden de meeste inwoners en ondernemers zichzelf gelukkig prima. Met die veerkracht én een sterke sociale samenhang ontstaat ruimte voor sociale en ruimtelijke initiatieven. Het vanuit de gemeente bieden van ruimte aan de samenleving wordt steeds meer een uitgangspunt. Via matchingfunds geven we daar invulling aan.

Met de transformatieagenda hebben we een leidraad om te werken aan een krachtiger samenleving waar het gaat om de hulp en ondersteuning van onze (meer kwetsbare) inwoners. Geen blauwdruk, maar een ontwikkelagenda waarin we samen met inwoners, partners en professionals werken aan versterking van de kracht van onze inwoners en ondersteuning waar nodig. In de volgende fase van de transformatie agenda willen we alles wat we vanuit de verschillende transformatieprogramma's al vormgeven bij elkaar en dichter bij de inwoners brengen en met hen samen vorm geven in wijken en buurten.

Tegelijkertijd blijft het onverminderd van belang om hulp en ondersteuning te bieden aan inwoners die dit (tijdelijk) nodig hebben. We werken aan de verbetering van de dienstverlening van Geynwijs. Daarnaast zetten we in op het verkorten van de wachtlijsten in de (jeugd)zorg. We gaan uit van wat mensen wél kunnen en bieden maatwerk in hulp en ondersteuning. Tegelijk zoeken we ook mogelijkheden om mantelzorgers te ontlasten. We ontwikkelen met werkgevers, WIL en maatschappelijke organisaties een mix van maatregelen gericht op deelname, activering en ondersteuning. We streven er naar om inwoners zoveel mogelijk te laten meedoen. Dat doen we door een snelle inburgering en integratie, het terugdringen van eenzaamheid, prioriteit aan de aanpak van laaggeletterdheid en extra aandacht voor de groepen: gezinnen met kinderen en 'nieuwe armen' in het armoedebeleid.

Een gezonde, veilige en duurzame leefomgeving
Nieuwegein is een prettige stad om in te wonen en dat willen we zo houden. Met onder meer de projecten Routekaart Klimaatneutraal, Beheer op Orde, Betere Buurten en Klimaatadaptatie gaan we de openbare ruimte verduurzamen en toekomstbestendig maken.

Andere belangrijke programma's zijn de vernieuwing van onderwijshuisvesting en sportaccommodaties en het Woningbouwprogramma 2030. De behoefte aan woningen is groot. Niet alleen in Nieuwegein, maar ook in de regio en in de randstad. Dat is voelbaar op de Nieuwegeinse woningmarkt. In het woningbouwprogramma, dat we mogelijk gaan aanpassen, hebben we vastgelegd hoe we de komende jaren werken aan extra woningen, die aansluiten bij de behoefte. De ontwikkelingen in de woningmarkt gaan snel. We stimuleren ontwikkelingen die passen binnen de vastgestelde ambities. We hebben daarbij ook steeds meer oog voor behoud van erfgoed.

We werken bij gebiedsontwikkelingen niet alleen aan de fysieke omgeving, maar werken ook aan sociale samenhang, duurzaamheid en veiligheid. We pakken hierop de regie om de onderlinge samenhang optimaal te benutten en komen met voorstellen voor de volgorde en fasering van de

werkzaamheden. In 2019 worden de eerste betere buurten afgerond en worden er weer nieuwe opgestart. We zorgen ervoor dat we blijven leren van de ervaringen.

De invoering van de Omgevingswet biedt een kans om onze inwoners, ondernemers en initiatiefnemers centraal te stellen bij de inrichting van de fysieke leefomgeving.
Daarbij gebruiken we de thema's gezondheid, duurzaamheid en veiligheid. Hierover gaan we breed met de stad en de raad in gesprek.

Een sterke stad in een sterke regio
Om als Nieuwegein een sterke stad te blijven is regionaal samenwerken van groot belang: met ondernemers, met onderwijsinstellingen, met inwoners en met Werk en Inkomen Lekstroom (WIL). De samenwerking met de Provincie, regiogemeenten en met andere (inter)nationale regio's kan ons economisch klimaat, en daarmee onze inwoners, ten goede komen.

Aan de hand van de economische visie werken we aan een goed ondernemersklimaat. Dat helpt bij het aantrekken van maatschappelijk verantwoorde ondernemers die onze stad verrijken en bijdragen aan onze sociale, duurzame en economische doelstellingen. Een stevige economische profilering vergroot onze aantrekkelijkheid als mbo stad met drie accenten: logistiek, technische dienstverlening en gezondheid. We zetten citymarketing in ter ondersteuning van onze economische profilering.

Veel van onze inhoudelijke opgaven en ambities reiken over de gemeentegrenzen. Denk bijvoorbeeld aan het woningbouwprogramma, het toewijzingsbeleid huurwoningen, de duurzaamheidsdoelstellingen, bereikbaarheid en mobiliteit, A12 zone, openbare orde en veiligheid en digitalisering. Ook in de regio geldt dat we alleen samen het verschil kunnen maken. Daarom zoeken we de samenwerking, investeren we in netwerken en willen we experimenteren. Zo houden we de regio sterk en kunnen we daar als Nieuwegein de vruchten van blijven plukken.

Vanuit een regionale visie trekken we gezamenlijk op naar het Rijk voor een noodzakelijke mobiliteitssprong.

Versterken van onze ruggengraat
Een sterke organisatie, met een goed functionerende, moderne ICT voorziening, is randvoorwaardelijk voor onze ambities. We investeren in 2019 in extra capaciteit en in de kwaliteit van de dienstverlening. Aan de hand van de I-strategie werken we aan het verstevigen van onze informatievoorziening en ICT-dienstverlening. Tegelijk wordt de arbeidsmarkt steeds krapper en is het dus van belang aantrekkelijk te blijven als werkgever.

Tot slot
Als we echt samen het verschil willen maken, betekent dat iets voor de manier waarop wij samenwerken. Hierin gaan we de komende periode met elkaar experimenteren. Daar ligt ook een relatie met democratische vernieuwing en de strategische agenda van de raad. Hierin willen we samen de discussie en dialoog met de samenleving anders gaan vormgeven. In 2019 gaan we samen stappen zetten om deze ambities te verwezenlijken.

1.3.Financieel perspectief

De voorliggende begroting 2019 is, zoals te doen gebruikelijk, gebaseerd op de Kadernota 2019 die eind juni 2018 in de raad is behandeld. De uitgangspunten en kaders zijn in deze begroting verwerkt. Als gevolg van de verkiezingen eind maart en de daarop volgende coalitievorming bevatte de Kadernota weinig beleidsinhoudelijke kaders. Deze waren verwerkt in het coalitieakkoord `Samen maken we het verschil` en de raad heeft de opdracht meegegeven dit akkoord te verwerken in de begroting 2019.

In het voorjaar 2018 bent u twee keer geïnformeerd over de ontwikkelingen in de algemene uitkering uit het Gemeentefonds. De vorming van het kabinet Rutte III en de daarop volgende bestuurlijke afspraken tussen het Rijk en de mede-overheden hebben geleid tot een forse toename van de algemene uitkering, waar een aantal verplichtingen vanuit het Interbestuurlijk Programma tegenover staan.

Bovenstaande kaders en ontwikkelingen zijn in de voorliggende programmabegroting verwerkt en dit leidt tot het volgende beginsaldo voor het begrotingsjaar 2019 en de daarop volgende jaren:

Actualisering financieel beeld	x € 1.000			
	2019	2020	2021	2022
SALDO MEERJARENBEGROTING NA KADERNOTA / MEICIRCULAIRE	**1.263 v**	**1.613 v**	**2.849 v**	**4.021 v**
MUTATIES				
Uitwerking grondslagen begroting	-138 n	403 v	265 v	975 v
Kapitaallasten	-81 n	-34 n	292 v	306 v
Actualisatie liquideitsprognose	587 v	970 v	1.870 v	1.550 v
Vierjaarlijke kosten nieuwe raad	0	0	0	-48 n
Areaaluitbreiding agv realisatie BB cf vastgesteld Raadsbesluit	-32 n	-32 n	-32 n	-32 n
Afdeling Stadswinkel einde incidenteel salarisbudget	0	0	0	125 v
Totaal kleinere verschillen (specificatie zie onderstaande tabel)	115 v	115 v	355 v	340 v
Totaal mutaties	**451 v**	**1.422 v**	**2.750 v**	**3.216 v**
SALDO BEGROTING	**1.714 v**	**3.035 v**	**5.599 v**	**7.237 v**

Op basis van deze verwerking sluit de begroting met een positief saldo van € 1.714.000. Dit saldo loopt in de jaren op tot € 7.237.000 in 2022. Ten opzichte van de cijfers in de kadernota 2019 is dit een verbetering. De belangrijkste oorzaken hiervoor zijn:

- De vertaling van de grondslagen voor de begroting leidt in 2019 tot een nadeel omdat de stelpost voor loon- en prijscompensatie lager was dan de werkelijke kosten van indexering. In latere jaren is de stelpost ruim voldoende. In 2022 is daarnaast een verdere stijging van de algemene uitkering opgenomen.
- De actualisatie van het meerjareninvesteringsprogramma en de kapitaallasten leidt in de eerste jaren tot een klein nadeel en na 2020 tot een voordeel.
- In de Kadernota 2019 is aangekondigd dat, in vervolg op de Nota Kapitaalgoederen, een actualisatie van de liquiditeitenprognose voor de komende vier jaar zal plaatsvinden mede in relatie tot het aflopen en herfinancieren van langlopende geldleningen. Deze actualisatie heeft tot een bijstelling van de geraamde rentelasten geleid. Deze voordelen hebben vooral te maken met de lagere kosten van herfinanciering en het maximaal gebruik maken van financiering met kort geld waarvan de kosten vrijwel nihil zijn op dit moment.

- We hebben een budget geraamd voor de start van een nieuwe raad in 2022 en in lijn met de besluitvorming rondom Betere Buurten is de structurele stijging van de onderhoudslasten van de eerste gereedgekomen buurt (Sluyterslaan) in de cijfers verwerkt.
- Het incidenteel beschikbare budget voor het programma Dienstverlening komt per 2022 te vervallen.
- Tot slot is er een aantal kleinere correcties en actualisaties doorgevoerd.

Verwerking coalitieakkoord
Zoals in de Kadernota 2019 reeds aangegeven is de ruimte die in de meerjarenbegroting ontstaat beschikbaar voor het uitvoeren van de voornemens uit het coalitieakkoord. De uitwerking van die voornemens vindt u in de programmabegroting binnen de verschillende programma's terug. Op basis van de huidige inzichten en met het oog op realistische planningen hebben we de meeste ambities in de begroting 2019 verwerkt. In de navolgende tabel is dit weergegeven

Financieel beeld na verwerking Coalitie akkoord en overige ontwikkelingen	x € 1.000			
	2019	2020	2021	2022
Saldo begroting	1.714 v	3.035 v	5.599 v	7.237 v
Coalitie akkoord: Voortzetting en overnemen vorige periode	-95 n	-275 n	-589 n	-1.280 n
Coalitie akkoord: Afspraken nieuwe coalitieperiode	-1.292 n	-1.442 n	-1.492 n	-1.492 n
Reservering visie klimaatadaptatie (raad 11 oktober)	-24 n	-70 n	-55 n	-53 n
Totaal saldo na (aanpassing) Coalitie akkoord en overige ontwikkelingen	**303 v**	**1.248 v**	**3.463 v**	**4.412 v**

Naast de verwerking van de voornemens uit het Coalitieakkoord is ook de besluitvorming rondom het thema klimaatadaptatie in de cijfers meegenomen. In het raadsvoorstel dat aan u is aangeboden is dit aangekondigd zodat, indien u de plannen ten aanzien van klimaatadaptatie overneemt, de noodzakelijke financiële ruimte aanwezig is.

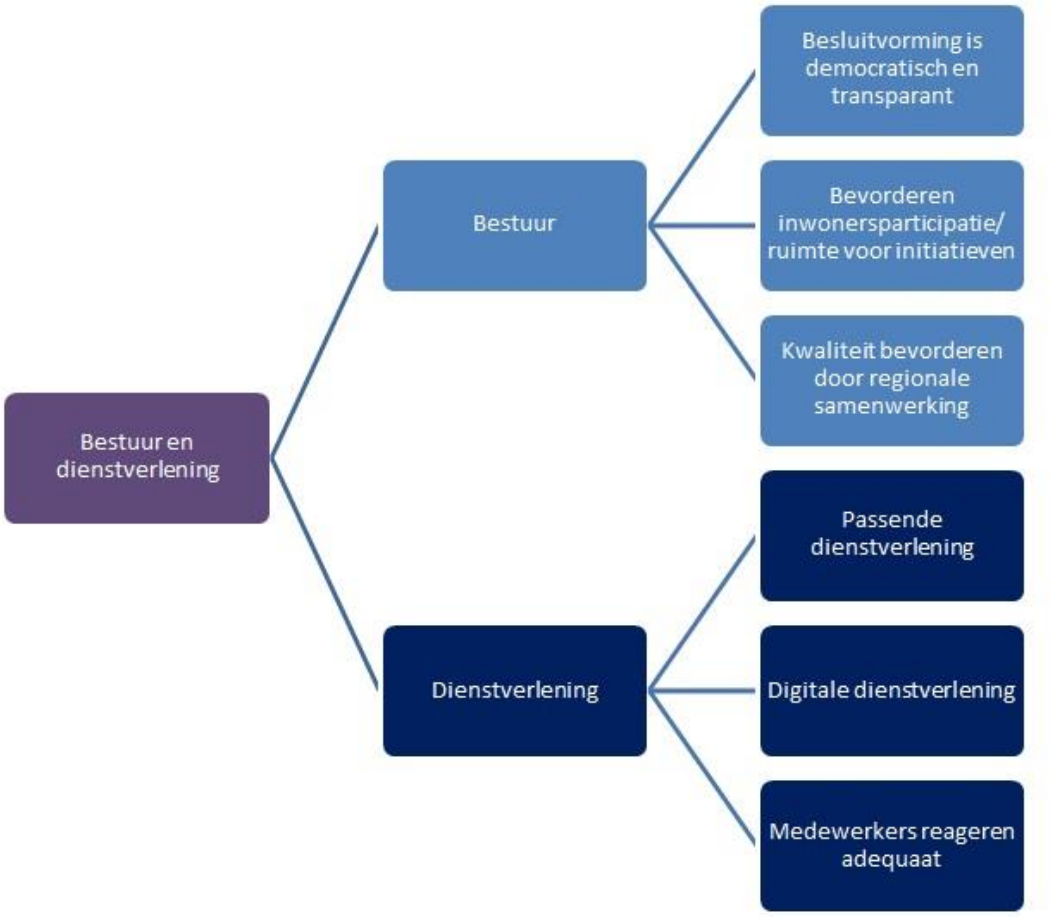
Hiermee ontstaat een begrotingsbeeld met een positief saldo in 2019 van € 303.000 dat oploopt naar een saldo van € 4.412.000 in 2022. Hierin is het beeld uit de nog te verschijnen Najaarsnota 2018 nog niet verwerkt. Deze inzichten worden u, zoals te doen gebruikelijk, middels een afzonderlijke brief met daarin ook de uitkomsten van de septembercirculaire, aangeboden. Dat zal voorafgaand aan de behandeling van de begrotingsstukken in commissie en raad zijn, zodat deze inzichten bij die behandeling betrokken kunnen worden.

Met betrekking tot het meerjarenperspectief merken wij nog op dat tegenover het positieve meerjarensaldo een aantal ontwikkelingen staat waaruit aanvullende kosten voortvloeien. Een deel daarvan ligt buiten het perspectief van deze meerjarenbegroting. In de kadernota 2018 heeft hierop een eerste analyse plaatsgevonden. Wij zijn voornemens deze analyse in de Kadernota 2020 te herhalen en daarmee het meerjarensaldo te actualiseren naar de ontwikkelingen en financiële effecten op de begrotingsruimte op de langere termijn. Op deze manier willen we bereiken dat ook voor de jaren na 2022, en daarmee de colleges en raden na ons, een financieel duurzame situatie ontstaat van waaruit verder aan de kracht van Nieuwegein gebouwd en gewerkt kan worden.

2. Beleidsbegroting

2.1. Programmaplan

2.1.1. Programma Bestuur en Dienstverlening

Ambitie
Nieuwegein is een stad die transparant bestuurd wordt, waar inwoners worden ondersteund en maximaal de ruimte hebben om te participeren en initiatieven de ruimte krijgen. De basis hiervoor is een goede samenwerking met inwoners en ondernemers.

We willen moderne laagdrempelige dienstverlening voor onze inwoners en ondernemers: digitaal waar het kan, persoonlijk waar het moet en ondersteunen waar nodig. We willen een professionele, veerkrachtige en toekomstbestendige gemeentelijke organisatie.

Thema Bestuur

Wat willen we bereiken?
We gaan voort op de weg van samen met de samenleving, de gemeenteraad en de ambtelijke organisatie en co-creatie. We hebben in 2017 hierin al een hoge waarde bereikt. Daarvandaan blijven we verbeteren.

Effectindicatoren	Realisatie 2017	Streefwaarde 2018	Streefwaarde 2019
1a Waardering van burgers voor het bestuur van de gemeente *(1)*	45%	43%	47%
1b Waardering van bedrijven voor het	3,2	3,5	3,5

Effectindicatoren	Realisatie 2017	Streefwaarde 2018	Streefwaarde 2019
bestuur van de gemeente *(2)*			
2 Waardering ruimte voor participatie inwoners *(2)*	3,6	3,5	3,8
3a Waardering inwoners van ruimte voor initiatieven *(2)*	3,9	3,5	4
3b Waardering bedrijven van ruimte voor initiatieven *(2)*	3,2	3,5	3,5
4. Waardering samenwerking *(2)*	--	--	3,5

1. Percentage dat veel of heel veel vertrouwen heeft.
2. Gemeten op schaal van 1 (laag) tot 5 (hoog).

Thema Dienstverlening

Wat willen we bereiken?
Onze dienstverlening is klantvriendelijk, gemakkelijk en toegankelijk, met zelfservice waar het kan en persoonlijk contact waar dat nodig is. We weten daarbij wat inwoners, ondernemers en bezoekers belangrijk vinden. Onze dienstverlening, bij voorkeur digitaal, is passend en optimaal afgestemd op hun wensen.

Ons doel is om onze klanten (inwoners, ondernemers en bezoekers) eigentijdse en laagdrempelige dienstverlening bieden. We leggen daarbij de focus op de klant. We gaan actief op zoek naar wat de klant van ons verwacht en wat hij of zij daarbij belangrijk vindt. Met deze kennis kunnen we gericht onze dienstverlening doorontwikkelen, uiteraard binnen de gemeentelijke financiële, juridische en technische mogelijkheden.

Bij de doorontwikkeling van onze dienstverlening zijn klantvriendelijkheid, gemak en toegankelijkheid de kaders die we hanteren. Zo moeten inwoners, bedrijven en bezoekers onze dienstverlening ervaren. Deze kaders vormen het uitgangspunt voor de (her)inrichting van onze dienstverleningsprocessen. Zij zijn ook de basis waarop de tevredenheid en kwaliteit van onze dienstverlening wordt gemonitord.

I-Strategie
Een belangrijk fundament om deze digitale dienstverlening mogelijk te maken is gelegd, in de door de gemeenteraad vastgestelde, I-Strategie. Gefaseerd zal d.m.v. een uitvoeringsplan langs de daarin vastgestelde sporen de komende jaren invulling worden gegeven aan digitale dienstverlening. Het accent in 2019 zal daarin liggen op ‘Basis op Orde‘, 'Toegankelijk voor iedereen' en ‘Borg de Techniek’.

Wat gaan we daarvoor doen?
We gaan verder met het programma dienstverlening en werken ook in 2019 via de vier sporen aan de verbetering van de dienstverlening. Afhankelijk van het realiseren van de acties uit 2018 zullen we de concrete onderwerpen voor 2019 benoemen. Hierbij denken wij aan:

· Verbeteren bereikbaarheid:
Formuleren van gemeentebrede servicenormen op het gebied van dienstverlening en deze monitoren.

· Doorontwikkelen digitale dienstverlening (zie ook I-strategie):
Vergroten gebruiksvriendelijkheid van de e-formulieren

· Passende dienstverlening: ken je inwoner en ondernemer:
Verdere kwaliteitsverbetering front office functie Telefonie

· Dienstverlening als motor van organisatieontwikkeling:
Doorgaan met gemeentebrede inspiratiesessies over dienstverlening

Effectindicatoren	Realisatie 2017	Streefwaarde 2018	Streefwaarde 2019
5a Waardering algehele gemeentelijke dienstverlening door inwoners *(2)*	3,4	3,6	3,7
5b Waardering algehele gemeentelijke dienstverlening door ondernemers *(2)*	3,9	3,5	4
6a Waardering dienstverlening via digitale faciliteiten door inwoners *(2)*	3,5	3,8	3,8
6b Waardering dienstverlening via digitale faciliteiten door ondernemers *(2)*	3,4	3,5	3,6
7a "De medewerker verraste mij aangenaam met de service die hij/zij verleende" door inwoners *(1)*	51%	40%	55%
7b "De medewerker verraste mij aangenaam met de service die hij/zij verleende" door ondernemers *(1)*	38%	20%	42%

1. Percentage mee eens of helemaal mee eens.
2. Rapportcijfer op een vijfpuntsschaal (1=laag, 5=hoog)

Prestatie-indicatoren	Realisatie 2017	Streefwaarde 2018	Streefwaarde 2019
1. Tevredenheid werken op afspraak *(schaal 1-5)*	4	4	4
2a. Aantal bezoekers website en aantal paginaweergaven	2e halfjaar 117.000 bezoekers	300.000 bezoekers 900.000 pagina weergaven	300.000 bezoekers 900.000 paginaweergaven
2b. Verbeterde digitale formulieren			10
2c. Kwaliteit BRP (zelfevaluatie) (95% is de score voor een voldoende)	89,6%	95%	95%

Relatie met andere programma's

Programma Leefomgeving en Veiligheid:

- uitoefening van een veilige publieke taak

Programma Versterking eigen kracht, Ondersteuning en Bescherming:

- doelstelling participatie
- doelstelling initiatieven.

Wat doen we samen met de stad, met instellingen en verbonden partijen?

Wat mag het kosten?

Omschrijving thema	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Bestuur	2.298	2.779	2.893	2.913	2.915	2.986
Dienstverlening	934	967	754	680	731	745
Totaal lasten	**3.232**	**3.745**	**3.647**	**3.593**	**3.646**	**3.730**
Bestuur	813	87	90	92	94	95
Dienstverlening	1.463	1.345	1.130	1.131	1.157	1.187
Totaal baten	**2.276**	**1.432**	**1.219**	**1.223**	**1.250**	**1.283**
Saldo van lasten en baten	**-956**	**-2.313**	**-2.428**	**-2.370**	**-2.396**	**-2.448**
Storting in reserves			-	-	-	-
Onttrekking aan reserves			-	-	-	-
Totaal van het programma	**-956**	**-2.313**	**-2.428**	**-2.370**	**-2.396**	**-2.448**

Toelichting

Taakveld	*L/B*	*2018*	*2019*	*Verschil*
Bestuur	Lasten	2.534	2.602	68
	Baten			0
	Saldo	**-2.534**	**-2.602**	**68**

Toelichting:	
Lasten	De hogere lasten worden veroorzaakt door een stijging van de formatie voor wethouders met 0,5, incl. secretariële ondersteuning.
Baten	Geen opmerking

Taakveld	*L/B*	*2018*	*2019*	*Verschil*
Burgerzaken	Lasten	862	647	-215
	Baten	1.345	1.130	-215
	Saldo	**483**	**483**	**0**

Toelichting:	
Lasten	De lagere lasten zijn het gevolg van de verlenging van de geldigheidsduur van legitimatiedocumenten
Baten	Zie toelichting bij lasten

Taakveld	*L/B*	*2018*	*2019*	*Verschil*
Openbare orde en veiligheid (wijkcoördinatie)	Lasten	221	267	46
	Baten	87	90	3
	Saldo	**-134**	**-177**	**-43**

Toelichting:	
Lasten	Geen opmerking
Baten	Geen opmerking

Taakveld	*L/B*	*2018*	*2019*	*Verschil*
Cultuur	Lasten	23	24	1
	Baten			0
	Saldo	**-23**	**-24**	**-1**

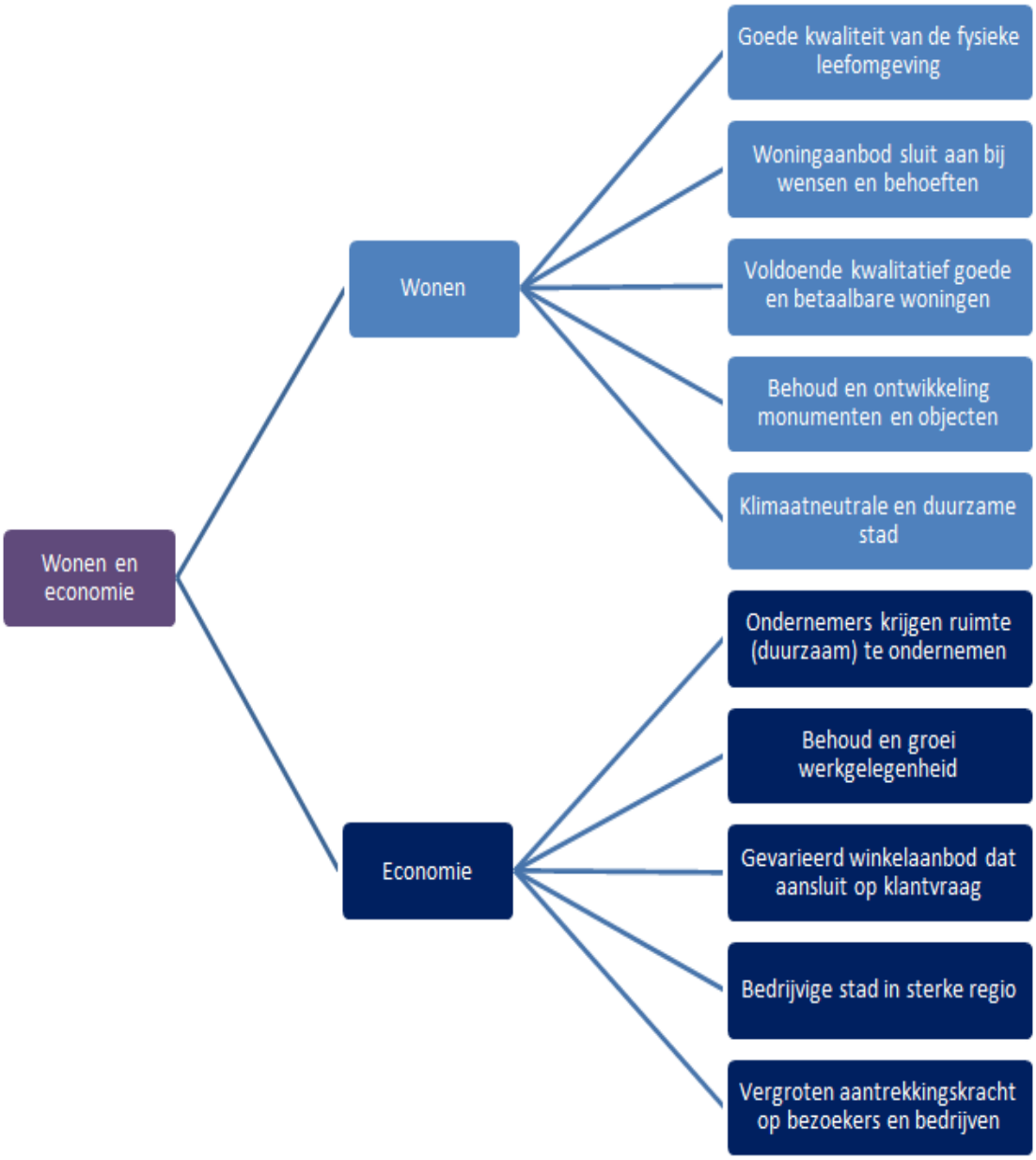
Toelichting:	
Lasten	Geen opmerking
Baten	Geen opmerking

Taakveld	*L/B*	*2018*	*2019*	*Verschil*
Overhead (voorlichting, website)	Lasten	104	107	3
	Baten			0
	Saldo	**-104**	**-107**	**-3**

Toelichting:	
Lasten	Geen opmerking
Baten	Geen opmerking

De investeringen van dit programma zijn opgenomen in paragraaf 3.7: Verwijzing naar staat van investeringen.

2.1.2. Programma Wonen en Economie

Ambitie

Nieuwegein is een groene, duurzame en veilige stad in de populaire regio Utrecht waar de huidige en volgende generaties graag in goede gezondheid willen wonen, werken en ondernemen. Het woningaanbod sluit aan bij de vraag. Ondernemers krijgen de ruimte te ondernemen en er is voldoende werkgelegenheid. De kwaliteit van de omgeving is aantrekkelijk met groene buurten waar men zich thuis voelt, City een levendige en duurzame binnenstad, historische dorpsgezichten en waardevolle cultuurhistorie en archeologie. We zetten slim in op de energietransitie en verduurzaming en zorgen ervoor dat onze stad de gevolgen van de klimaatverandering aan kan. We willen als gemeente verbinden en trekken samen op met inwoners, bedrijven, kennisinstellingen en de groene, gezonde, slimme regio Utrecht om onze ambities te halen. Rondom dit laatste participeren we actief in U10 en Uned verband. In zijn algemeenheid treden we met een “ja mits” houding nieuwe initiatieven tegemoet.

Thema Wonen

Wat willen we bereiken?

1. Een goede kwaliteit van de fysieke leefomgeving.
2. Een woningaanbod dat aansluit bij woonwensen en woningbehoefte van alle inwoners, ook ouderen of mensen met een beperking.
3. We willen grip krijgen op de middeldure huur zodat deze beter aansluit als doorstroommogelijkheid vanuit sociale huur.
4. Behoud en ontwikkeling van historische dorpsgezichten, monumenten, beeldbepalende panden en objecten, en cultuurhistorische structuren en elementen en waardevolle archeologie.
5. Een klimaatneutrale en duurzame stad, die ook de gevolgen van klimaatveranderingen aan kan.

Effectindicatoren	Realisatie 2017	Streefwaarde 2018	Streefwaarde 2019
1.1 Tevredenheid over omgevingskwaliteit en fysieke leefomgeving *(tevredenheid over de verschillende voorzieningen in de wijk)* [1)]	3,6	3,6	3,6
1.2 Tevredenheid over omgevingskwaliteit en fysieke leefomgeving (Hoe prettig vindt u de wijk waarin u woont?) [1)]	4,1	4,0	4,1
3.1 Tevredenheid over het woningaanbod [1)]	3,0	3,3	3,3
3.2 Aantal sociale huurwoningen	8.254	8.327	8.327
3.3 Percentage aanbod betaalbare sociale huurwoningen t.o.v. totale aanbod sociale huurwoningen	80,3	70	70
3.4 Algemene tevredenheid over de kwaliteit van de woning [1)]	4,1	4,0	4,1
4 Aantal gemeentelijke monumenten	37	>43	>43
5.1 Mate van energieneutraliteit [2)]	cijfer 2017 pas in 2019 bekend	3,7%	4,7%
5.2 Duurzaamheidsscore (0-100)	49	50	51

[1)] *Gemeten op een schaal van 1 tot 5.*

[2)] *energieneutraliteit = opgewekte duurzame energie / energiegebruik * 100 %*

Wat gaan we daarvoor doen?

Doel 1: Een goede kwaliteit van de fysieke leefomgeving

Omgevingswet

- De leidende principes (2016-520) die we inzetten bij de invoering van de Omgevingswet passen we toe in de uitwerking naar een Omgevingsvisie en Omgevingsplan(nen). In de uitwerking naar een Omgevingsvisie en Omgevingsplan(nen) zetten we nieuwe vormen van samenwerken met de samenleving in.
- In 2019 stellen we het plan van aanpak voor fase 3 van de Ontwikkelstrategie op. Het accent zal daarbij liggen op de vertaling van de Omgevingsvisie naar de daadwerkelijke implementatie tot 2021. Nieuwe ontwikkelingen worden hierin meegenomen.
- Hoe wij en met welke insteek en samen met wie wij het gesprek met het Rijk willen aangaan wordt uitgewerkt in fase 3 uitwerking van de Ontwikkelstrategie. Wij maken hierbij gebruik van onze deelname in de VNG commissie Ruimte om dit via de VNG aan te kaarten
- In de eerste helft van 2019 gaan we verder op diverse manieren met de stad in gesprek om te komen tot een gedragen Omgevingsvisie die kaders stelt en ruimte biedt bij ontwikkelingen in de fysieke leefomgeving. In de visie wordt het huidige beleid zo veel mogelijk meegenomen.
- We verwachten de Omgevingsvisie in 2019 aan de raad ter vaststelling aan te bieden.
- In 2019 komen wij met een voorstel hoe Nieuwegein softwarematig aan kan sluiten op het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO). Dit DSO is één digitaal loket voor de fysieke leefomgeving waar gemeenten op moeten aansluiten.

Betere Buurten

- In 2019 werken we via het Betere Buurten programma verder aan de duurzame vernieuwing van de buitenruimte in jaren ’70 en ’80-buurten.
- Wanneer de raad in 2018 akkoord gaat met ons voorstel, ronden we in 2019 de planvoorbereiding in Schansen-noord (Fokkesteeg) af en starten we met de uitvoeringswerkzaamheden.
- In 2019 ronden we de Betere Buurttrajecten in Merwestein, Sluyterslaan en de Rijtuigenbuurt af. Hierna evalueren we de realisatie van deze eerste vernieuwingsplannen.
- In gesprek met de raad bepalen we hoe we nieuwe Betere Buurten kiezen.

Overig

- In 2019 komen we met een nieuw Actieplan geluid.
- Na het raadsbesluit 2018 over gebiedsontwikkeling Natuurkwartier wordt uitvoering gegeven aan de gebiedsontwikkeling Natuurkwartier in synergie met de realisatie van de watergang voor de wipwatermolen Oudegein in het Natuurkwartier (maalvaardig maken molen).
- We zetten in 2019 drie gemeentelijke NME-initiatieven - kinderboerderij (40 jaar) , Natuurkwartier (10 jaar) , BuitenWijs (10 jaar) - in de schijnwerpers.
- In 2019 actualiseren wij de bodemkwaliteitskaart.
- In 2019 gaan we gezamenlijk met de gemeenten Utrecht en Houten en de provincie Utrecht het ontwikkelingsperspectief voor de A12-zone actualiseren. Doel is in beeld brengen hoe de A12- zone een bijdrage kan leveren aan de verstedelijkingsopgave voor de lange termijn en onder welke condities.

Doel 2: Een woningaanbod dat aansluit bij woonwensen en woningbehoefte van alle inwoners, ook ouderen of mensen met een beperking

- We zetten het succes van het woningbouwprogramma door en bouwen op de in het woningbouwprogramma aangewezen locaties. Naar aanleiding van dit succes, de snelheid waarin woningen worden opgeleverd, nieuwe regionale inzichten en de kansen die zich voordoen in Rijnhuizen en City, bekijken we of de koers van onze woningbouwstrategie heroverwogen moet worden.
- In 2019 wordt de regionale huisvestingsverordening aangepast. We brengen het streven waarbij actief zoekgedrag voorrang krijgt op passief afwachten in bij de discussie over de aanpassing.
- We stimuleren het bouwen voor ouderen en voor stijgers op de woningmarkt ten behoeve van de doorstroming. Deze woningen zitten met name in het midden en hogere segment

Woonwijs

- We continueren de uitvoering van het programma Woonwijs spoor 1: "Langer zelfstandig wonen voor ouderen".
    - In 2019 monitoren we de toewijzing van Verzorgd Wonen in een drietal complexen en starten eventueel een volgend complex in de sociale huur.
    - Daarnaast zoeken we complexen in de vrije sector huur en koop waar we het concept Verzorgd Wonen kunnen uitbreiden.
    - We werken aan uitbreiding/vervanging van de capaciteit voor huisvesting voor dementerende ouderen.
    - We komen met een regeling voor de toewijzing van nultredenwoningen in de sociale huur.
    - We verstrekken blijversleningen aan particulieren die hun woning willen aanpassen met het oog op het langer zelfstandig blijven wonen.
    - De uitgifte van gronden binnen een zone van 400 meter van voorzieningen bestemmen we met voorrang voor doelgroepen voor wie nabijheid van voorzieningen bijdraagt aan zelfredzaamheid.
    - We gaan de rol van verhuisadviseur verbreden naar wooncoach.
    - Indien zich kansen voordoen, faciliteren we particuliere wooninitiatieven en groepswonen.
- We continueren de uitvoering van Woonwijs spoor 2: "Zelfstandig wonen voor kwetsbare inwoners". In 2019 werken we aan de volgende punten:
    - We realiseren alternatieve vormen van jeugdhulp met en zonder verblijf: op maat, dichtbij, in gezinsvorm en faciliteren uitstroom (concept Gemengd wonen).
    - We werken verder aan woonvormen voor jongvolwassenen: flexibel met lichte begeleiding om op eigen benen te leren staan (Project Kamer met Kansen).
    - We stimuleren de realisatie van passende woonvormen voor jongvolwassenen met autisme.
    - We werken verder aan tijdelijke woningen voor spoedzoekers (uitbreiding project Pitstop, Tussenvoorziening).
    - We faciliteren initiatieven voor het ontwikkelingen van nieuwe woon-zorg concepten.
    - We gaan in gesprek met relevante partijen voor het vinden van geschikte locaties en gebouwen voor intramuraal wonen, aangezien de vraag en wachtlijsten groot zijn.
    - In 2019 zetten we het gesprek - gestart medio 2018 - met Lister en de corporaties voort om na te gaan hoe wij de nu al optredende effecten van de invoering van Beschermd Wonen in 2021 kunnen opvangen.

- We werken aan vermindering van de instroom, en meer uitstroom uit Opvang en Beschermd wonen (project Proeftuin, Housing First)

Doel 3: Voldoende kwalitatief goede en betaalbare woningen

- We streven een hogere kwaliteit voor getransformeerde woningen na.
- We zetten de organische gebiedsaanpak van Rijnhuizen en aanpak Herenstraat/Kruyderlaan voort en we starten met visievorming voor het gebied De Wiers-Zuid.
- In 2019 gaan we na wat de gevolgen zijn van een verhoogd plafond voor startersleningen en op basis van de conclusies besluiten we of een nieuwe ronde startersleningen opzetten met een verhoogd plafond per lening.
- Om doorstroming op de Nieuwegeinse woningmarkt te bevorderen stellen we beleid op waarmee we meer middeldure huur realiseren en sturen we op de prijs/kwaliteitverhouding. We brengen consequenties hiervan in beeld en gaan met de raad daarover in gesprek.
- We voeren de beleidsregel sociale huur van december 2017 uit. Hierin is geregeld wanneer en hoeveel sociale woningbouw vereist is, zodat ontwikkelaars hier rekening mee kunnen houden bij de grondaankoop.
- We gaan na hoe we particuliere woningeigenaars beter kunnen ondersteunen bij verduurzaming van hun woningen
- Huurders van woningcorporaties krijgen energieadviezen (project Energiebox).

Doel 4: Behoud en ontwikkeling van historische dorpsgezichten, monumenten, beeldbepalende panden en objecten, en cultuurhistorische structuren en elementen en waardevolle archeologie.

- In 2019 leggen we nieuw erfgoedbeleid voor aan de raad, waarbij dit beleid toeziet op behoud van erfgoed, maar ook op het toegankelijk en beleefbaar maken ervan.
- In 2019 komen wij met een aanpak hoe het archeologiebeleid te actualiseren en een kaart op te stellen met te behouden waardevolle cultuurlandschappen en gebouwd erfgoed.
- We onderzoeken of en hoe erfgoed binnen de bestaande educatieprogramma's nog beter kan worden ingebed o.a. met partijen in de stad, Kunst Centraal/Landschap Erfgoed Utrecht.
- Cultuurhistorie is en blijft een belangrijk onderdeel van de inrichtingsplannen van o.a. het gebied Rijnhuizen.
- In het kader van het project Water en Erfgoed, gericht op Vreeswijk en de Lek, wordt gekeken welke kansen er liggen op het gebied van (water)erfgoed in relatie tot klimaatadaptatie, ecologie, biodiversiteit en versterking Lekdijk.
- We besteden in 2019 aandacht aan de Route Napoleon (de oude route Parijs – Amsterdam) die door Vreeswijk en Jutphaas leidt, als ook aan de Doorslagsluis.
- In 2019 wordt ook een matchingsfund opgezet.

Doel 5: Een klimaatneutrale en duurzame stad, die ook de gevolgen van klimaatveranderingen aan kan.

City

- In het kader van een duurzame City stellen we samen met KWR een energie en waterbalans City op; waarbij de vraag en aanbod van energie en water kwalificeren en duurzame oplossingen zoeken voor de mismatch.
- Een kwaliteitsteam gaat City plannen beoordelen op de aspecten stedenbouw, duurzaamheid, business benadering.

- Bij de duurzame realisatie van City West wordt maatwerk geleverd (modern stadscentrum met hoge stedelijke dichtheid rond een OV-knooppunt) met name gericht op duurzaamheid en mobiliteit.
- Ten behoeve van de verdere ontwikkeling van City zijn er veel aanvullende verkeersonderzoeken nodig, o.a. onderzoeken voor voetgangersverbinding, fietsstraat, fietsenstalling en oplaadpunten eFiets, deelauto's en parkeren, bestemmingsverkeer.

Routekaart Energieneutraal Nieuwegein

- In U16 regioverband stellen we gezamenlijk een Regionale Energiestrategie op welk dient als regiobod aan het Rijk ter invulling van de afspraken van het Klimaatakkoord. Het Rijk verwacht van alle regio's een bod.
- We ondersteunen diverse sportverenigingen om hun gebouwen te verduurzamen.
- Om Nieuwegein aardgasloos te maken starten we met het traject naar een gemeentelijke Warmtevisie welke kaders geeft voor het opstellen van wijkgerichte warmteplannen.
- In 2019 willen we afspraken maken met de corporaties over een houtskoolschets voor het traject om de corporatiewoningen van het aardgas af te krijgen en te voorzien van duurzame energie.
- In Rijnhuizen gaan wij samen met KWR en partners onderzoeken hoe de warmtevoorziening van de wijk aardgasvrij kan worden en zo mogelijk aan te sluiten op het innovatieve duurzaam laag temperatuur warmtenetwerk vanuit het KWR-project Power-to-X. Parallel hieraan loopt de uitvoering van het Plan van Aanpak Rijnhuizen geeft Energie door de Gebiedscoöperatie Club Rhijnhuizen U.A.
- We blijven de resultaten van het regio-onderzoek naar gebruik van diepe aardwarmte volgen voor mogelijkheden voor Nieuwegein.
- We gaan in structureel overleg met Eneco over de verduurzaming van de stadsverwarming, volgens de Eneco Routekaart Verduurzaming Stadswarmte Utrecht/Nieuwegein teneinde de uitvoering hiervan zo nodig te versnellen.
- We helpen inwoners aan kennis over maatregelen en financieringsregelingen om hun huis duurzamer/energiezuiniger te maken: digitaal via het regionaal energieloket ‘Jouw Huis Slimmer’ en persoonlijk via buurtinformatie-bijeenkomsten i.s.m. energieambassadeurs van Energie-N.
- Samen met Energie-N gaan we na of en hoe uitbreiding van de ondersteuning door de energieambassadeurs zinvol kan worden ingevuld. We sluiten daarbij o.a. aan bij de uitrol van Betere Buurten.
- In 2019 starten we met een revolverend fonds voor duurzame maatregelen in synergie met het matchingsfonds Groen Geluk.
- We faciliteren parkeerplaatsen bij oplaadpalen voor elektrische voertuigen die marktpartijen plaatsen op verzoek van bewoners.
- We werken pro-actief mee aan andere initiatieven voor duurzame brandstoffen.
- In 2019 stellen we een plan van aanpak op hoe de asbestdaken in Nieuwegein kunnen worden gesaneerd en verduurzaamd (vooruitlopend op het verwachte verbod op asbestdaken vanaf 2024)
- We stellen een duurzaamheidsprofiel op, zodat dit de gemeentelijke organisatie, inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties stimuleert om met minder vrijblijvendheid en meer ambitie initiatieven te nemen ter verduurzaming van Nieuwegein.
- We stellen een monitoringssysteem op zodat we jaarlijks kunnen nagaan hoe Nieuwegein scoort op weg naar een duurzame en klimaatneutrale stad in 2040.

- Bij een positief raadsbesluit in oktober 2018 geven we uitvoering aan de visie klimaatadaptatie en het uitvoeringsprogramma klimaatadaptatie 2019-2022. We willen hiermee voorkomen dat stadshitte, wateroverlast, droogte, en onvoldoende waterveiligheid leiden tot hinder, schade en overlast. De uitvoering van de Klimaatadaptatie zal in 2019 en verder zijn beslag krijgen.

Wat doen we nog meer?
Onze inzet op de drie onderwerpen vergunningverlening, toezicht en handhaving van het omgevingsrecht stemmen wij af met de omgevingsdienst RUD Utrecht. Het gaat daarbij met name om afstemming over de twee onderwerpen milieu en Omgevingswet. We dragen zorg voor een snelle en goede afhandeling van de benodigde vergunningen, begeleiden initiatieven van derden en leveren de benodigde informatie aan onze inwoners en ondernemers op het gebied van wonen, economie, milieu en bouwen.

Kengetallen	Realisatie 2017	Verwachting 2018	Verwachting 2019
Aantal woningen uitbreiding woningvoorraad	502	356	335
Uitbreiding aantal toegevoegde nultreden woningen en woningen voor verzorgd wonen	286	220	99

Thema Economie

Wat willen we bereiken?
1. Ondernemers krijgen de ruimte (duurzaam) te ondernemen.
2. Behoud en groei van werkgelegenheid.
3. Gevarieerd winkelaanbod dat aansluit op de klantvraag.
4. Nieuwegein als bedrijvige stad in een sterke regio.
5. We vergroten de aantrekkingskracht van Nieuwegein op (nieuwe) bezoekers en bedrijven.
6. Onderwijs,

Effectindicatoren	Realisatie 2017	Streefwaarde 2018	Streefwaarde 2019
1 Tevredenheid ondernemers over ondernemingsklimaat (rapportcijfer) [1)]	3,50	3,75	3,75
2 Aantal arbeidsplaatsen	41.868	42.500	42.500
3 Tevredenheid inwoners over het winkelaanbod [1)]	4,2	4,1	4.0
4.1 Bedrijfsvestigingen in Nieuwegein	5.284	5.400	5.400
4.2 Bedrijfsvestigingen in U10-regio	453.686	456.000	460.000
5.1 Aantal nieuwe bedrijven op Het Klooster	3	5	7
5.2 Ontwikkeling aantal Bezoekers Cityplaza *(2014 is 100%)*	111%	125%	115%
5.3 Aantal toeristen overnachtingen	39.556	33.300	33.400

[1)] Gemeten op een schaal van 1 tot 5.

Wat gaan we daarvoor doen?

Doel 1: Ondernemers krijgen de ruimte (duurzaam) te ondernemen

- De Economische Visie staat voor een actieve en verbindende houding ten opzichte van het bedrijfsleven. Het actieprogramma bevat diverse projecten. In 2019 pakken wij al een groot deel van de projecten op en ronden ze ook af in 2019, o.a.:
    - We gaan een samenwerking aan met de Universiteit Utrecht om meer inzicht te krijgen in de Nieuwegeinse micro economie op buurtniveau om helder te krijgen of er noodzaak is voor beleid of verdere verbetering van het ondernemersklimaat die het kleinschalig ondernemerschap kan bevorderen.
    - We organiseren De Week van de Ambacht, de Zomerondernemer en de Nieuwegeinse innovatie-dag
- Bedrijven die middels een aanbestedingsproject, diensten en werken leveren aan de gemeente met een hogere waarde dan € 50.000, krijgen de verplichting om mensen met afstand tot de arbeidsmarkt mogelijkheden te bieden op werk en werkervaring, of om een extra bijdrage te leveren aan sociale projecten en instanties (social return on investment).
- Bij onze bedrijfscontacten brengen wij bij natuurlijke momenten social return on investment bij de ondernemer ter sprake met als doel de onderneming een bijdrage te laten leveren aan sociale projecten.

Doel 2: Behoud en groei van werkgelegenheid

- We ontwikkelen nieuwe manieren om met ondernemers in gesprek te komen over wat hun bindt en boeit in onze stad
- We starten een interactief proces samen met de ondernemers voor een kwaliteitsimpuls op bedrijventerrein Plettenburg.
- In 2019 ontwikkelen wij op interactieve wijze met ondernemers, (vastgoed)eigenaren en andere belanghebbenden een visie voor het upgraden van bestaande bedrijventerreinen. Het Klooster - nog in uitgifte - wordt daarin niet meegenomen.

Doel 3: Gevarieerd winkelaanbod dat aansluit op de klantvraag.

- Met als doel goed relatiemanagement zetten we in 2019 de gesprekken met winkeliers, eigenaren van winkelcentra en grotere supermarktketens voort. Vanuit de winkelvisie is de wens naar voren gekomen om continu goed voeling te houden met wat leeft en speelt in de winkelcentra. Goed relatiemanagement is een voorwaarde om snel te kunnen schakelen in geval van nieuwe ontwikkelingen.

Doel 4: Nieuwegein als bedrijvige stad in een sterke regio

- In 2019 onderzoeken wij de mogelijkheden voor een Europese handelsmissie. Daarvoor werken wij samen met de taskforce internationale acquisitie en handelsbevordering (i.s.m. o.a. Provincie, stad Utrecht en Amersfoort).
- Op dit moment zijn we in onderhandeling met E-Fiber over de voorwaarden voor het instemmingsbesluit voor de aanleg van een glasvezelnetwerk in Nieuwegein. We verwachten tot overeenstemming te komen, zodat E-fiber in 2019 aan de slag kan gaan met de vraagbundeling ter verkrijging van het minimum aantal aansluitingen dat bij de onderhandeling is afgesproken om uiteindelijk over te kunnen gaan tot aanleg van het netwerk.
- Sociaal return on investment speelt hier in mee.

Doel 5: We vergroten de aantrekkingskracht van Nieuwegein op (nieuwe) bezoekers en bedrijven

- Nu de nieuwe infra op de Liesbosch in aanleg is, onderzoeken wij in 2019 op welke budgetneutrale wijze de gemeente de wegen in eigendom en beheer kan nemen. De wegen op de Liesbosch zijn nu privaat eigendom in handen van diverse VVE's.
- In 2019 zal een verdere uitwerking plaatsvinden van een voorkeursscenario voor de Liesbosch fietstunnel.
- We streven voor de kleinere kavels aan de westzijde op de entreekavels van Het Klooster naar een goede mix in type bedrijven en groottes van de bedrijfsruimten.
- We willen in Het Klooster in het geval van bedrijfsruimten die voor verkoop of verhuur beschikbaar komen weten wie de eindgebruikers zijn. Op deze manier wordt het risico van leegstand beperkt.
- Alle eindgebruikers van Het Klooster zijn verplicht deel te nemen aan de in 2019 op te richten parkmanagementorganisatie.
- De infrastructurele aanpassingen van Het Klooster zullen in 2019 gereed zijn, mede t.b.v. een verbeterde ontsluiting via de A27.
- In 2019 komen wij met een Citymarketing-procesaanpak waarin is geschetst langs welke sporen de Citymarketing en per spoor met welke doelgroepen de Citymarketing handen en voeten wordt gegeven.

Doel 6: Onderwijs

Wij organiseren een jaarlijkse conferentie waarbij opleiders/scholen, ondernemers en werkgevers en de WIL onderling relevante informatie met elkaar delen en in gesprek gaan over actuele en toekomstige ontwikkelingen daar waar het gaat om de vraag en het aanbod van werk en noodzakelijke opleidingen. Op deze wijze kunnen wij tijdig nieuwe trends signaleren en hier proactief op inspringen.

Relatie met andere programma's

Programma Versterking eigen kracht, Ondersteuning en Bescherming:

- programma Woonwijs
- Betere Buurten
- project statushouders (instapwoningen)
- Herstructurering Sociaal Domein (HSD)-programma's; Versterking eigen kracht & Meedoen naar vermogen

Programma Vrije tijd:

- Citymarketing
- Erfgoed & Nieuwe Hollandse Waterlinie

Programma Leefomgeving en Veiligheid:

- Betere Buurten

Wat doen we samen met de stad, met instellingen en verbonden partijen?

Samenwerkingspartners

U10: De twaalf (begonnen als tien gemeenten) gemeenten, waaronder Nieuwegein, werken in het stedelijke netwerk U10 samen, onder meer op het gebied van Economie, Sociaal domein, Ruimte, Wonen, Energietransitie en duurzaamheid en Mobiliteit. Er is afstemming op het gebied van wonen,

zorg/asiel en integratie (i.s.m. bestuurstafel Sociaal Domein) en woonruimteverdeling. Daarbij wordt uitvoering gegeven aan de motie om in alle U10-gemeenten de sociale woningvoorraad uit te breiden. Ook wordt er in U10 samengewerkt op de thema's energiebesparing koopwoningen, circulaire economie en lokale energieopwekking. Aan het onderwerp ruimte wordt uitvoering gegeven aan de ruimtelijk-economische koers (i.s.m. bestuurstafel Economie). De U10 werkt o.a. samen op afspraken over kantoren, bedrijventerreinen en detailhandel, profilering van de U10-regio, een internationale toeristische strategie voor de U10-regio en een ruimtelijk-economische koers (i.s.m. bestuurstafel Ruimte). Ook zal in 2019 gezamenlijk Parkmanagement opgezet gaan worden.
U-thuis: U-thuis is de samenwerking van 15 Utrechtse gemeenten om de woningeigenaar te ondersteunen met energiebesparing en duurzaam opwekken van energie. Het regionaal energieloket is hiervoor de digitale ingang voor inwoners voor informatie over het verduurzamen van hun woning.
Coalitie klimaatadaptatie Regio Utrecht: Hierin wordt voor de visie klimaatadaptatie samengewerkt met de veiligheidsregio Utrecht, de provincie, het waterschap en vijf andere Utrechtse gemeenten.
Stichting Mooisticht: Mooisticht geeft de gemeente onafhankelijk advies bij de uitvoering van de welstandstoets bij bouwaanvragen.
Gemeentelijke Monumentencommissie: adviseert de gemeente over monumenten
Liniebureau Nieuwe Hollandse Waterlinie: We werken samen met vele anderen aan de instandhouding en het vergroten van de bewustwording van de Nieuwe Hollandse Waterlinie. In 2019 hoopt de Nieuwe Hollandse Waterlinie op de UNESCO werelderfgoedlijst te komen als uitbreiding van en aansluiting op de Stelling van Amsterdam.
Economic Board Utrecht (EBU): De EBU verbindt sectoren die elkaar nu nog onvoldoende vinden. In nieuwe coalities koppelt ze bedrijven aan overheden en kennisinstellingen met het doel een groenere, gezondere en slimmere regio en initiatieven die zorgen voor groei, banen en marktaandeel voor het Utrechtse bedrijfsleven.
Stichting Binnenstadsmanagement: Een samenwerkingsverband van de winkeliersvereniging City Plaza, theater De Kom, bibliotheek De Tweede Verdieping, stichting weekmarkten Nieuwegein, wijkplatform, vastgoedeigenaren en de gemeente.
ROC midden Nederland Tech College Nieuwegein: Het Tech College Nieuwegein zorgt voor de opleiding van technisch vakpersoneel waar bij de bedrijven grote behoefte aan is.
KWR: Bridging Science to Practice is het motto van KWR, een zelfstandige organisatie, met de Nederlandse waterbedrijven als aandeelhouders. KWR genereert kennis om de watersector in staat te stellen *water-wise* te opereren in onze verstedelijkte samenleving met een circulaire economie als belangrijke drijfveer.
Ontwikkelmaatschappij Utrecht (OMU): verbindt ondernemersinitiatieven met gemeentelijke herstructureringsplannen. Door publieke initiatieven en investeringen te koppelen aan private investeringen wordt de markt gestimuleerd. De OMU onderzoekt momenteel in Nieuwegein de mogelijkheden om samen te werken in de ontwikkeling van de binnenstad en Rijnhuizen.
Provincie Utrecht: Samen met de provincie hebben we een aanjagende en faciliterende rol om de organische gebiedsontwikkeling in Rijnhuizen van de grond te krijgen. Het Revolving Fund Rijnhuizen (2016/416) is daarvan een voorbeeld.
Samen meer rendement: We werken met de Provincie Utrecht, Utrecht Science Park, EBU en regiogemeenten samen op gebied van acquisitie van internationale bedrijven.
Provinciaal Uitvoeringsproject Externe Veiligheid (PUEV) **Utrecht**: De partijen binnen de PUEV-samenwerking doen er alles aan om de externe veiligheid risico's zoveel mogelijk te

beperken. De provincie werkt nauw samen met diverse partijen in Utrecht om deze risico's te voorkomen.
HDSR: Klimaatadaptatie
Eneco: Stadsverwarming

Verbonden partij
Regionale Uitvoeringsdienst Utrecht: De gemeente Nieuwegein is één van de twaalf deelnemers in de gemeenschappelijke regeling Regionale Uitvoeringsdienst (RUD) Utrecht. De omgevingsdienst RUD Utrecht is voor Nieuwegein het loket voor vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) op het gebied van milieu, voor het basistakenpakket. Deelname in een omgevingsdienst als de RUD Utrecht is een wettelijke plicht voor het basistakenpakket.

Wat mag het kosten?

Omschrijving thema	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Wonen	15.468	30.071	22.378	20.354	21.651	21.316
Economie	173	425	275	280	285	291
Totaal lasten	**15.641**	**30.496**	**22.654**	**20.634**	**21.937**	**21.607**
Economie	-	12	12	12	12	13
Wonen	33.530	29.817	22.075	19.990	21.296	20.921
Totaal baten	**33.531**	**29.828**	**22.087**	**20.002**	**21.308**	**20.934**
Saldo van lasten en baten	**17.890**	**-667**	**-567**	**-633**	**-629**	**-673**
Storting in reserves	1.412		-	1.875	1.875	1.875
Onttrekking aan reserves	729	2.196	824	800	826	823
Totaal van het programma	**17.207**	**1.529**	**257**	**-1.708**	**-1.678**	**-1.725**

Toelichting

Taakveld	*L/B*	*2018*	*2019*	*Verschil*
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	Lasten	425	275	-149
	Baten	12	12	0
	Saldo	**-413**	**-264**	**149**
Toelichting:				
Lasten	In de begroting 2018 zit een incidenteel bedrag voor citymarketing als gevolg van een budgetoverheveling uit 2017 en een incidenteel bedrag voor een haalbaarheidsonderzoek tunnel Liesbosch. Deze incidentele bedragen vervallen in 2019.			
Baten	Geen opmerking			

Taakveld	*L/B*	*2018*	*2019*	*Verschil*
Fysieke bedrijfsinfrastructuur	Lasten	15.137	12.726	-2.411
	Baten	15.025	12.726	-2.299
	Saldo	**-112**	**0**	**112**
Toelichting:				
Lasten	Dit onderdeel wordt toegelicht in de paragraaf Grondbedrijf (Het Klooster)			
Baten	Dit onderdeel wordt toegelicht in de paragraaf Grondbedrijf (Het Klooster)			

Taakveld	*L/B*	*2018*	*2019*	*Verschil*
Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	Lasten	12.626	7.132	-5.494
	Baten	12.935	7.429	-5.506
	Saldo	**309**	**297**	**-12**
Toelichting:				
Lasten	Dit onderdeel wordt toegelicht in de paragraaf Grondbedrijf			
Baten	Dit onderdeel wordt toegelicht in de paragraaf Grondbedrijf			

Taakveld	*L/B*	*2018*	*2019*	*Verschil*
Milieubeheer	Lasten	832	1.068	212
	Baten	28	28	1
	Saldo	**-805**	**-1.040**	**-215**
Toelichting:				
Lasten	In het coalitieakkoord zijn extra middelen beschikbaar gesteld voor de Routekaart energieneutraal en beheer revolving fund			
Baten	Geen opmerking			

Taakveld	*L/B*	*2018*	*2019*	*Verschil*
Ruimtelijke ordening	Lasten	846	834	-12
	Baten	137	141	4
	Saldo	**-710**	**-694**	**16**
Toelichting:				
Lasten	Geen opmerking			
Baten	Geen opmerking			

Taakveld	***L/B***	***2018***	***2019***	***Verschil***
Wonen en bouwen	Lasten	630	618	39
	Baten	1.693	1.751	58
	Saldo	**1.063**	**1.133**	**20**

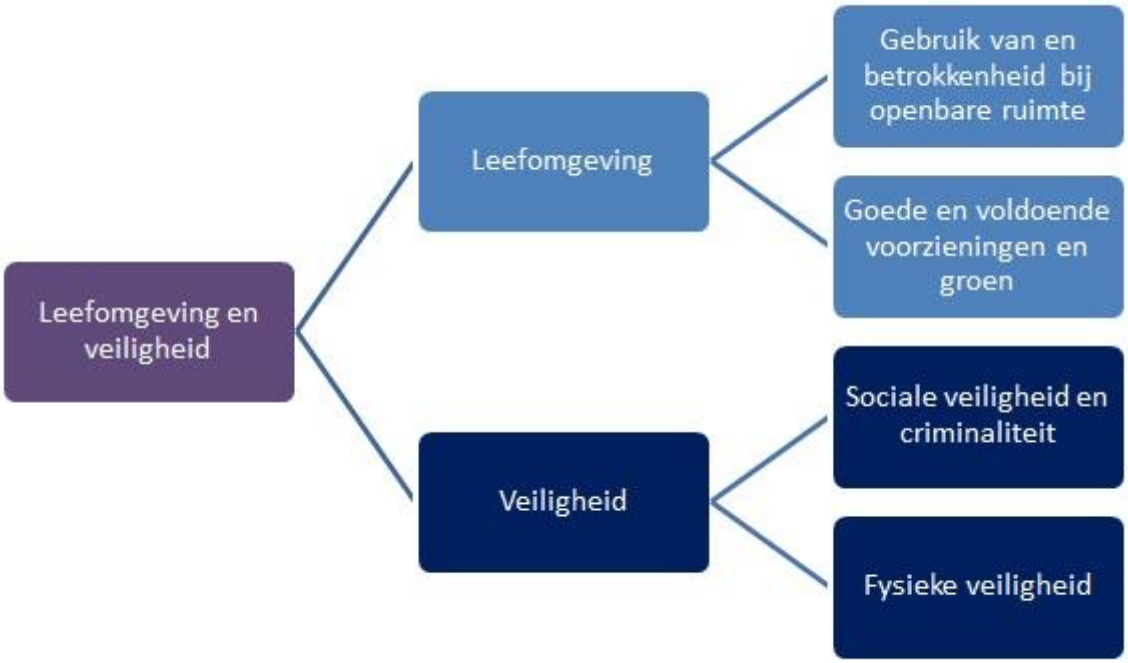
Toelichting:	
Lasten	Geen opmerking
Baten	Betreft o.a. Wabo-leges. Zie voor het volledige dekkingsoverzicht de paragraaf lokale heffingen.

Taakveld	***L/B***	***2018***	***2019***	***Verschil***
Reserves	Lasten			0
	Baten	2.196	824	-1.372
	Saldo	**2.196**	**824**	**-1.372**

Toelichting:	
Lasten	Geen opmerking
Baten	Dit betreft een lagere onttrekking aan de reserve Betere Buurten als gevolg van een vertraging in de realisatie van het programma. De definitieve afschrijvingslasten gaan in na definitieve realisatie van de wijken.

De reservemutaties van dit programma worden toegelicht in paragraaf 3.2: Verwijzing naar reservemutaties.

2.1.3. Programma Leefomgeving en Veiligheid

Ambitie

Nieuwegein is een stad, waar de huidige en volgende generaties graag willen verblijven en kunnen vertrouwen op een goede kwaliteit van de fysieke leefomgeving, die gevarieerd is, die veilig is, waarin men zich veilig voelt en waarin samen met wijkbewoners en ondernemers gewerkt wordt aan het verbeteren van de sociale en fysieke veiligheid.

Thema Leefomgeving

Wat willen we bereiken?

Een leefbare stad voor inwoners, ondernemers en bezoekers.

1. Het met plezier gebruik kunnen maken van en betrokkenheid bij de openbare ruimte.
2. Een stad die kwalitatief goede en voldoende voorzieningen en groen (denk aan parkjes, speeltoestellen, wegen, parkeervoorzieningen, bankjes) biedt om te kunnen recreëren, ondernemen en te verplaatsen of verblijven.

3.

Effectindicatoren	Realisatie 2017	Streefwaarde 2018	Streefwaarde 2019
1a. Tevredenheid bewoners met openbare ruimte (over de voorzieningen die er zijn) (1)	3,6	4,2	4,4
1b. Tevredenheid bewoners met openbare ruimte (onderhoud van voorzieningen) (1)	3,2	4,2	4,4
3. De mate waarin bewoners een actieve bijdrage leveren aan de inrichting van de openbare ruimte (2)	24%	40%	45%

1. Gemeten op een schaal van 1 (zeer ontevreden) tot 5 (zeer tevreden).
2. Percentage dat een actieve bijdrage levert of wil leveren.

Wat gaan we daar voor doen?

Doel 1: Het met plezier gebruik kunnen maken van en betrokkenheid bij de openbare ruimte.

Burgerparticipatie

Inwoners en ondernemers worden, bij bijvoorbeeld reconstructies/herinrichtingen van wegen of het omvormen van groen, actief geïnformeerd en betrokken bij de planvorming. Daarnaast wordt het initiëren van een (burger)initiatief en/of het in zelfbeheer nemen van een gedeelte van de openbare ruimte gestimuleerd en door de gemeente actief ondersteund zonder het initiatief als gemeente over te nemen. Om nog beter aan te sluiten bij de wensen van de zelfbeheerders gaan we samen met hen het huidige beleid evalueren en waar nodig aanpassen.

Doel 2: Een stad die kwalitatief goede en voldoende voorzieningen en groen (denk aan parkjes, speeltoestellen, wegen, parkeervoorzieningen, bankjes) biedt om te kunnen recreëren, ondernemen en te verplaatsen of verblijven.

Afval

Het Grondstoffeninzamelplan (Gip) 2017-2020 (2016-469) is in die periode het kader waarbinnen wij ons afvalbeleid stapsgewijs uitvoeren. Het doel is dat in 2020 elke inwoner per jaar maximaal 121 kg restafval produceert.
Afhankelijk van het Raadsbesluit aangaande het voortzetten van de uitvoering van het Gip zijn de volgende acties voorzien:

1. Opstellen concept plaatsingsplan t.b.v. Omgekeerd Inzamelen, het vervangen van de ondergrondse glas- en papierbakken en het ondergronds plaatsen van de textielbakken, bepalen van de werkgebieden1 voor de gefaseerde invoering.
2. Vaststellen concept plaatsingsplan door college.
3. Inspraak traject start na de zomervakantie. Inspraak per werkgebied.
4. Vaststellen plaatsingsplan per werkgebied.
5. Start uitvoering per werkgebied.

1 Een werkgebied is een gedeelte van Nieuwegein dat een logische eenheid vormt vanuit het oogpunt van Omgekeerd Inzamelen. Dat kan over de grenzen heen gaan van de huidige (inzamel)wijken.

Riolering en Waterhuishouding
Wij zamelen afvalwater en afvloeiend hemelwater in en voeren het af en hebben een zorgplicht voor grondwater. De belangrijkste activiteiten in 2019 zullen zijn:

Generiek:
- Wij geven uitvoering aan het Gemeentelijk rioleringsplan (GRP) 2019 t/m 2023 (ter besluitvorming in de Raadsvergadering van 11 oktober 2018).
- Wij nemen deel aan het samenwerkingsverband Water Innovatie Netwerk (Winnet).
- Wij stellen een jaarprogramma Water 2019 op, waarin maatregelen zijn benoemd voor de kwaliteit, het functioneren en de beleving van stedelijk water.

Riolering:
- Wijkoverstijgend: diverse reparaties riolering.
- Aanpassingen Stamriool langs Buizerdlaan.
- Fokkesteeg / diverse rioolvervangingen (aansluiten bij Betere Buurten).
- Renovatie diverse rioolgemalen.
- Renovatie 2 tunnelgemalen.
- Renovatie 20-tal pompunits drukriolering.

Waterhuishouding:
- Aanpassingen watersysteem ter verbetering waterkwaliteit in samenwerking met HdSR (impulsregeling HdSR):
    - Batau Noord: er loopt een onderzoek van de gemeente en HdSR om de doorstroming en waterkwaliteit te verbeteren. Hier komen mogelijk uit te voeren maatregelen uit voort.
    - Batau Zuid: Klimaatadaptieve inrichting Rijtuigenbuurt.
    - Park Oudegein: vergroten duikers Park Oudegein.
    - Het maalvaardig maken van de poldermolen Oudegein (voorbereidende werkzaamheden zijn in 2018 gestart).
- Baggeren conform baggerplan 2014 t/m 2028.
- Reinigen diverse duikers.

Openbaar Groen
Het in 2017 vastgestelde Groenstructuurplan Nieuwegein (2017-151) is de leidraad voor het ontwikkelen en behouden van het "groene geraamte" van Nieuwegein en geeft aan welke meerjarige acties er nodig zijn om dit adequaat te kunnen doen.
Op basis van dit plan staan in 2019 de volgende activiteiten gepland:
- Bij noodzakelijke ingrepen in het groen wordt zoveel mogelijk rekening gehouden met de ecologische- en zichtkwaliteit:
    - Ecologische kwaliteit: de eerder opgestelde beplantingslijst wordt gebruikt bij het samenstellen van beplantingsplannen. Daarbij wordt er ook rekening mee gehouden dat het gebied ecologisch te beheren is.
    - Zichtkwaliteit: bij de ingangen van de wijken gaan we kruiden/bollenmengsels gebruiken die naast een lange bloeitijd interessant zijn voor fauna.
- We besteden aandacht aan de zichtkwaliteit van de entrees van de stad:
    - We gaan de entrees van de stad fysiek aantrekkelijker maken.
    - We gaan in de Omgevingsvisie opnemen hoe we om willen gaan met groene entrees van de stad, als voortzetting van de Structuurvisie.

- Wanneer bomen gekapt worden planten we waar gewenst én gepast fruitbomen terug in samenspraak met omwonenden.
- Vanuit het programma omvorming bospercelen staan drie locaties op de planning (zuidwest-oksel aansluiting Zuidstedeweg-'s-Gravenhoutseweg, westzijde Galecopperzoom en zuidzijde Galecop) die bestaan uit in totaal 11 vakken.
- We geven uitvoering aan het onderhoud van het openbaar groen o.b.v. nieuwe aanbesteedde bestekken.

Met het beschikbaar stellen van extra middelen middels de nota Kapitaalgoederen zal gestart worden met het op orde brengen van het beheer en onderhoud van de stad, ook op het gebied van het openbaar groen.

Spelen
In 2018 is in nauwe samenwerking maatschappelijke stakeholders en in afstemming met betrokken afdelingen een kaderstellende visie op spelen, inclusief uitwerkingsplan, opgesteld. Dit geheel zal begin 2019 ter vaststelling aan de Gemeenteraad worden aangeboden. Daarna zal een start worden gemaakt met een gefaseerde uitvoering per wijk, waarbij maximaal zal worden aangesloten bij het traject Betere Buurten.

Met het beschikbaar stellen van extra middelen middels de nota Kapitaalgoederen zal gestart worden met het op orde brengen van het beheer en onderhoud van de stad, ook op het gebied van spelen.

Onderhoud wegen en civiele kunstwerken
Dit is een taak die jaarlijks vele werkzaamheden met zich meebrengt, regulier en incidenteel. In 2019 staan de volgende grootschalige werkzaamheden in de planning:
- groot onderhoud Schansen-Noord: vervanging groot deel van de riolering en werkzaamheden i.c.m. de vernieuwing van de buurt in het kader van Betere Buurten;
- aanleg vrijliggende fietspaden Structuurbaan, tussen Martinbaan en Marconibaan;
- renovatie (alles behalve stalen constructie, landhoofden en tussensteunpunten) van de Oranjebrug te Vreeswijk (uitvoering is doorgeschoven naar 2019, omdat tijdens de voorbereiding van de uitvoering de impact op de omgeving groter bleek te zijn, waardoor het project niet meer binnen de oorspronkelijke planning gerealiseerd kon worden);
- restauratie van de brug over het Inundatiekanaal in de Overeindseweg (uitvoering wordt nu gecombineerd met de aanleg van een fietsstraat op de Overeindseweg-Heemsteedseweg-Koppeldijk (samenwerking met gemeente Houten)).

Met het beschikbaar stellen van extra middelen middels de nota Kapitaalgoederen zal gestart worden met het op orde brengen van het beheer en onderhoud van de stad, ook op het gebied van het onderhoud wegen en civiele kunstwerken.

Betaald parkeren en fietsparkeren binnenstad
Parkeren van fietsen en auto's vormt een onderdeel van het bezoek aan de binnenstad. Met diverse aanpassingen (voorzieningen, apparatuur en tarieven) verbeteren wij de beleving, bereikbaarheid en/of de bruikbaarheid van al deze (fiets)parkeervoorzieningen. We blijven inzetten op maatregelen die een bijdrage kunnen leveren aan de stimulans om bezoekers vaker te laten terug komen en daar langer te laten verblijven. Samen met de winkeliers, ondernemers en maatschappelijke partners in de Binnenstad willen we City nog aantrekkelijker maken waardoor we

meer bezoekers trekken en een gunstiger parkeerexploitatie. In het kader hiervan gaan we in de oudere delen van de parkeergarage Cityplaza starten met de voorbereiding van een grote renovatie. Daarbij vervangen we onder andere de verlichting, bewegwijzering en wegmarkering. Omdat de gemeente geen eigenaar is van de oudere delen van de parkeergarage Cityplaza (maar slechts exploitant) is de besluitvorming over de renovatie afhankelijk van overeenstemming met de eigenaren. Die overeenstemming is er nog niet. De fietsenstalling P-West wordt in 2019 tijdelijk gesloten. De beheerders van deze fietsenstalling worden ingezet in de fietsenstalling De Snelbinder en De Fietspomp. Als onderdeel van het nieuw tram- en busstation is een gebouwde fietsenstalling benodigd, ter vervanging van de te sluiten fietsenstalling. Waar mogelijk bieden wij gemeentelijk personeel in onze fietsenstallingen een leer/werk plek. In alle (fiets)parkeervoorzieningen is de veiligheid op niveau. Wij willen als gemeente realistische eisen stellen wat betreft de benodigde parkeerruimte die ontwikkelaars voor auto's en fietsen moeten realiseren. Onderzoek moet aantonen of (en in welke mate) de gemeente - in gebieden waar goed openbaar vervoer, regionale fietsverbindingen en brede stads-autowegen samenkomen - gemotiveerd kan afwijken van de parkeereisen.

<u>Verkeer en vervoer</u>
Wij geven uitvoering aan het Gemeentelijk Mobiliteitsplan+ (GMP+) in nauwe afstemming met het uitvoeringsprogramma groot onderhoud wegen. Daarbij ligt in 2019 de focus op:

- veilige loop- en fietsroutes in de omgeving van (basis)scholen;
- het project 'Nieuwegein Fietst!': het stimuleren van het gebruik van de fiets, door het actief benaderen van doelgroepen in de maatschappij met als doel hen acties te laten overnemen en/of nieuwe te initiëren met als doel 'Nieuwegein Fietst!' voor langere tijd te borgen;
- het in samenspraak met de provincie Utrecht en U-OV herijken van het Nieuwegeinse buslijnennet. Aanleiding hiervoor is de ingebruikname van de Uithoflijn eind 2019. De resultaten worden verwerkt in de dienstregeling 2020 die in december 2019 ingaat. Deze herijking dient daarna tevens als uitgangspunt voor de (voorbereiding van) de openbaar vervoerconcessie (2023);
- een sterke(re) inzet op de bereikbaarheid van bestaande woonwijken en nieuw ontwikkelde gebieden, waartoe in ieder geval de infrastructurele aanpassingen t.h.v. De Liesbosch en Het Klooster gereed zullen zijn, alsook inzicht in welke maatregelen er op de kruising Hollandhaven noodzakelijk zijn ten einde de verbeterde ontsluiting via de A27 maximaal effect te laten hebben;
- het opstellen van een uitvoeringsplan, o.b.v. in 2018 gestart onderzoek naar het aantrekkelijker maken van de hoofdwegenstructuur voor autoverkeer met een herkomst of bestemming in Nieuwegein teneinde de onderliggende wegenstructuur te ontlasten en/in samenhang met de mogelijkheid van een 'groene golf' op de hoofdwegenstructuur, zodat maatregelen meegenomen kunnen worden t.b.v. de Kadernota 2020;
- het doen van voorstellen voor 'Quick wins' op de Noordstedeweg (aanpak knelpunten) zonder dat de bereikbaarheid van de binnenstad wordt aangetast. Daarnaast zullen er in het mobiliteitsonderzoek City meer structurele voorstellen worden gedaan met als doel de verkeersintensiteit op de Noordstedeweg te verlagen en de verkeersveiligheid verder te vergroten;
- het aanpakken van fietsknelpunten met de recent door Fietsersbond Nieuwegein gepubliceerde 'fietskansen- en knelpuntenkaart' als uitgangspunt. Voor de meer omvangrijke maatregelen zoeken we naar (mede)financiering om deze onveilige en/of onlogische situaties aan te pakken;

- het vervullen van een actieve rol in het meedenken in U10-verband over de regionale verstedelijkingsstrategie en met name hoe aan de mobiliteitsopgave daarin kan worden voldaan.

Dierenwelzijn

Bij dierenwelzijn gaat het om het stimuleren van het welzijn van in het wild levende en gedomesticeerde dieren. Bij plaagdieren is het streven bij de bestrijding een weinig belastende bestrijdingsmethode te gebruiken.

- In 2019 gaat de gemeente Nieuwegein na of het dierenwelzijn in de gedragscode 'Bestendig Beheer en Onderhoud' voldoende is gewaarborgd.
- In 2019 gaan we verder in gesprek met lokale en regionale dieren(welzijn)organisaties om in 2019 te komen tot een nieuw dierenwelzijnsbeleid."

Prestatie-indicatoren	Realisatie 2017	Streefwaarde 2018	Streefwaarde 2019
1. Wijkbeoordeling inwoners. *(Schaal van 1 tot 5)*	>3	> 3	>3
2. Percentage afwikkeling van meldingen openbare ruimte binnen 14 dagen/aangegeven normtijd.	75%	> 70%	>70%
3. Percentage vervolgmeldingen.	4,8%	< 10%	5% of lager
4. Percentage tevreden afwikkeling van vragen/ meldingen uit wijkplatformvergaderingen.	100%	100%	100%
5. Groeipercentage gebruik OV.	3,6%	2,5%	2,5%
6. Bezettingsgraad parkeergarages. *Het gemiddelde aantal bezette parkeerplaatsen gedurende de openingsuren, uitgesplitst naar parkeergarage, uitgedrukt in procenten.*	Cityplaza 25% Stadhuis 27% Theater 16%	Cityplaza: 25% Stadshuis: 27% Theater: 17%	Cityplaza: 26% Stadshuis: 27% Theater: 17%
7. Betalingsbereidheid straatparkeren. *De som van alle geparkeerde voertuigen met een geldig parkeerbewijs (parkeerticket, parkeervergunning of mobiel parkeeractie) gedeeld door het totaal aantal geparkeerde voertuigen, uitgedrukt in procenten.*	96%	98%	98%
8. Klanttevredenheid parkeergarages *Waarderingscijfer voor algemene tevredenheid van garageparkeerders. Gemeten op schaal van 1 (laag) tot 5 (hoog).*	3,9*	4,0	4,0
9. Klanttevredenheid straatparkeren *Waarderingscijfer voor algemene tevredenheid van straatparkeerders. Gemeten op schaal van 1 tot 5.*	3,9*	4,0	4,0

Prestatie-indicatoren	Realisatie 2017	Streefwaarde 2018	Streefwaarde 2019
10. Benchmark regionale parkeertarieven. *De afwijking van het reguliere uurtarief in de parkeergarages in de binnenstad van Nieuwegein ten opzichte van het reguliere uurtarief in de parkeergarages in de regio.*	Gemiddeld uurtarief in Amersfoort, Hilversum, IJsselstein, Nieuwegein, Utrecht, Woerden en Zeist is € 2,20. Uurtarief in Nieuwegein is € 2,20.	Uurtarief in Nieuwegein is met € 2,30** bijna gelijk aan het gemiddelde uurtarief in de regio van € 2,25.	Uurtarief in Nieuwegein is € 2,40

**In 2017 heeft er geen klanttevredenheidsonderzoek plaatsgevonden. Daarom zijn de klanttevredenheidscijfers uit 2016 overgenomen. De klanttevredenheidscijfers 2018 zijn medio oktober 2018 beschikbaar.*
***In de parkeergarage Theater geldt de eerste 2 uur een voordeeltarief. In 2017 is dit € 1,10 per uur. In 2018 is dit € 1,20 per uur. In 2019 stopt het voordeeltarief. Het avondtarief in Nieuwegein is maximaal € 5,00 bij parkeren tussen 18 uur en 9 uur de volgende ochtend.*

In de begroting 2018 was de indicator "aantal gebiedsteam met een wijkplan" opgenomen. We stellen voor deze indicatoren te laten vervallen, omdat binnen de Omgevingsvisie wordt later ingezoomd op de wijken. In overleg met gebiedsteams wordt gekeken hoe vorm te geven aan een wijkplan o.i.d. dat aansluit op de Omgevingsvisie.

Thema Veiligheid
De aanpak van het waarborgen en vergroten van de veiligheid gebeurt in een gezamenlijke aanpak door gemeente, politie, bewoners en veel andere betrokken partijen. De gemeente is benaderbaar, betrouwbaar en zichtbaar in de stad aanwezig om toe te zien op een veilige omgeving. Op basis van cijfers willen we samen met professionals en bewoners in de stad zoveel mogelijk proactief handelen om de stad veiliger te houden en te maken. We zetten in om de kans te verkleinen dat georganiseerde en ondermijnende criminaliteit voet aan de grond krijgt door samen met partners op te treden via bestuursrechterlijke weg. Complexe veiligheidsproblematiek wordt persoons- en/of systeemgericht aangepakt.
Nieuwegein is adequaat voorbereid op crises, rampen, zware ongevallen of dreigingen daarop én biedt, ten tijde van een crisis, handelingsperspectief en biedt aan de (niet zelfredzame) burger snel en effectief hulp, waardoor gevolgen beperkt blijven. Er vindt adequaat toezicht plaats op de veiligheid en milieurisico's in de omgeving. Activiteiten die openbaar toegankelijk zijn, zoals evenementen, horeca, maar ook bijvoorbeeld het oplaten van een luchtballon, zijn veilig.
<u>Wat willen we bereiken?</u>
1. Sociale veiligheid en criminaliteit
    - Veiligheidsgevoel versterken
    - Verminderen criminaliteit
    - Terugdringen overlastgevende situaties of dreigende openbare orde verstoringen
2. Fysieke veiligheid
    - Voorbereid zijn op rampen en crises

- Beheersen van milieu- en veiligheidsrisico's bij het bouwen, gebruiken en slopen van gebouwen en inrichtingen.
- Veilige openbaar toegankelijke activiteiten.

Effectindicatoren	Realisatie 2017	Streefwaarde 2018	Streefwaarde 2019
Veiligheidsgevoel *(percentage)**	niet bekend, wordt tweejaarlijks gemeten	<27%	idem 2018, wordt tweejaarlijks gemeten
Criminaliteitscijfer *(aantal per 1.000 inwoners)*	58,4	<68	<68
Overlastmeldingen *(aantal per 10.000 inwoners)*	69***	150**	125
Naleefgedrag Omgevingsrecht Milieu *(percentage)*	35%	46%	52%
Naleefgedrag bij openbare activiteiten Drank- en Horecawet *(percentage)*	nog niet bekend	69%	70%

* % bewoners dat zich vaak of soms onveilig voelt
** het streven is om de overlast te verminderen maar de meldingsbereidheid onder bewoners en gebruikers te vergroten, dit zorgt voor een toename in deze cijfers.
*** betreft alleen jeugdoverlast

Wat gaan we daarvoor doen?

Doel 1: Sociale Veiligheid en criminaliteit

In het Integraal Veiligheidsplan 2017-2020 zijn ambities benoemd op het gebied van sociale veiligheid en criminaliteit. In deze programmabegroting is er extra budget vrijgemaakt voor het vergroten van de capaciteit bij Openbare Orde en Veiligheid (OOV). Hierdoor zijn er hogere ambities en meer acties mogelijk. Middels het uitvoeringsplan wordt jaarlijks geprioriteerd in de realisatie van die ambities, waarin met name de volgende actiepunten worden benoemd:

- delicten met een grote impact op het slachtoffer, zoals woninginbraak en autokraak, dringen we verder terug door een mix aan maatregelen: zowel preventief als repressief én met een vernieuwde aanpak tijdens het donkere dagen offensief;
- er wordt verdere uitvoering gegeven aan de aanpak van ondermijning op basis van prioritering met de veiligheidspartners. Ook op regionaal niveau vindt hier afstemming over plaats;
- verdere uitvoering Aanpak Nypelsplantsoen (Anders doen op het Nypelsplantsoen) in hechte samenwerking met o.a. Mitros, politie, MOvactor,Geynwijs, waaronder aanpak problematische jeugdgroep;
- voor criminele veelplegers passen we de Top-X aanpak toe;
- intensieve aanpak autokraak in samenwerking met politie, bedrijven en ROC;
- veiligheid doen we met elkaar: stimuleren van de meldingsbereidheid en betrokkenheid onder bewoners, bewonersinitiatieven met betrekking tot het verbeteren van de veiligheid worden ondersteund en gestimuleerd;
- zichtbaarheid op het gebied van veiligheid wordt vergroot, onder andere door een regelmatige inzet van de buurttenten en andere initiatieven, aanwezigheid van de wijk boa en wijkcoördinatoren bij bewonersavonden in de wijk en door middel van communicatiemomenten in de media.

- Informatie gestuurde veiligheidsaanpak wordt verder uitgebouwd door voortzetting van het Veiligheids -Informatie systeem (VIS) en de koppeling van het VIS met de gegevens vanuit handhaving. Met actuele data kan worden bepaald in welke buurt en voor welk type incidenten interventies nodig zijn en kan er worden gemonitord of de veiligheidssituatie daardoor verbetert;
- intensieve samenwerking met partners: politie, OM, woningcorporaties, jongerenwerk, scholen, Halt etc. om het uitvoeringsplan veiligheid (UVP) te realiseren;
- uitvoering plan van aanpak Ondermijning en daarbinnen het actief oppakken van signalen vanuit de stad;
- opstellen Plan van Aanpak Radicalisering;
- uitvoering van de pilot bodycams stadstoezicht;
- samenwerking en kennisuitwisseling versterken met gemeente Utrecht/regiogemeenten;
- Nieuwegein participeert in de totstandkoming en uitvoering van een nieuwe Regionale Veiligheidsstrategie voor de periode 2019-2022.
- voorbereiding van het traject totstandkoming van het Integraal Veiligheidsplan 2020-2023.

Doel 2: Fysieke veiligheid
In het Beleidsplan van de Veiligheidsregio Utrecht is benoemd op welke wijze invulling wordt gegeven aan voorbereiding op rampen en crises. In het beleidskader Omgevingsrecht zijn onder andere meerjarenambities opgenomen over toezicht rondom de vakgebieden bouwen en milieu. In het uitvoeringsplan Omgevingsrecht worden daartoe de prioriteiten voor 2019 benoemd om die ambities op het gebied van bouw en milieutoezicht te realiseren. Actiepunten in 2019 zijn:

- intensivering van toezicht op bouwwerken met veel gebruikers, minder zelfredzame personen of brandgevaarlijke situaties;
- bij werkzaamheden rond bouwen en slopen wordt prioriteit gegeven aan brand technische veiligheid, constructief veilige gebouwen en de aanwezigheid van brandveilige vluchtroutes;
- brandveiligheid portiekwoningen;
- controle kwaliteit binnenklimaat kinderdagverblijven;
- intensief toezicht op bouwkundige onderdelen bij openbare evenementen;
- plan van aanpak en monitoren saneren asbestdaken;
- taken op het gebied van asbest overdragen aan RUD onder voorwaarde van kwaliteitsborging om risico's te vermijden
- toezicht en handhaving op verplichte energiebesparing van bedrijven;
- houden van gecombineerde milieucontroles;
- inventariseren en up to date houden van het bedrijvenbestand van Nieuwegein;
- actief bijdragen aan de omgevingsagenda en visie met betrekking tot de veiligheid van de fysieke leefomgeving.

Prestatie-indicatoren	Realisatie 2017	Streefwaarde 2018	Streefwaarde 2019
Aantal autokraken	843	800	<770
Aantal woninginbraken	260	275	<260***
Aantal top x uitgestroomd		3**	3
Aantal bestaande bouw controles	11*	40****	40
Aantal thema controles	16	30	30

*Er zijn in 2017 minder controles bestaande bouw en themacontroles dan vooraf ingeschat. Dit is te wijten aan krapte in capaciteit en een aantal incidenten die veel inzet hebben gevraagd. Hier staat tegenover dat er 210 adviezen zijn gegeven in het kader van horeca en evenementen vanuit Bouw- en woningtoezicht.
** streefwaarde gebaseerd op cijfer 2016
*** lagere streefwaarde dan vanuit het IVP
**** de streefwaarde 2018 wordt niet gehaald
Het thema huiselijk geweld komt terug in het programma Bescherming.

Relatie met andere programma's
Programma Wonen en Economie:
- Betere Buurten
- Betaald parkeren
- Spelen (Omgevingswet en Betere Buurten)
- Actieplan Geluid 2018-2022

Programma Vrije tijd:
- Spelen (sport en bewegen)

Programma Algemene dekkingsmiddelen:
- Betaald parkeren

Programma Versterking Eigen Kracht, Ondersteuning en Bescherming
- Huiselijk geweld/ kindermishandeling
- Complexe multiprobleem gezinnen (CMPG)
- Preventie jeugdcriminaliteit.

Wat doen we samen met de stad, met instellingen en verbonden partijen?
U10
Via de U10-bestuurstafel mobiliteit werken we aan de uitvoering van de doelen uit de 'Mobiliteitsvisie grootstedelijk Utrecht':
- Kiezen voor het verantwoord accommoderen van de mobiliteitsgroei.
- Kiezen voor de meest geschikte vervoerwijze per gebied.
- Kiezen voor kwaliteit voor de fietser.
- Kiezen voor kwaliteit voor de OV-reiziger.
- Kiezen voor een gezamenlijke aanpak van leefbaarheid en bereikbaarheid bij de grote wegprojecten als Ring Utrecht, NRU en aanpak A27.

Daarnaast wordt ook de regionale inzet richting het Rijk veelal via de U10 verricht.

Coöperatie ParkeerService
de gemeente is één van de 14 leden van de Coöperatie ParkeerService. Deze organisatie verzorgt de meeste operationele zaken met betrekking tot het betaald parkeren. De werkzaamheden die de Coöperatie ParkeerService voor ons verzorgt, worden ieder jaar vastgelegd in een Uitvoeringsopdracht. In die opdracht zijn ook de jaarlijkse kosten opgenomen.

Andere partijen
Daarnaast wordt verwezen naar de kadernota's en begrotingen van andere verbonden partijen zoals VRU, RMN en AVU.

Wat mag het kosten?

Omschrijving thema	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Leefomgeving	21.738	23.870	24.107	25.086	25.710	26.271
Veiligheid	3.896	3.641	3.768	3.662	3.702	3.780
Totaal lasten	**25.634**	**27.511**	**27.875**	**28.748**	**29.412**	**30.050**
Leefomgeving	15.771	16.257	17.462	18.044	18.459	18.665
Veiligheid	1.034	538	542	546	547	547
Totaal baten	**16.805**	**16.796**	**18.004**	**18.591**	**19.005**	**19.212**
Saldo van lasten en baten	**-8.829**	**-10.715**	**-9.871**	**-10.158**	**-10.406**	**-10.838**
Storting in reserves			-	-	-	-
Onttrekking aan reserves	1.259	1.301	174	111	-21	12
Totaal van het programma	**-7.571**	**-9.414**	**-9.697**	**-10.047**	**-10.427**	**-10.827**

Toelichting

Taakveld		***L/B***	***2018***	***2019***	***Verschil***
Afval		Lasten	4.606	4.903	297
		Baten	5.656	6.002	347
		Saldo	**1.050**	**1.099**	**50**
Toelichting:					
Lasten	De hogere lasten worden voor € 62.000 veroorzaakt door indexering en voor € 140.000 door hogere verwerkingskosten. Daarnaast stijgen de personeelslasten met €44.000. De hogere lasten kwijtschelding (als gevolg van een stijging van het tarief) worden verantwoord onder het taakveld inkomensregelingen				
Baten	De hogere baten zijn het directe gevolg van de hogere lasten. Zie voor het volledige dekkingsoverzicht de paragraaf lokale heffingen.				
Taakveld		***L/B***	***2018***	***2019***	***Verschil***
Begraafplaatsen		Lasten	73	87	14
		Baten	367	377	10
		Saldo	**294**	**290**	**-4**
Toelichting:					
Lasten	Zie voor het volledige dekkingsoverzicht de paragraaf lokale heffingen.				
Baten	Zie voor het volledige dekkingsoverzicht de paragraaf lokale heffingen.				

Taakveld		***L/B***	***2018***	***2019***	***Verschil***
Openbaar groen		Lasten	3.828	3.658	-170
		Baten	54	55	1
		Saldo	**-3.774**	**-3.603**	**171**
Toelichting:					
Lasten	De lagere lasten zijn het gevolg van de BBV-regels, die zijn verwerkt in de vastgestelde nota kapitaalgoederen. Daarnaast is sprake van hogere lasten als gevolg van indexatie voor € 50.000 en vallen de incidentele lasten in 2018 weg als gevolg van stormschade (€ 66.000) en voor het opstellen beheerplannen (€ 90.000).				
Baten	Geen opmerking				
Taakveld		***L/B***	***2018***	***2019***	***Verschil***
Riolering		Lasten	2.796	3.171	375
		Baten	4.744	5.008	264
		Saldo	**1.948**	**1.838**	**-110**
Toelichting:					
Lasten	De hogere lasten conform het GRP 2019-2024 worden onder andere veroorzaakt door baggeren (€ 52.600) en een correctie op de doorbelasting van het rente-effect investeringen (€ 214.600)				
Baten	De hogere baten zijn het directe gevolg van de hogere lasten. Zie voor het volledige dekkingsoverzicht de paragraaf lokale heffingen.				
Taakveld		***L/B***	***2018***	***2019***	***Verschil***
Verkeer en vervoer		Lasten	5.580	5.512	-67
		Baten	1.623	1.638	15
		Saldo	**-3.956**	**-3.874**	**82**
Toelichting:					
Lasten	De lagere lasten zijn het gevolg van de BBV-regels, die zijn verwerkt in de vastgestelde nota kapitaalgoederen.				
Baten	Geen opmerking				
Taakveld		***L/B***	***2018***	***2019***	***Verschil***
Openbaar vervoer		Lasten	66	68	2
		Baten	20	21	0
		Saldo	**-46**	**-47**	**-1**
Toelichting:					
Lasten	Geen opmerking				
Baten	Geen opmerking				
Taakveld		***L/B***	***2018***	***2019***	***Verschil***
Parkeren		Lasten	6.292	6.009	-283
		Baten	3.793	4.360	567
		Saldo	**-2.499**	**-1.648**	**850**
Toelichting:					
Lasten	De lagere lasten zijn het effect van een herziening van de kapitaalslasten voor een bedrag van € 351.000. Daarnaast stijgen de lasten als gevolg van indexatie.				
Baten	Geen opmerking				

Taakveld		L/B	2018	2019	Verschil
Economische havens en waterwegen		Lasten	30	31	1
		Baten	0	0	0
		Saldo	**-30**	**-31**	**-1**
Toelichting:					
Lasten	Geen opmerking				
Baten	Geen opmerking				

Taakveld		L/B	2018	2019	Verschil
Inkomensregelingen		Lasten	598	667	69
		Baten	0	0	0
		Saldo	**-598**	**-667**	**-69**
Toelichting:					
Lasten	De stijging van de lasten wordt veroorzaakt door kwijtschelding afvalstoffenheffing (€41.000) en kwijtschelding rioolheffing (€ 28.000)				
Baten	Geen opmerking				

Taakveld		L/B	2018	2019	Verschil
Milieubeheer		Lasten	1	1	0
		Baten	0	0	0
		Saldo	**-1**	**-1**	**0**
Toelichting:					
Lasten	Geen opmerking				
Baten	Geen opmerking				

Taakveld		L/B	2018	2019	Verschil
Crisisbeheersing-Brandweer		Lasten	3.352	3.519	167
		Baten	174	174	0
		Saldo	**-3.178**	**-3.346**	**-167**
Toelichting:					
Lasten	De hogere lasten zijn conform de vastgestelde begroting 2019 van de VRU				
Baten	Geen opmerking				

Taakveld		L/B	2018	2019	Verschil
Openbare orde en veiligheid		Lasten	289	249	-40
		Baten	365	369	4
		Saldo	**76**	**120**	**44**
Toelichting:					
Lasten	Een incidenteel budget in 2018 voor de aanschaffingen van handhelds is vervallen				
Baten	Geen opmerking				

Taakveld		***L/B***	***2018***	***2019***	***Verschil***
Reserves		Lasten	0	0	0
		Baten	1.301	174	-1.128
		Saldo	**1.301**	**174**	**-1.128**
Toelichting:					
Lasten	Geen opmerking				
Baten	De lagere baten worden voor € 1.092.000 veroorzaakt door een lagere onttrekking aan de reserve parkeren (conform de PEX) en voor € 36.000 door een lagere onttrekking reserve actieplan geluid				

De reservemutaties van dit programma worden toegelicht in paragraaf 3.2: Verwijzing naar reservemutaties.

De investeringen van dit programma zijn opgenomen in paragraaf 3.7: Verwijzing naar staat van investeringen.

2.1.4. Programma Vrije tijd

Ambitie

Wij dragen er aan bij dat mensen zich zinvol en gezond kunnen ontspannen, in hun vrije tijd van alles kunnen ondernemen en anderen kunnen ontmoeten. Zaken als sport, cultuur en recreatie dragen bovendien bij aan de sociale samenhang en een prettig stedelijk leefklimaat. Het effect moet zijn dat Nieuwegein een stad is waar mensen elkaar kunnen ontmoeten, energie hebben en ruimte voelen om met elkaar iets te ondernemen en voor elkaar iets te betekenen. We vinden het belangrijk de verbinding tussen inwoners te faciliteren en te bevorderen. Beweging en ontmoeting zijn belangrijk voor gezondheid. Vrijetijdsbesteding speelt daarin een prominente rol. Sport, recreatie, cultuur en evenementen kennen niet alleen een groot aantal bezoekers en gebruikers, maar ook veel vrijwilligers. Beide groepen zijn van grote meerwaarde voor onze stad. Als gemeente zorgen we voor de randvoorwaarden die nodig zijn voor het in stand houden en versterken van de sociale infrastructuur.

Thema Vrije tijd

Wat willen we bereiken?

1. Inwoners hebben de ruimte om in hun vrije tijd zelf en met anderen actief te zijn en initiatieven te nemen.
2. Inwoners kunnen gebruik maken van voorzieningen op het gebied van sport en cultuur voor activiteiten die hen een zinvolle en gezonde vrijetijdsbesteding geven.
3. We vergroten de aantrekkingskracht van Nieuwegein op toeristen en recreanten.

Effectindicatoren	Realisatie 2017	Streefwaarde 2018	Streefwaarde 2019
1. Inwoners hebben in Nieuwegein voldoende mogelijkheden om hun vrije tijd door te brengen (Welke activiteiten onderneemt u en hoe tevreden bent u daarover?) (1)	4,0	4,2	4,2
2. De gemeente Nieuwegein ondersteunt inwoners bij initiatieven voor vrijetijdsbesteding (2)	3,4	3,7	3,7

1. Gemeten op een schaal van 1 tot 5, 1 is zeer ontevreden, 5 is zeer tevreden.
2. Gemeten op een schaal van 1 tot 5, 1 is helemaal oneens, 5 is helemaal eens.

Wat gaan we daarvoor doen?

Doel 1: Inwoners hebben de ruimte om in hun vrije tijd zelf en met anderen actief te zijn en initiatieven te nemen.

Cultuur

- Inwoners kunnen gebruik maken van subsidies voor amateurkunst en Geins Geluk. Daarmee dagen we hen uit om creatief en ondernemend te zijn. Zo versterken we contacten tussen inwoners, maar proberen we ook inwoners te bereiken die minder gauw meedoen.
- De bibliotheek is er voor alle inwoners van Nieuwegein. Zij heeft boeken, kranten en tijdschriften voor ontspanning, informatie en beeldvorming. De leeszaal van de bibliotheek is bij uitstek een plek om elkaar te ontmoeten. De bibliotheek organiseert daarnaast (gratis) activiteiten voor jong en oud; activiteiten gericht op ondersteuning, ontwikkeling, ter inspiratie of ter verrijking van het dagelijks leven.
- Twee pop-activiteiten worden (financieel) ondersteund, een openlucht stadsfestival en een wijkgericht festival. Het stadsfestival kreeg in 2018, een kleinere opzet op een nieuwe plek en met nieuwe samenwerkingspartners. Deze weg wordt in 2019 voortgezet om het 25 jarig jubileum tot een succes te maken. Het wijkgerichte festival vindt in 2019 voor de 7^{e} keer plaats.
- Evenementen hebben zowel een maatschappelijke, culturele als economische meerwaarde. Door een verbindende en coördinerende rol sturen wij daarom op een zo gevarieerd en aantrekkelijk mogelijk aanbod. Daarbij wordt gebruik gemaakt van contacten en samenwerking vanuit binnenstadsmanagement en citymarketing.
- We brengen in beeld wat wel/niet goed gaat rondom evenementen en waar mogelijkheden liggen voor verbetering (waarbij we ook oog hebben voor afstemming en spreiding van evenementen over Nieuwegein). Hiervoor voeren we een onderzoek uit onder stakeholders (organisatoren, bezoekers etc.). Dit vormt de basis voor een herijking van het evenementenbeleid waarbij we overwegen de mogelijkheden en bijbehorende budgetten te verruimen.

Bewegen, Sport en Spelen

- Wij verlengen de subsidie voor de buurtsportcoaches waarmee sport- en beweegactiviteiten voor senioren, jeugd en mensen met een beperking in ieder gebied in Nieuwegein zijn geborgd. Samengewerkt wordt met diverse partijen in Nieuwegein, zoals sportverenigingen, MOvactor, Geynwijs, kinderopvang en basisscholen. Inwoners en verenigingen kunnen voor een advies of met een idee terecht bij de buurtsportcoaches.

Doel 2: Inwoners kunnen gebruik maken van voorzieningen op het gebied van sport en cultuur voor activiteiten die hen een zinvolle en gezonde vrijetijdsbesteding geven.
We dragen zorg voor goede basisvoorzieningen die passen bij de maat en het karakter van Nieuwegein. Dat betekent dat we voorzieningen als sportaccommodaties, maatschappelijk vastgoed, theater De Kom en bibliotheek De Tweede Verdieping een goede toekomst bieden. We wegen daarbij steeds af wat de meest toekomstbestendige oplossing is. In dit kader faciliteren we ook de inzet van diverse verenigingen en stichtingen, bijvoorbeeld op het terrein van sport, scouting, volkstuinen en bouwspeeltuinen.

Cultuur

- Theater, bibliotheek en musea zijn culturele basisvoorzieningen die voor alle inwoners toegankelijk zijn. We continueren daarom de subsidies op deze instellingen, omdat zij zonder subsidie geen bestaansrecht hebben. We stimuleren onderlinge samenwerking en denken mee in veranderprocessen, zodat het aanbod van deze voorzieningen zo goed mogelijk aansluit bij de behoeften en interesses van de Nieuwegeinse inwoners.
- Begin 2019 leggen we een voorstel voor aan de gemeenteraad over de aangenomen motie over het te verwachten exploitatietekort van De Tweede Verdieping.
- Samen met de architect van het gebouw onderzoekt DE KOM de mogelijkheden van het leggen van een betere verbinding tussen café en ontvangsthal en de fysieke zichtbaarheid naar buiten toe, omdat je buiten niet ziet wat er binnen gebeurt. We verwachten dat een minder gesloten gebouw meer levendigheid brengt, meer bezoekers trekt en daardoor tot een hogere waardering bij inwoners leidt.
- De culturele instellingen bieden aan een grote groep vrijwilligers een zinvolle vrijetijdsbesteding. Met hun inzet helpen deze vrijwilligers deze culturele instellingen te kunnen bestaan. Bovendien worden zo communities gevormd van mensen die ook naast hun vrijwilligerswerk een beroep op elkaar kunnen doen. Het VrijwilligersHuis vervult daarbij een aanjagende rol.
- DE KOM werkt samen met de initiatiefnemers van Onze Stad Nieuwegein en de gemeente aan een voorstel voor het creëren van een culturele broedplaats en platform; een ontmoetingsplek (ook voor jongeren), waar initiatieven kunnen bloeien en waar ruimte is voor experimenten. Wij verwerken dit in een voorstel dat we eind 2018/begin 2019 voorleggen aan de gemeenteraad over de uitwerking van de motie over cultuur in de binnenstad.
- De bibliotheek heeft activiteiten op het gebied van positieve gezondheid en preventie, taal, inkomensondersteuning, opvoeden en opgroeien en participatie. De culturele programmering van de bibliotheek biedt volop mogelijkheid voor inwoners om andere mensen te ontmoeten, om te leren, om kennis te maken met nieuwe technologieën, media en mediawijsheid.
- Met de intrede van het continurooster, zijn kinderen steeds vaker vroeger uit school en zoeken ouders naar een zinvolle besteding van de vrije tijd op reguliere schooldagen. In samenwerking met de scholen in het primair onderwijs, de centra voor kinderopvang, MOvactor en Verbindion, heeft DE KOM voor deze kinderen een aantrekkelijk programma met buitenschoolse activiteiten.
- Zoveel mogelijk Nieuwegeinse kinderen en jongeren komen, ongeacht hun achtergrond, in aanraking met cultuureducatie. Wij continueren om die reden de samenwerking met Kunst Centraal, de Nieuwegeinse schoolbesturen en DE KOM. Zo maken we kinderen onder andere bewust van hun culturele leefomgeving en worden zij gestimuleerd om samen met ouders of verzorgers een bezoek aan de instellingen te brengen of anderszins gebruik te maken van het aanbod van de culturele instellingen.

Sport

- We continueren de samenwerkingsrelatie met de NV Sportinrichtingen Nieuwegein (Verbindion) en daarmee de doorontwikkeling van de functie van buurtsportcoaches en sportparkmanager (sportpark Galecop). Daarbij willen we onderzoeken, in samenwerking met de buurtsportcoaches, wat nog meer nodig is aan stimuleren, aanjagen en ondersteunen dat het voor alle inwoners mogelijk is om aan de beweegnorm te voldoen.

- Als vervolg op 'Bewegen Op Recept' (BOR) gaan we invulling geven aan een nieuwe versie (BOR 2.0), waarbij op gestructureerde wijze patiënten gestimuleerd worden te voldoen aan de Beweegrichtlijn 2017.
- We stimuleren en faciliteren we sportverenigingen om activiteiten met sporten en bewegen te organiseren voor inwoners met een beperking. De sportactiviteiten worden aangeboden via Geynwijs en kunnen onderdeel uitmaken van het doelenplan. De buurtsportcoach doet de intake met de inwoner op verwijzing van Geynwijs. Inwoners met een beperking kunnen ook buiten Geynwijs om deelnemen aan de activiteiten.
- In samenhang met eerder genoemde punten stimuleren en faciliteren wij grote en kleine initiatieven uit de samenleving die met sport en bewegen bijdragen aan een gezonde leefstijl en zingeving van de inwoners van Nieuwegein. Naar aard en omvang van het initiatief sturen we meer of minder op samenwerking tussen de clubs en verbinding met zorginstellingen, het bedrijfsleven en het maatschappelijke veld in het algemeen. Samengevat als maatschappelijk verantwoord ondernemerschap (MVO). De buurtsportcoach en de sportparkmanager spelen - waar nodig - een belangrijke rol in het leggen van de verbanden.
- We onderzoeken de mogelijkheden om het openbare gebied aantrekkelijker en uitdagender te maken voor spelen, sporten en bewegen.
- We zetten de vernieuwing van sportaccommodaties voort (uitvoering van het raadsbesluit over het "Plan onderwijshuisvesting BO en sportaccommodaties 2030").
- Als de fiscale regelingen vanuit het Rijk duidelijker zijn, zijn we bereid om opnieuw naar de positionering van het sport-gerelateerde maatschappelijk vastgoed te kijken.

Stadspas

- Met het inzetten van de Stadspas is het lokale sport- en cultuuraanbod ook voor mensen met een laag inkomen bereikbaar, in het bijzonder voor kinderen. In 2019 wordt het aanbod van de Nieuwegein Stadspas verder uitgebreid. We gaan verder met het benutten verbeteringsmogelijkheden die we zien op basis van het uitgevoerde tevredenheidsonderzoek. We geven meer aandacht aan communicatie richting pashouders, zodat het aanbod nog beter bekend is bij de inwoners.

Doel 3: We vergroten de aantrekkingskracht van Nieuwegein op toeristen en recreanten.
We willen dat Nieuwegein een aantrekkelijke en levendige stad is, waar ruimte is voor initiatief en evenementen. Dat betekent ook het zichtbaar maken van wat er al is, bijvoorbeeld door citymarketing of het inzetten op cultuurhistorische waarden.

Cultuur

- De musea werken samen aan het vergroten van de zichtbaarheid van het erfgoed in Nieuwegein. Daartoe organiseren zij diverse (ook gezamenlijke) activiteiten en brengen zij het blad Cronyck de Geyn uit, waarmee inwoners kennis kunnen opdoen over de geschiedenis van de stad en haar rechtsvoorgangers.
- Met het faciliteren en onder de aandacht brengen van Open Monumentendag, hopen we de belangstelling voor deelname aan Open Monumentendag te vergroten, zodat meer deelnemers zich melden en Nieuwegein op de landelijke website een aantrekkelijk aanbod kan laten zien.
- Door samen met partners in de stad een programma te presenteren tijdens de Nationale Archeologiedagen 2018 hopen we de belangstelling voor deelname aan de Nationale

Archeologiedagen 2019 te vergroten, met als doel uiteindelijk een jaarlijks terugkerend evenement dat inzet op kennisvergroting over Nieuwegeins verleden.
- Met het boekje van het Buitenmuseum kunnen inwoners en overige bezoekers met de genummerde routes langs de beelden fietsen. Er is een Noord- , Midden- en Zuidroute. Via www.nieuwegein.nl/beeldendekunst kan een gpx-bestand gedownload worden met de fietsroutes. De rondleidingen in het Buitenmuseum zijn nog in de ontwikkelfase. Incidenteel vindt er al wel een rondleiding plaats, we gaan dit in 2019 uitbouwen. In het schooljaar 2018/19 start voor de groepen 7 van basisscholen een les waarin een bezoek aan de beelden van het Buitenmuseum is verwerkt. De beelden zijn hiermee structureel in het lesprogramma van kunsteducatie (via het Kunstmenu) opgenomen.
- We dragen bij aan het realiseren een toeristisch overstappunt in het gebied Laagraven en aan een nieuwe fietsroute voor een dagje uit langs de waterwerken.
- Samen met de U10-gemeenten en het recreatieschap participeren we actief in het ontwikkelen van een recreatievisie voor de regio Utrecht.
- We faciliteren de ontwikkeling van nieuwe fiets en wandelroutes. Naar verwachting zal het Hollandse Waterliniepad als wandelroute in 2019 in ontwikkeling komen.

Wij werken verder mee aan de toegankelijkheid, het zichtbaar maken en de instandhouding van de Nieuwe Hollandse Waterlinie. Aansprekende projecten in 2018 zijn:
- Rijkswaterstaat en de Provincie Utrecht onderzoeken samen met partners in de regio mogelijkheden voor het verbeteren van de zichtbaarheid en beleefbaarheid van de Plofsluis.
- De inrichtingsvisie Fort Jutphaas wordt verder gerealiseerd door de aanleg van een brug (voor langzaam verkeer) en een pad.
- In samenwerking met Stichting Dorpshuis Fort Vreeswijk wordt verder gewerkt aan de inrichting van de buitenruimte van het fort voor gebruikers en bezoekers.
- Het Lange Afstand Wandelpad in het thema van de Nieuwe Hollandse Waterlinie en Stelling van Amsterdam, dat langs diverse onderdelen van de Waterlinie loopt, wordt geopend.

Prestatie-indicatoren	Realisatie 2017	Streefwaarde 2018	Streefwaarde 2019
Bibliotheek			
Aantal drempeloverschrijdingen De Tweede Verdieping	407.176	390.000	400.000
Aantal betalende leden (18+)	2.696	2.400	2.600
Aantal niet-betalende leden (tot 18 jaar)	6.582	6.400	6.600
Cultuur			
Aantal drempeloverschrijdingen DE KOM	--	--	240.000
Aantal bezoekers theater	49.500	50.000	52.500
Aantal leerlingen kunstencentrum	600	800	650
Deelnemers cultuureducatie: aantal leerlingen primair onderwijs	5.500	5.500	5.500
Deelnemers cultuureducatie: aantal leerlingen voortgezet onderwijs	950	990	1.095

Prestatie-indicatoren	Realisatie 2017	Streefwaarde 2018	Streefwaarde 2019
Deelnemers buitenschoolse cultuur-activiteiten: aantal leerlingen primair en voortgezet onderwijs (combinatiefunctionaris)	1.400	1.600	1.600
Aantal bezoekers voorstellingen amateurkunst	10.500	5.500	6.440
Aantal popevenementen/aantal bezoekers	3/2.650	2/3.000	2/2.500
Musea			
Aantal bezoekers Museumwerf, Vreeswijks Museum & Museum Warsenhoeck	15.314	15.000	15.000
Sport (inclusief Verbindion)			
Aantal bezoekers Sport- en Evenementencomplex Merwestein [1)]	518.750	530.000	540.000
Aantal bezoekers zwembad	207.950	215.000	217.000
Aantal deelnemers activiteiten buurtsportcoaches (BSC)	42.500	12.500	--
Totaal aantal deelnemers/aantal unieke deelnemers beweegactiviteiten	--	--	64.000/20.000
Aantal beweegactiviteiten in samenwerking	--	--	1.500
Aantal sportverenigingen met sport en beweegactiviteiten als voorliggende voorziening voor inwoners met een beperking	0	7	10
Aantal sportverenigingen met nieuwe sport- en beweegactiviteiten voor het maatschappelijke veld	10	10	10
Stadspas [2)]			
Pasgebruik: percentage pashouders dat minimaal eenmaal gebruik heeft gemaakt van de Stadspas	32%	40%	45%
Aanbod: aantal aanbieders dat is opgenomen in het aanbod van de Stadspas	112	125	130

[1)] = inclusief bezoekers zwembad.
[2)] = indicatoren voor de Stadspas zijn voor het eerst in 2019 in de Programmabegroting opgenomen, voorheen werd hierover in kwartaalrapportages informatie gegeven.

Relatie met andere programma's
Wonen en Economie:
Stadspromotie & Citymarketing hebben een relatie met Cultuur, Toerisme & Recreatie. Cultureel erfgoed komt zowel aan de orde in het programma Wonen en Economie als in Vrije Tijd

(respectievelijk de publiekrechtelijke aspecten - relatie wetgeving/verordeningen - en de beleving door toeristen en recreanten, waaronder onze inwoners).

Versterking eigen kracht, Ondersteuning & Bescherming:
Beide programma's stellen samen mensen in staat (zo lang mogelijk) zelfstandig hun leven vorm te geven, van hun eerste tot hun laatste levensjaar. We geven mensen ruimte om hun eigen keuzes te maken, zich te ontspannen en op eigen kracht naar oplossingen te zoeken. We helpen ze problemen te voorkomen (preventie) en bieden ondersteuning waar dat nodig is. We grijpen in als mensen niet veilig kunnen opgroeien, als volwassenen niet voor zichzelf kunnen zorgen en/ of anderen in gevaar brengen, of buiten de wet opereren. Het effect is dat Nieuwegein een prettige stad is om te leven en om op te groeien. Waar mensen elkaar kunnen ontmoeten, energie hebben door een zinvolle vrije tijdsbesteding en de ruimte hebben en voelen om iets met elkaar te ondernemen; iets voor elkaar te betekenen. Zo doen mensen minder een beroep op zorg en ondersteuning.
Voor wat betreft de optimalisatie van onderwijshuisvesting & sportaccommodaties geldt dat dit beschreven is in het programma Versterking eigen kracht, Ondersteuning & Bescherming (inclusief financiële aspecten), in het programma Vrije Tijd is in dit kader slechts de inhoudelijke tekst over de sportaccommodaties opgenomen.

Wat doen we samen met de stad, met instellingen en verbonden partijen?

Veel van de activiteiten van het programma Vrije Tijd worden uitgevoerd door instellingen die van de gemeente een financiële bijdrage ontvangen (in de vorm van subsidie, exploitatiebijdrage en/of huur). Denk hierbij bijvoorbeeld aan stichting DE KOM, Bibliotheek De Tweede Verdieping, NV Sportinrichtingen Nieuwegein (Verbindion), 't Veerhuis, Museumwerf Vreeswijk, Museum Warsenhoeck, Vreeswijks Museum, recreatieschap De Stichtse Groenlanden enzovoort.
Natuurlijk zijn er ook veel vrijwilligers actief binnen het programma Vrije Tijd, zoals bij sportverenigingen, verenigingen voor amateurkunst e.d.

Wat mag het kosten?

Omschrijving thema	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Vrije tijd	7.178	7.267	7.327	7.557	7.724	7.906
Totaal lasten	**7.178**	**7.267**	**7.327**	**7.557**	**7.724**	**7.906**
Vrije tijd	64	33	33	34	34	35
Totaal baten	**64**	**33**	**33**	**34**	**34**	**35**
Saldo van lasten en baten	**-7.113**	**-7.234**	**-7.294**	**-7.523**	**-7.689**	**-7.871**
Storting in reserves			-	-	-	-
Onttrekking aan reserves	66	90	-	-	-	-
Totaal van het programma	**-7.047**	**-7.144**	**-7.294**	**-7.523**	**-7.689**	**-7.871**

Toelichting

Taakveld	***L/B***	***2018***	***2019***	***Verschil***
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	Lasten	268	368	71
	Baten	33	33	0
	Saldo	**-234**	**-335**	**-71**
Toelichting:				
Lasten	De begroting 2019 van Stichtse Groenlanden is conform de Kadernota 2019 één op één verwerkt in de gemeentebegroting. Het budget is met € 39.000 gestegen naar € 248.000. In het coalitieakkoord is opgenomen dat wij het Evenementenbeleid herijken en de bijbehorende budgetten verruimen. Hiervoor is in de begroting 2019 € 60.000 toegevoegd en is het budget Evenementen gestegen van € 31.000 naar € 91.000.			
Baten	Geen mutaties			

Taakveld	***L/B***	***2018***	***2019***	***Verschil***
Cultureel erfgoed	Lasten	45	45	-0
	Baten	0	0	0
	Saldo	**-45**	**-45**	**0**
Toelichting:				
Lasten	Geen mutaties			
Baten	Geen mutaties			

Taakveld	***L/B***	***2018***	***2019***	***Verschil***
Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	Lasten	3.259	3.175	-84
	Baten	0	0	0
	Saldo	**-3.259**	**-3.175**	**-84**
Toelichting:				
Lasten	De lasten stijgen als gevolg van de loon- en prijscompensatie voor DE KOM (€ 52.000). Hiertegenover staan lagere lasten door: • Vervallen van de lasten voor de Cultuurvisie over de periode 2015-2018 (€ 42.000) • Vervallen van de incidentele lasten uit 2018 voor Kunst (€ 99.000)			
Baten	Geen mutaties			

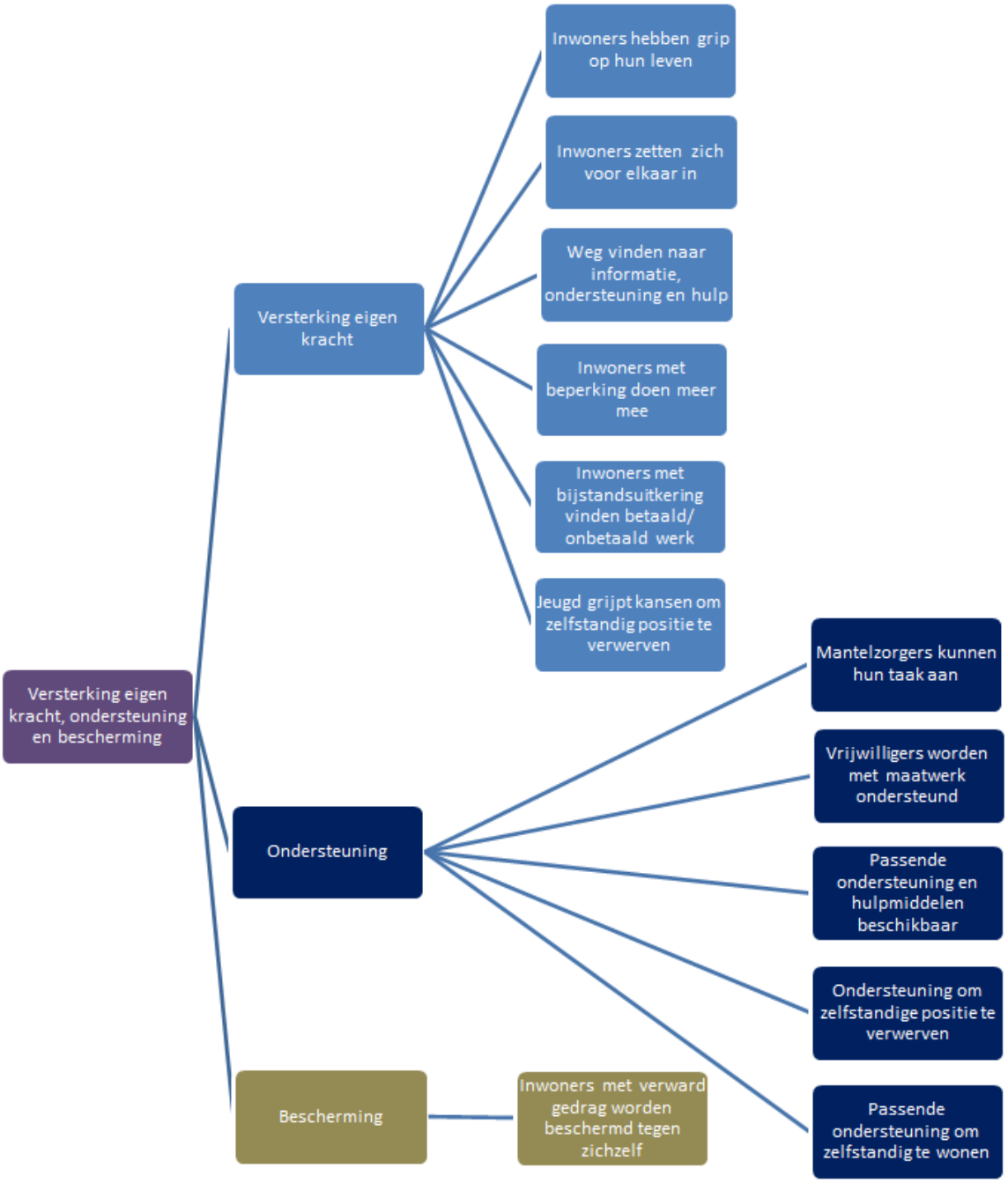
Taakveld	***L/B***	***2018***	***2019***	***Verschil***
Media	Lasten	1.765	1.845	80
	Baten	0	0	0
	Saldo	**-1.765**	**-1.845**	**-80**
Toelichting:				
Lasten	De hogere lasten zijn € 48.000 het gevolg van de indexatie loon- en prijsstijging voor de bibliotheek. Daarnaast is het budget Media in 2018 voor € 32.000 incidenteel ingezet voor subsidiedoeleinden Cultuur. Dit bedrag wordt in 2019 weer toegevoegd.			
Baten				

Taakveld		*L/B*	*2018*	*2019*	*Verschil*
Musea		Lasten	159	169	9
		Baten	0	0	0
		Saldo	**-159**	**-169**	**-9**
Toelichting:					
Lasten	Geen mutaties				
Baten	Geen mutaties				
Taakveld		*L/B*	*2018*	*2019*	*Verschil*
Recreatieve havens		Lasten	5	5	0
		Baten	0	0	0
		Saldo	**-5**	**-5**	**-0**
Toelichting:					
Lasten	Geen mutaties				
Baten	Geen mutaties				
Taakveld		*L/B*	*2018*	*2019*	*Verschil*
Sportaccommodaties		Lasten	1.215	1.253	39
		Baten	0	0	0
		Saldo	**-1.215**	**-1.253**	**-39**
Toelichting:					
Lasten	Dit betreft de bijdrage aan Verbindion. De overige financiële gegevens zijn opgenomen in het programma Bedrijfsvoering (thema Vastgoed)				
Baten	Geen mutaties				
Taakveld		*L/B*	*2018*	*2019*	*Verschil*
Sportbeleid en activering		Lasten	453	467	14
		Baten	0	0	0
		Saldo	**-453**	**-467**	**-14**
Toelichting:					
Lasten	Geen mutaties				
Baten	Geen mutaties				

De reservemutaties van dit programma worden toegelicht in paragraaf 3.2: Verwijzing naar reservemutaties.

De investeringen van dit programma zijn opgenomen in paragraaf 3.7: Verwijzing naar staat van investeringen.

2.1.5. Programma Versterking eigen kracht, Ondersteuning en Bescherming

Ambitie

De basis voor de realisatie van de ambities op het sociaal domein ligt in de Transformatieagenda 2017-2020. De transformatie-agenda is het samenhangende kader van de raad waarin de inwoner en zijn leefgebieden (gezondheid, zelfredzaamheid, participatie, opvoeding, wonen en inkomen) centraal staan. In de transformatieagenda zijn de hoofddoelen, de ontwikkelstrategie en uitgangspunten voor de gemeentelijk inzet op deze levensgebieden geschetst.

In de jaren 2014-2016 stond de decentralisatie en de transitie centraal van WMO en Jeugdhulp. We introduceerden de sociale wijkteams van Geynwijs in het bestaande veld, zochten waar mogelijk regionale samenwerking, hebben de regionale backoffice ingericht, alsmede de regionale en bovenregionale inkoop van maatwerkvoorzieningen (de eerste fase).

In 2017 en 2018 krijgt de transformatie van het sociale domein vorm over de volle breedte van de genoemde levensgebieden, via de transformatieprogramma's, en wel langs drie hoofdlijnen. We realiseren in de eerste lijn op alle levensgebieden samen met partners in en buiten de stad, steeds meer alternatieven voor bestaande maatwerkvoorzieningen. Als tweede lijn zijn we vanuit de transformatieprogramma's gaan bouwen aan vernieuwing van onderdelen van de brede toegang, voor de onderdelen werk en participatie, voor inkomensondersteuning, voor gezondheidszorg, en voor WMO en Jeugd. De derde lijn die we met de transformatieagenda verstevigen is de community-opbouw, door het faciliteren en begeleiden van inwonersinitiatieven en de opbouw van gemeenschappen in buurten en wijken in Nieuwegein. Dit is de basis voor onze inzet om samen met inwoners te werken aan het versterken van de veerkracht, individueel en collectief.

In 2019 zetten we deze drie hoofdlijnen vanuit de 8 transformatieprogramma's met volle kracht voort. Echter, 2019 wordt ook het jaar om belangrijke volgende stappen in de transformatie van het sociaal domein voor te bereiden en in gang te zetten (de derde fase). We willen in de komende jaren de preventie (veerkracht versterken en herstellen) op alle levensterreinen vorm en inhoud geven. Ook de signalering van problemen, door inwoners en professionals, en de opvolging van die signalen wordt een belangrijk onderdeel in de volgende fase van de transformatie. In 2019 worden in de transformatieprogramma's al eerste aanpakken voor preventie en signalering in gang gezet.

Maar vooral willen we in de volgende fase van de transformatie alles wat we vanuit de verschillende transformatieprogramma's al vorm geven, bij elkaar en dichter bij de inwoners brengen, en met hen samen vorm geven in wijken en buurten. Dat betekent dat we de brede toegang in de wijk willen organiseren, maar dan wel integraal over alle levensgebieden, zodat we de ambitie van integrale wijkteams echt realiseren. We willen dwars door en vanuit de verschillende transformatie-programma's komen tot integrale programmering in wijken en buurten; preventieve programma's, alternatieve en vrij-toegankelijke voorzieningen, geënt op de karakteristieken van de wijk (sociale kracht, zorgconsumptie).

Bovenstaande kan niet zonder en willen we in combinatie met een stevig programma op community opbouw in wijken en buurten, om kwetsbare inwoners een plekje te geven, niet alleen met een woning of een aanbod van dagbesteding, maar ook ten behoeve van de sociale inbedding in een gemeenschap. De eerste aanzet tot die integrale programmering vindt in 2019 al plaats met de proeftuin Beschermd Thuis, en met de community-based inzet op positieve gezondheid (het ei van Nieuwegein).

In maart 2019 besluit de raad over deze volgende fase in de transformatieagenda 2.0. Deze derde fase is een belangrijke volgende stap in de transformatie van het sociaal domein. We achten deze ontwikkelingen ook nodig om de hoofddoelen die door de raad zijn geformuleerd duurzaam te realiseren (passende ondersteuning, participatie en binnen financiële kaders). Daarenboven is deze focus en deze opmaat tot verdere integratie van de hele transformatie nodig om adequaat te kunnen opereren in het licht van ontwikkelingen die zich al hebben aangekondigd en waarop we ons voorbereiden, zoals de decentralisatie van het beschermd wonen. Voor deze inwoners en voor vele andere kwetsbare inwoners kunnen we niet volstaan met een levensgebied-specifieke programmering, en moeten we meer dan voorheen tot integratie komen van onze inzet dichtbij en samen met de inwoners.

We realiseren ons dat deze fase ook tot fundamentele wijzigingen leidt in de uitvoeringspraktijk van vele partners, maar ook bij de gemeente zelf, en op enkele onderdelen zelfs vraagt om herinrichting van de governance. De volgende stappen in de herinrichting van de brede toegang, naar integrale wijkteams, naar integrale programmeringen in wijken en buurt in een goede combinatie met community opbouw, vragen om facilitering van de samenwerking tussen alle betrokken professionals en inwoners. Die bestaat uit de doorontwikkeling van een ICT-infrastructuur om snel schakelen mogelijk te maken, een geïntegreerde verordening over jeugd, WMO, participatie en inkomensondersteuning als juridische grondslag voor de samenwerking tussen al deze professionals, herijking van de financiële kaders en verdere ontschotting van budgetten, en bovenal één taal en werkmethodiek voor een ieder die actief is in de brede toegang. Met dit laatste onderdeel starten we in 2019 door het opleiden van professionals in de brede toegang op het terrein van werk, participatie, inkomen, gezondheid en ondersteuning WMO en Jeugd, met een werkmethodiek die goed past bij de beweging die we willen maken: Krachtwerk.

Met de Transformatie agenda en de transformatieprogramma's is ook een duidelijk kader voor handen van waaruit cross-overs naar andere ontwikkelingen (zoals Omgevingswet, woningbouw, economie) ontstaan. Ook wordt daarin aangegeven hoe wij de ontwikkelingen in het sociaal domein monitoren en de effecten van onze inzet laten onderzoeken. Op deze wetenschappelijke monitoring en begeleiding van onze activiteiten gaan wij in de paragraaf Samenwerkingspartners in. Ook regionaal komt de samenwerking steeds beter van de grond. Wat er toe leidt dat we het uitgangspunt lokaal tenzij steeds beter kunnen invullen met de Lekstroomgemeenten, in U-10 of U-16 verband, omdat duidelijker wordt wat we niet lokaal maar wel regionaal moeten aanpakken.

De financiële effecten van de Transformatieagenda worden afgewikkeld door middel van de reserve Sociaal Domein (het 'hek'). Ze hebben geen direct gevolg voor het begrotingssaldo. Voor 2019 is rekening gehouden met een bedrag van € 2.600.000 voor investeringen. In het voorjaar van 2019 wordt aan de gemeenteraad een herijking van de Transformatieagenda voorgelegd met een doorkijk naar de komende jaren. In het Regeerakkoord is opgenomen dat het integreerbare deel van de integratie-uitkeringen (WMO, Jeugd en Participatie) met ingang van 2019 opgaat in de algemene uitkering. Deze ontwikkeling is verwerkt in onze begroting. Bij de het vormen van de reserve Sociaal Domein is besloten dat in het jaar 2021 een evaluatie zal plaatsen of deze reserve gehandhaafd of opgeheven moet worden.

Thema Versterking eigen kracht

We willen dat jeugdigen in Nieuwegein goed kunnen opgroeien tot volwassenen die zelfstandig keuzes maken over hun leven. Ook volwassenen (en jongeren) nodigen we uit om keuzen te maken die voorkomen dat ze ziek worden of op andere wijze in de problemen komen zoals zonder werk, vrienden en kennissen of huis raken. We willen er aan bijdragen dat sociale problemen niet leiden tot behoefte aan zware (medische) zorg. En we nodigen inwoners uit zich in te zetten voor elkaar en de samenleving.

Wat willen we bereiken?

1. Inwoners zijn zelfredzaam en hebben grip op hun leven.
2. Inwoners zetten zich in voor elkaar.
3. Inwoners vinden de weg naar informatie, ondersteuning en hulp op alle levensterreinen.
4. Inwoners met een beperking doen meer mee aan
   a) Vrij toegankelijke voorzieningen i.p.v. geïndiceerde dagbesteding die als optie wel blijft bestaan, of
   b) Hebben een participatieplek: een werkplek waar zij leren werken, ontdekken waar zij goed in zijn en zich ontwikkelen.
5. Inwoners met een bijstandsuitkering vinden
   a) Betaald werk
   b) Onbetaald werk
6. 6). Jeugdigen en ouders worden gestimuleerd om zelf en met elkaar oplossingen te vinden. We versterken de pedagogische infrastructuur door ons te richten op medeopvoeders, opvoedingsondersteuning en pedagogische preventie.

Effectindicatoren	Realisatie 2017	Streefwaarde 2018	Streefwaarde 2019
1. Inwoners geven aan grip te hebben op/ richting te kunnen geven aan hun eigen, plezierig leven *(sociale kracht in sociale kracht monitor, schaal 1-5)*	4,0	4,0	4,0
2. Collectieve zelfredzaamheid *(sociale kracht monitor, schaal 1-5)*	2,8	3,2	3,2
4a. Aantal inwoners met een beperking dat mee doet aan vrij toegankelijke activiteiten (n.a.v. de ervaringen in 2018 is de streefwaarde voor 2019 gelijk gehouden)	124	350	350
4b. Aantal inwoners met een participatieplek (n.a.v. de ervaringen in 2018 is het streefwaarde voor 2019 bijgesteld)	--	40	20
5a. Aantal plaatsingen van inwoners met een bijstandsuitkering dat betaald werk vindt	825	400	400
5b. Aantal plaatsingen van inwoners met een bijstandsuitkering dat onbetaald werk vindt		340	400

Effectindicatoren	Realisatie 2017	Streefwaarde 2018	Streefwaarde 2019
6a.Het percentage voortijdige schoolverlaters van 12 tot 23 jaar in het voorgaande schooljaar	1,75%	1,7%	1,5%
6b. Het percentage jongeren tussen 23 en 27 jaar dat onderwijs volgt en/of werkt.	--	97%	98%

Wat gaan we daarvoor doen?

Programma Eigenwijks (Positieve gezondheid en buurtkracht)

- We starten met een pilot met een zorgverzekeraar en huisartsen om de verwijzing op recept-methode voor meer inwoners beschikbaar te maken en zo hun klachten aan te pakken door inzet op participatie en bewegen.
- We ontwikkelen een datamonitor op het gebied van positieve gezondheid om zo een beeld te krijgen van zowel ziekte als gezondheid van mensen. De focus in 2019 ligt op de GGZ en buurtinformatie.
- De community-opbouw volgens de ABCD-methode benutten we voor het verbeteren van gezondheid en bv. de proeftuin Beschermd Thuis en andere transformatieprojecten. Hiermee geven we mede vorm aan de nota Vertrouwen in de stad. Daarin werken we, al lerend, samen met wijknetwerken, ondernemers, (zorg)aanbieders, maatschappelijke organisaties en het Nieuwegein Fonds op het gebied van bewonersinitiatieven.
- Bewoners en professionals ondersteunen we met workshops op bijvoorbeeld het gebied van community building, inspiratie bijeenkomsten en het helpen en leren van elkaar (‘Leerlijn buurtmakers’). We doen dit in nauwe samenwerking met het Vrijwilligershuis.
- We continueren het Match Fund Geins Geluk, naast andere laagdrempelige vormen van ondersteuning van bewonersinitiatieven, zoals de subsidies voor de wijkplatforms en inzet van onze eigen medewerkers, en willen de bekendheid daarvan onder bewoners vergroten.
- Van de integrale buurtaanpak (“het EI van Nieuwegein”) in 1 tot 3 buurten ronden we de haalbaarheidsfase af, bereiden we de projectstart voor en starten zo mogelijk in 2019.
- We realiseren het 2e KOEK (Klimmen op eigen kracht) huis in Jutphaas/Wijkersloot.

Programma Brede toegang

Conform de afspraak met de gemeenteraad is in het najaar van 2017 de brede toegang geëvalueerd. Ook in 2019 werken we aan verdere verbeteringen. Daarnaast starten we de voorbereidingen voor de realisatie van integrale wijkteams waarin professionals uit toegangen op verschillende levensterreinen vertegenwoordigd zijn. Dat vraagt nog veel voorbereiding.

Onderdeel van de verbeteringen zijn o.a. de volgende activiteiten:

- Er wordt gewerkt aan een effectieve intake in de Brede Toegang waarbij financiële problematiek altijd wordt uitgevraagd.
- We brengen verschillende functies van de Brede Toegang in 2019 al onder in wijkpunten, zoals informatie, advies, doorverwijzing en signalering. Het wordt een plek waarin professionals en vrijwilligers met elkaar samenwerken om met elkaar passende oplossingen te vinden en te realiseren voor (ondersteunings-)vragen van inwoners in de buurt.
- We gaan in 2019 met diverse partners samenwerken in 3 wijkpunten: Zuid, Batau en Centrum

- Voor nog twee wijkpunten onderzoeken we waar en binnen welke tijdstermijn deze gerealiseerd kunnen worden.
- We onderzoeken welke ICT-infrastructuur behulpzaam is voor de samenwerking tussen zo vele professionals, vrijwilligers en inwoners.
- De digitale sociale kaart wordt verder doorontwikkeld als hulpmiddel voor inwoners
- Met het opleiden van alle professionals in de Brede Toegang (voor werk, participatie, inkomen, gezondheid, zorg en ondersteuning) in de werkmethodiek krachtwerk faciliteren we het tot stand komen van samenwerking in integrale wijkteams met taal en werkmethodiek.
- We starten in samenwerking met ROC MN en Hogeschool Utrecht een leerwerkbedrijf om jongeren onder meer een plek aan bieden in de uitvoering van de ondersteuning van inwoners.
- We voeren het Europese Subsidieproject CoSie voor (programma Horizon 2020) uit. Dit project helpt professionals in de Brede Toegang om eerder in contact te komen met moeilijk bereikbare doelgroepen door het inzetten van 'storytelling'. Het project draait in 2019 en sluit aan op het traject Krachtwerk dat in 2019 wordt gestart.

Programma Iedereen doet mee (Meedoen naar Vermogen en Zelfredzaamheid naar vermogen)

- We versterken en realiseren laagdrempelige algemene voorzieningen op het gebied van ontmoeting, maatjes, vervoer, netwerkversterking, informatie en advies om het zo lang mogelijk zelfstandig thuis kunnen wonen te faciliteren.
- De huidige recreatieve vormen van de maatvoorziening dagbesteding proberen we zoveel mogelijk onder te brengen in de algemene voorziening in de wijk (laagdrempelig en preventief).
- In samenwerking met de Hogeschool Utrecht en Santé Partners geven we het huidige maatschappelijk werk een kwalitatieve impuls om dit zo beter aan te laten sluiten op de werkwijze van Geynwijs.
- We breiden de aanpak tegen eenzaamheid uit door in te zetten op een outreachende aanpak om te bewerkstelligen dat inwoners gebruik kunnen maken van de algemene voorzieningen op het gebied van maatjes en ontmoeting.
- We bereiden een sluitende integrale aanpak laaggeletterdheid voor waarin ook de verbinding met onderwijsachterstanden wordt geborgd, in Nieuwegein met Prago en de SBN en zo mogelijk in Lekstroom.
- We zorgen voor een goede wijkzorginfrastructuur voor ouderen en stimuleren dat (in)formele zorg in de wijk meer als team/netwerk gaat samenwerken rondom kwetsbare ouderen.
- We zetten in op een nieuwe vorm van arbeidsmatige activering die meer gericht is op perspectief en uitstroom naar (on)betaald werk en sluiten zo aan op de pilot werkteam.
- In Nieuwegein Werkt faciliteren we ondernemers, zorgaanbieders en opleidingen om leerwerktrajecten te ontwikkelen in de stad. We zoeken met name naar initiatieven die iets toevoegen aan het palet dat Nieuwegein al bestaat, en die de kansen op betaald werk vergroten, voor inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt en inwoners met een beperking
- We gaan in de regio Lekstroom aan de slag met een heroriëntatie op de opdracht, kaders en vormgeving van de GR WIL. Dit is nodig om de stap naar integrale wijkteams te maken.
- We zetten voor kwetsbare jongeren in op doorstroom naar vervolgonderwijs en werk.
- Om een snelle inburgering en integratie mogelijk te maken wordt het in 2018 vastgestelde plan van aanpak statushouders uitgevoerd. De focus ligt in 2019 op het activeren van statushouders naar (arbeids-)participatie. In overleg met WIL, Vluchtelingenwerk en andere interne en externe partijen zetten we een sluitende aanpak participatie statushouders op.

Programma Geldwijs

Ook in 2019 zetten we ons in voor inwoners met armoede door het bieden van inkomensondersteuning. Dat doen we met de volgende accenten:

- We verbeteren de ondersteuning aan werkende armen en richten ons daarbij op zowel werkenden in loondienst als zzp'ers.
- We implementeren het bijgestelde plan van aanpak van de kindregelingen in 2019 ten behoeve van een betere dienstverlening voor kinderen in armoede- en schuldsituaties.
- We starten met de MAATWERKplaats waarin casussen door professionals worden ingebracht die stuklopen op rechtmatigheidsvraagstukken om zo tot effectievere en goedkopere ondersteuning te komen.
- We verbeteren de toegang en de signalering van armoede- en schuldenproblematiek door nauwer samen te werken met partners in de stad.
- We starten met de implementatie van onze preventieaanpak, enerzijds gericht op ingrijpende levensgebeurtenissen en anderzijds op jongeren.
- We ontwikkelen onze ondersteuning bij schuldenproblematiek verder door met gedragswetenschappelijke inzichten als ondergrond.
- We zetten de pilot Schuldenvrij voort waarbij we 15 tot 18 huishoudens (alleenstaanden en/of gezinnen) met schulden intensief begeleiden om tot een succesvolle aanpak te komen met professionals die zijn opgeleid in de methodieken Krachtwerk en Mobility Mentoring.

We starten met het bieden van effectieve ondersteuning aan jongeren tussen de 18 en de 27 jaar met schulden, om hen in staat te stellen hun opleiding af te maken of een baan te vinden.

Programma Kansen voor Jeugd

- We zetten in op preventie door het versterken van de pedagogische basisinfrastructuur, met een focus op het opvoeden en opgroeien van jeugdigen.
- We agenderen de volgende onderwerpen met de samenwerkingsverbanden PO en VO, schoolbesturen en mogelijke andere partners in het licht van de Nieuwegeinse Educatie Agenda op basis van actualiteit en uitwerking programma Kansen voor Jeugd:
  1. Onderwijshuisvesting
  2. Onderwijsachterstanden
  3. Passend Onderwijs
  4. Voortijdig schoolverlaten
  5. Ontwikkelingen binnen- en buiten de school in de wijk
- We gaan in het kader van de educatieve agenda in gesprek over een bovenschools havo/vwo aanbod voor kinderen die buiten de bestaande zorg van VO-scholen vallen en die we niet naar het SO willen zien vertrekken buiten Nieuwegein.
- Vanuit de projectmatige Thuiszittersaanpak werken we via de educatieve agenda aan het terugdringen van het aantal thuiszitters, de duur van het thuis zitten en het aantal kinderen met een vrijstelling van onderwijs. Doel is dat in 2020 ieder kind binnen 6 weken na melding een passend aanbod heeft voor onderwijs en/of zorg.
- Gemeente, schoolbesturen en Samenwerkingsverbanden voeren in 2019 in de vorm van een Regionale Educatieve Agenda op overeenstemming gericht overleg (OOGO) over het ondersteuningsplan van samenwerkingsverband PO Profi Pendi.
- We ondersteunen initiatieven gericht op de aansluiting bij het bedrijfsleven en stimuleren bedrijven actief tot samenwerking met het beroepsonderwijs, o.a. voor stage- en leerwerkplekken.
- We inventariseren de behoeften van scholen in relatie tot het huidige aanbod van de genoemde maatschappelijke educatie-onderdelen.

- In de planvorming van de nieuwbouw van onderwijshuisvesting worden groene en beweegvriendelijke schoolpleinen meegenomen.
- Voor bestaande scholen stimuleren en faciliteren we initiatieven vanuit het programma BuitenWijs.
- In 2019 worden vanuit het Plan Onderwijshuisvesting en Sportaccommodaties plannen voor de wijken Doorslag en Vreeswijk ontwikkeld, samen met ouders en schoolbesturen

Prestatie-indicatoren	Realisatie 2017	Streefwaarde 2018	Streefwaarde 2019
Tevredenheid inwoners over informatieve waarde sociale kaart *(waardering voor kunnen vinden wat men zocht)*	3,4	3,6	3,8
Tevredenheid inwoners over deskundigheid professionals sociaal wijkteam in de wijkpunten t.a.v. informatie en advies	3,4	3,8	3,8
Tevredenheid inwoners over deskundigheid professionals sociaal wijkteam t.a.v. het proces om tot het doelenplan te komen	3,4	3,8	3,8
Tevredenheid over tijd tussen eerste contact en start ondersteuning sociaal wijkteam	3,4	3,8	4
Terugbeltijd sociaal wijkteam: binnen 2 dagen	29%	80%	80%
Deelnemers KOEK	ca. 30	>30	
Kinderen uit gezinnen met problematische schulden hebben een stadspas	--	50%	50%
Aantal activiteiten dat samen met jongeren is opgesteld	--	6	6
Aantal koppelingen Buurtgezinnen.nl	--	15	15 nieuwe koppelingen en onderhoud 15 bestaande koppelingen

Thema Ondersteuning

Er zijn momenten dat inwoners ondersteuning van anderen nodig hebben. Soms is dat tijdelijk, zoals begeleiding bij het opgroeien of maken van huiswerk, re-integratie om weer aan werk te komen of verzorging tijdens herstel van een ziekte. Soms is dat structureel. Sommige mensen hebben bijvoorbeeld de kracht niet meer hun huis schoon te houden, hebben begeleiding nodig bij het zelfstandig wonen of kunnen niet zelfstandig (voldoende) inkomsten verwerven. Daarbij gelden de volgende leidende principes:

- licht als het kan, zwaar als het nodig is,
- ontschot en maatwerk
- één gezin, één plan, één regisseur (gezinsgerichte aanpak)
- de beste en goedkoopste oplossing.

In 2019 bereiden we ons ook verder voor op nieuwe wijzigingen in het stelsel per 2020. Het gaat om mensen met verward gedrag en de decentralisatie van het Beschermd wonen. Dat betekent ook dat vanaf dat jaar de onzekerheden over de uitgaven weer zullen toenemen.

Wat willen we bereiken?

1. Mantelzorgers kunnen hun taak aan.
2. Vrijwilligers worden goed met maatwerk ondersteund.
3. Als vanuit het eigen netwerk onvoldoende hulp beschikbaar is, zijn passende ondersteuning en hulpmiddelen beschikbaar. Hulp richt zich op het versterken van de eigen kracht van de inwoner (en bij jeugdigen eventueel zijn opvoeder) met het eigen netwerk als vangnet.
4. Voorkomen dat jeugdigen in zware en langdurige, intensieve hulp (ver van huis) komen die vaak een grote impact heeft op het leven van kinderen en jongeren en hun ouders/verzorgers.
5. Onze inwoners met een beperking of een tijdelijke problematiek kunnen met passende ondersteuning zo zelfstandig mogelijk in de stad (blijven) wonen.

Effectindicatoren	Realisatie 2017	Streefwaarde 2018	Streefwaarde 2019
6. Mantelzorgers kunnen hun taak aan.	59%	60%	60%
2. Tevredenheid vrijwilligers over hun ondersteuning *(1)*	--	4,0	4,0
3. Inwoners vinden de geboden ondersteuning passend.	--	70%	80%
4. Het percentage jongeren, 0-18 jaar, dat ondersteuning heeft ontvangen	--	9%	9%
5. Inwoners met een beperking of een tijdelijke problematiek gaan zelfstandig wonen vanuit een intramurale setting *(2)*	36	38	40

(1) Gemeten op een schaal van 1 (zeer ontevreden) tot 5 (zeer tevreden).
(2) 16 per jaar regulier, tot 2021 minimaal 20 per jaar extra met oog op de gewenste ambulantisering van de GGZ.

Wat gaan we daarvoor doen?

Programma Brede Toegang

- zie hierboven bij Versterking Eigen Kracht

Programma Iedereen doet mee (Zelfredzaamheid naar vermogen en **Meedoen naar Vermogen)**

- Ten behoeve van de ondersteuning van de mantelzorg onderzoeken we samen met gebruikers en partners de mogelijkheden van een respijthuis.
- De wettelijke verplichting met betrekking tot garantiebanen in de gemeentelijke organisatie pakken we op.
- We starten een lokaal werkteam voor ondersteuning van inwoners bij het vinden en behouden van werk. Hierin werken we samen met WIL, Geynwijs en andere maatschappelijke partners.

Het werkteam richt zich op Wsw-ers, mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt (klantgroep 2, 3 en 4 van WIL), en inwoners in arbeidsmatige activering (werkteam wordt opgeleid met op maat gemaakt programma Krachtwerk vanuit programma de Brede Toegang).
- Vanaf 1 januari 2019 wordt de Wsw lokaal uitgevoerd in samenwerking met WIL, in samenhang met de Participatiewet en Wmo. Alle Wsw-medewerkers behouden werk en komen in dienst van de gemeente. De expertise van het niet-regeling-gebonden personeel van Pauw wordt geborgd in de nieuwe organisatie. De belangrijkste activiteiten zijn het detacheren van Wsw-medewerkers bij werkgevers, de stichting Beschut Werk in IJsselstein, het Groenteam en Schoonmaakteam binnen de gemeente Nieuwegein en het lokale werkteam, waarin Wsw-medewerkers worden ondersteund in hun ontwikkeling en op hun werkplek. In 2019 wordt de implementatie actief gemonitord en bijgestuurd waar nodig. Daarnaast wordt het evaluatieplan uitgevoerd. De gemeenteraad wordt hierbij betrokken.

Programma Kansen voor Jeugd
- We organiseren dat er meer wordt gedaan met signalen over peuters en hun gezin. Daarvoor gaan we de ouders (eerder) betrekken en de samenwerking tussen de diverse betrokken organisaties versterken.
- We faciliteren het voorlezen thuis door vrijwilligers, van Bibliotheek de Tweede Verdieping of van de Voorleesexpress, in gezinnen waar kinderen onvoldoende opgroeien met de Nederlandse taal.
- We continueren het jongerenloket Lekstroom in 2019 om jongeren met een hulpvraag op het gebied van onderwijs en werk integraal te ondersteunen vanuit WIL en RMC.
- We bouwen verder aan de aansluiting van Geynwijs op School met het onderwijs. Dit start in de voorschoolse periode en loopt door op het MBO.
- Vanuit de projectmatige Thuiszittersaanpak werken we aan het terugdringen van het aantal thuiszitters, de duur van het thuis zitten en het aantal kinderen met een vrijstelling van onderwijs. Doel is dat in 2020 ieder kind binnen 6 weken na melding een passend aanbod heeft voor onderwijs en/of zorg.
- We stimuleren scholen om preventief te werken door de Verwijsindex te gebruiken en zowel geoorloofd- als ongeoorloofd verzuim zo snel mogelijk te melden.
- In 2019 starten we met de uitvoering van het plan van aanpak Onderwijsachterstandenbeleid (OAB) en peuteropvang. Per 2019 verwachten we een verhoging van de rijksbijdrage. In het beleidskader Jeugd is de mogelijke inzet van deze middelen opgenomen.
- Onderwijs voor kinderen met een zorgbehoefte (waaronder hoogbegaafdheid en Autisme Spectrum stoornis) wordt in samenwerking met diverse partners, het kind en de ouders mogelijk gemaakt door een passende plek binnen het onderwijs te vinden met of zonder extra ondersteuning.
- Vanuit de Thuiszittersaanpak wordt de ontwikkeling van Onderwijszorgarrangementen (OZA's) voor kinderen met een extra ondersteuningsbehoefte op onderwijs en zorg gestimuleerd en ingezet in het regulier onderwijs (i.p.v. speciaal onderwijs).
- We verkennen met scholen en ouders de hiaten, mogelijkheden en wensen tot het verbreden van extra ondersteuning in het reguliere VO en het speciaal onderwijs.
- Extra ondersteuning in het onderwijs wordt gefaciliteerd door de samenwerkingsverbanden Passend Onderwijs. Een eventueel aanvullende zorgbehoefte wordt door de gemeente (Geynwijs) gefaciliteerd.
- We zetten kwalitatieve ambulante jeugdhulp in combinatie met meer kleinschalige voorzieningen met verblijf in de regio/wijk in als alternatief voor grootschalige residentiële jeugdhulpvoorzieningen (Prokino/ gezinshuizen/ pleeggezinnen/ zorgboerderij/ Kamers met

Kansen).

- We zetten in op het verkorten van de wachtlijsten in de (jeugd)zorg. Bovenregionaal wordt in het najaar 2018 een 'webapptool' ontwikkeld. Hierin houden zorgaanbieders op uniforme wijze hun wachttijden bij waardoor verwijzers (zoals sociaal teams) direct inzicht hebben op de wachttijd per aanbieders voor de benodigde jeugdhulp. Naast deze app wordt in de inkoop per 2020 gewerkt aan inkoopafspraken die de wachttijd verkorten en het naleven van procesafspraken vergroten.
- De verordening Leerlingenvervoer wordt geactualiseerd op basis van actuele landelijke wetgeving, ontwikkelingen en input vanuit de uitvoering.

Prestatie-indicatoren	Realisatie 2017	Streefwaarde 2018	Streefwaarde 2019
Het percentage jongeren in de leeftijd tot 27 jaar dat na begeleiding door WIL en RMC vanuit het Jongerenloket onderwijs volgt of werkt.	50%	70%	70%
Gesprekken met inwoners in dagbesteding, om te onderzoeken welke mogelijkheden zij hebben om in te stromen in een participatieplek of op termijn betaald werk met loonkostensubsidie. (In 2017 is gebleken dat de streefwaarde voor dat jaar te ambitieus is. Daarom is deze voor 2018 verlaagd.)	--	25	35
Aantal kinderen in een grootschalige residentiële jeugdhulpvoorziening	--	32	20
Aanbod binnen kleinschalige voorzieningen in Nieuwegein	--	20	27
De Thuiszittersaanpak Lekstroom leidt tot een daling van het percentage thuiszitters en onderwijsvrijstellingen:			
-aantal thuiszitters: jongeren tussen de 5 en 18 jaar die vallen onder de leerplicht en/of kwalificatieplicht en ingeschreven staan op een school, maar zonder geldige reden meer dan 4 weken verzuimen, zonder dat ze vrijstelling hebben van de leerplicht.	19	15	14
- aantal onderwijsvrijstellingen van de leerplicht (kan telkens voor een jaar worden afgegeven op basis van psychische en lichamelijke klachten van een kind)	38	30	28

Thema Bescherming
We hebben respect voor de keuze van mensen hoe ze hun eigen leven willen leiden. Maar we beschermen kinderen door in te grijpen bij een onveilige opgroei- of opvoedsituatie. en/of niet naar school gaan. De beschermingsketen (Geynwijs, Samen Veilig midden Nederland, kinderbeschermingsmaatregel) maakt onderdeel uit van het vangnet om onze jeugdigen te beschermen. Ook getuige zijn van huiselijk geweld en kindermishandeling heeft een grote impact op het welzijn van jeugdigen, alsook complexe scheidingen.
Ons ingrijpen moet er voor zorgen dat er voor kinderen een veilige thuissituatie ontstaat en, door naar school te gaan, zich te kunnen voorbereiden op een zelfstandige toekomst.

Voor volwassenen willen we dat ze weer zelfstandig en op eigen kracht hun leven herpakken na ingrijpende levensgebeurtenissen, zoals bijvoorbeeld dakloosheid. We willen fraude met uitkeringen aanpakken en ervoor zorgen dat inwoners zich niet bedreigd voelen of misbruikt worden door andere inwoners.

Wat willen we bereiken?

1. Inwoners met verward gedrag worden indien nodig beschermd tegen zichzelf als ze niet voor zichzelf kunnen zorgen. En zo nodig tegen anderen.
2. Ook de meest kwetsbare jeugdigen die op zware hulp aangewezen zijn, kunnen thuis of zo dichtbij huis als mogelijk ondersteuning rekenen.

Effectindicatoren	Realisatie 2017	Streefwaarde 2018	Streefwaarde 2019
Het aantal incidenten met personen met verward gedrag	258	280	300

Wat gaan we daarvoor doen?

Programma Brede Toegang
- We zetten de persoonsgerichte aanpak (PGA) voort naast de reeds bestaande aanpak van complexe multiprobleemgezinnen (CMPG).
- We voeren ketenregie over professionals vanuit diverse sectoren in casussen met een focus op veiligheid (overlast en criminaliteit).

Programma Kansen voor Jeugd
- We maken samenwerkingafspraken over regie en consultatiefunctie (erbij halen) in geval van gezinnen met complexe multiproblematiek;
- We zorgen dat zo min mogelijk gebruik hoeft te worden gemaakt van Samen Veilig (drang en dwang) doordat andere professionals eerder hun rol pakken.
- We stimuleren het gebruik van de Meldcode en zorgen ervoor dat scholen bekend zijn met de per 2019 aangescherpte Meldcode Huiselijke Geweld en Kindermishandeling. Op verzoek faciliteren wij een individuele school bij deskundigheidsbevordering hierin.
- We gaan interventies selecteren voor jeugdigen die het risico lopen af te glijden naar criminaliteit door de omgeving waarin ze verkeren.
- We selecteren preventieve activiteiten (en voeren ze uit) die de opvoedomgeving van kinderen versterken en het bewustzijn van inwoners over mogelijke signalen van opvoedproblematiek/ kindermishandeling vergroten.

Zie ook het thema Veiligheid onder het Programma Leefomgeving en Veiligheid.

Aanpak mensen met verward gedrag
Aanvullend op het schakelteam U16 mensen met verward gedrag, zetten we in Nieuwegein in op;

- Een structurele inbedding van outreachend werken in Nieuwegein in relatie tot GGZ in de wijk
- We onderzoeken de noodzaak van een 24/7 bereikbaarheid van een meldpunt zorg en overlast.
- We zetten in op bewustwordingsbijeenkomsten in de wijk, en de implementatie van een signalerings- en crisiskaart voor inwoners met verward gedrag.

Programma Beschermd Wonen/ Maatschappelijke opvang/

- We geven verder vorm aan de samenwerking U16 en Lekstroom in opgave wonen en vormgeven afspraken over belangrijke uitwerkingsvraagstukken zijn taakverdeling, afspraken over transformatie en transitie (kwaliteit, inkoop, wachtlijsten, sturing, afbouw centrumgemeente taak en financiële voorwaarden).
- We gaan lokaal aan de slag met de pilot Proeftuin Inclusieve wijk gaat aan de slag met de concrete uitstroom van 20 cliënten uit het Beschermd wonen naar een zo zelfstandige mogelijke plek in de wijk, waarin de ambitie is om alle bouwstenen van de basisset (volgens de regiokoers U16) in samenhang te verwezenlijken. De Pilot zal ook input genereren voor de verdere invulling op gemeentelijk niveau van de basisset (werk, activering, inkomen, acceptatie in de wijk).
- Vanuit de transformatie agenda 2.0 zetten we in 2019 in op het formuleren van een integrale aanpak vanuit alle programma's met de opgave :
    - Voldoende woningen voor uitstroom (scheiden van wonen en zorg)
    - Een aanpak voor integratie en acceptatie in de wijk
    - Het versterken van signalering door structurele inbedding van het outreachend werken en de inrichting van een meldpunt in de Brede Toegang
    - Voldoende behandeling en begeleiding dichtbij en laagdrempelig in samenspel van Geynwijs met GGZ in de wijkteams
    - Een activering richting (on) betaald werk
    - Voldoende mogelijkheden voor ontmoeting, maatjes en informele ondersteuning
    - Aanpak van schuldenproblematiek

Prestatie-indicatoren	Realisatie 2017	Streefwaarde 2018	Streefwaarde 2019
Aantal meldingen minderjarigen dat door Veilig Thuis is doorgezet naar het sociaal wijkteam.	--	200	360
Aantal begeleidingen (drang) door Samen Veilig	--	160	180
Aantal casussen waar gemeente ketenregie (CMPG en PGA), uitgesplitst naar: a. aantal actieve zaken in dat jaar b. aantal advieszaken	--	a. 72 b. 50	a.72 b.50

Relatie met andere programma's

Bestuur en Dienstverlening:
- Pilot samenvoeging uitvoerende werkzaamheden Gebiedsgericht werken en EigenWijks Nieuwegein in 1 team Wijkadviseurs.
- Regionale samenwerking (Lekstroom, U10, Agenda Stad, kUS).
- Het stimuleren van en ruimte geven aan (bewoners)initiatieven.

Wonen en Economie:
- Programma Woonwijs.
- Onderwijs.
- Schuldproblematiek en werkloosheid (inkomen, dagbesteding, beschut werk).
- Economische kansen van vergrijzing en gezondheid (citydeal Health Hub).

Leefomgeving en Veiligheid:
- Het verbeteren van de openbare ruimte voor ouderen/inwoners met een beperking met Betere Buurten.
- Ketenregie op casussen waarin overlast of criminaliteit dominant is en tegengaan van huiselijk geweld en kindermishandeling.

Vrije tijd:
- Beide programma's stellen samen mensen in staat (zo lang mogelijk) zelfstandig hun leven vorm te geven, van hun 0-de tot hun laatste levensjaar. We geven mensen ruimte om hun eigen keuzes te maken, zich te ontspannen en op eigen kracht naar oplossingen te zoeken. We helpen ze problemen te voorkomen (preventie) en bieden ondersteuning waar dat nodig is. We grijpen in als mensen niet veilig kunnen opgroeien, als volwassenen niet voor zichzelf kunnen zorgen en/ of anderen in gevaar brengen, of buiten de wet opereren. Het effect is dat Nieuwegein een prettige stad is om te leven en om op te groeien. Waar mensen elkaar kunnen ontmoeten, energie hebben door een zinvolle vrije tijdsbesteding en de ruimte hebben en voelen om iets met elkaar te ondernemen; iets voor elkaar te betekenen. Zo doen mensen minder een beroep op zorg en ondersteuning. Verder het stimuleren van en ruimte geven aan (bewoners)initiatieven.
- Voor wat betreft de optimalisatie van onderwijshuisvesting & sportaccommodaties geldt dat dit beschreven is in het programma Versterking eigen kracht, Ondersteuning & Bescherming (inclusief financiële aspecten), in het programma Vrije Tijd is in dit kader slechts de inhoudelijke tekst over de sportaccommodaties opgenomen.

Wat doen we samen met de stad, met instellingen en verbonden partijen?

Versterking eigen kracht: de basis
Met dit programma versterken we de samenwerking met anderen: onze inwoners, ondernemers, (organisaties van) vrijwilligers en professionals, regiogemeenten (Lekstroom, U10), de landelijke overheid, zorgverzekeraar en kennisinstellingen. We maken nog te weinig gebruik van elkaars kennis, ervaring en deskundigheid. We zorgen samen dat inwoners zich kunnen ontwikkelen, elkaar kunnen ontmoeten, samen kunnen ontspannen, vrijwilligers ondersteund worden en mensen snel advies of een luisterend oor krijgen. En wij werken samen met anderen aan het actualiseren van de onderwijs- en sportvoorzieningen.

De subsidies aan de vele vrijwilligersorganisaties en bijvoorbeeld Movactor en Vitras richten wij meer op activiteiten die leiden tot versterking van eigen kracht van inwoners en vrijwillige inzet.

Voor de gemeenten in Lekstroom en U10 geldt dat onze inwoners de gemeentegrens in hun dagelijkse bezigheden vaak overschrijden. Wij willen onze inwoners daadwerkelijk centraal stellen, en zullen dat dus zelf ook moeten doen: fysiek en mentaal. Wij zijn een actieve en betrouwbare partner in de regionale samenwerking.

Met inwoners en de partners in de netwerkorganisatie Lijfstyle (eerstelijns gezondheidszorg, sport) investeren wij in positieve gezondheid van de inwoners.

Ondersteuning
Als inwoners ondersteuning nodig hebben, kan deze geboden worden door organisaties waar de gemeente een relatie mee heeft. Op het gebied van werk en inkomen, zijn wij lid van de gemeenschappelijke regelingen Werk en Inkomen Lekstroom (WIL) en PAUW (beschut werk). WIL helpt inwoners actief aan een werkervaringsplek, een reguliere baan (incl. SROI) of een 'afspraak'- ofwel garantiebaan. Jongeren worden met voorrang naar werk of een opleiding begeleid.
Voor ouderen en mensen met een beperking hebben wij afspraken met zorgorganisaties en aanbieders van hulp bij het huishouden. Voor jeugd hebben wij ook afspraken met zorgorganisaties. Voor inkoop van ondersteuning maken wij deels gebruik van de regionale samenwerking in de Lekstroom. Voor de backoffice Jeugd hebben wij afspraken met de gemeente Houten als regionale gastgemeente. Onze inzet ten aanzien van ondersteuning is om deze te transformeren en meer uit te laten gaan van de eigen kracht van inwoners en hun omgeving dan van het eigen professionele aanbod.

Bescherming
Rond huiselijk geweld en kindermishandeling werken we samen met het Lijfstylenetwerk en Samen Veilig Midden-Nederland (waaronder Veilig Thuis Utrecht en SAVE-team Nieuwegein vallen). We vergroten de bewustwording van vrijwilligers en professionals en verkleinen de handelingsverlegenheid. Bij het structureel en in samenhang aanpakken van problematiek werken we met vele instellingen samen, waaronder bijvoorbeeld de woningcorporaties, WIL, politie en MOvactor. Voor maatschappelijke opvang en beschermd wonen werken we als Lekstroomgemeenten samen met centrumgemeente Utrecht.

Wetenschappelijke begeleiding van Nieuwegeinse innovatiekracht
Inmiddels zijn de verbindingen met kennisinstituten en vakgroepen in den lande verder uitgewerkt. Zo werken we samen met de Radboud Universiteit om Krachtwerk te implementeren in de brede toegang. Nemen we deel aan de academische werkplaats maatschappelijke zorg met vele landelijke zorginstellingen om nieuwe ideeën uit werken ook ten behoeve van de transitie Beschermd wonen. We hebben rond het programma Eigenwijks Buurtkracht en Positieve gezondheid verbindingen opgebouwd met een vakgroep aan het UMC met perspectief om data op wijk- en buurtniveau op te bouwen en beschikbaar te maken voor professionals in de integrale wijkteams en met de Radbouduniversiteit Nijmegen in het perspectief van onderzoek naar beheersing van de uitgaven van de zorgbudgetten . We hebben met het NIVEL gesprekken om op basis van data die beschikbaar zijn onderzoek te verrichten naar de effectiviteit van interventies in het sociale domein, en verschillen in zorgconsumptie tussen wijken en buurten te interpreteren.

Wij zetten ons regionaal in om de samenwerking tussen Utrechtse gemeenten en kennisinstellingen in het sociaal domein te verbeteren (kennisplatform Utrecht Sociaal (kUS). We gaan lokale uitvoerders en innovators verbinden aan de denkkracht binnen de kennisinstellingen zoals universiteiten en hogescholen. We gaan reflectie vragen op de innovatieve Nieuwegeinse praktijk, laten checken of wat wij hier uitvinden en uitproberen ook werkt. Zo stellen wij afstudeerplekken of een promotieplaats beschikbaar. Wetenschappers zijn zelf ook benieuwd naar wat zich hier in Nieuwegein in het sociaal domein ontwikkelt. Zij willen ook hun nieuwe ideeën van uitvoering voorzien door lokale professionals. Wij willen ze nadrukkelijker bij Nieuwegein betrekken. Via de samenwerking in de citydeal Health Hub (Agenda Stad) kunnen we daarin tevens slimme verbindingen maken met ziekenhuizen en het bedrijfsleven. In pilot(s) gaan we met universiteit Utrecht, jongeren zelf en andere relevante partners onderzoeken hoe we jongeren die het als gevolg van persoonlijke/ omgevingskenmerken niet lukt een zelfstandig leven te leiden, kansen kunnen bieden.

Wat mag het kosten?

Omschrijving thema	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Versterking eigen kracht	10.163	10.663	11.051	10.860	11.059	11.105
Ondersteuning	52.636	52.845	49.961	50.645	51.546	52.644
Bescherming	1.999	1.836	2.245	2.246	2.247	2.248
Transformatieagenda	1.910	2.669	2.600	-	-	-
Totaal lasten	**66.708**	**68.013**	**65.857**	**63.751**	**64.852**	**65.997**
Ondersteuning	18.615	18.532	19.202	19.519	20.199	20.838
Versterking eigen kracht	2.269	1.854	2.130	1.825	1.827	1.832
Transformatieagenda	13			-	-	-
Bescherming	-			-	-	-
Totaal baten	**20.897**	**20.386**	**21.332**	**21.344**	**22.026**	**22.670**
Saldo van lasten en baten	**-45.811**	**-47.627**	**-44.526**	**-42.407**	**-42.826**	**-43.327**
Storting in reserves	3.218	518	-	-	-	-
Onttrekking aan reserves	2.793	7.127	3.426	482	151	506
Totaal van het programma	**-46.236**	**-41.018**	**-41.100**	**-41.925**	**-42.675**	**-42.820**

Toelichting

Taakveld		***L/B***	***2018***	***2019***	***Verschil***
Arbeidsparticipatie		Lasten	1.562	1.695	133
		Baten	0	0	0
		Saldo	**-1.562**	**-1.695**	**-133**
Toelichting:					
Lasten	De hogere lasten zijn conform de begroting 2019 WIL geraamd.				
Baten	Geen mutaties.				

Taakveld	***L/B***	***2018***	***2019***	***Verschil***
Begeleide participatie	Lasten	3.593	3.338	-255
	Baten	0	198	198
	Saldo	**-3.593**	**-3.140**	**453**
Toelichting:				
Lasten	De lasten Sociale Werkvoorziening worden gelijk geraamd aan de ontvangen Rijksbaten. In de Meicirculaire 2018 zijn extra middelen ontvangen (+ € 227.000). Hiertegenover staat een daling van de incidentele kosten voor de Transformatie WSW ten opzichte van 2018 van € 482.000.				
Baten	Dit betreft de incidentele baten van de liquidatie van PAUW.				

Taakveld		***L/B***	***2018***	***2019***	***Verschil***
Inkomensregelingen		Lasten	26.497	26.987	490
		Baten	17.827	18.611	784
		Saldo	**-8.670**	**-8.376**	**294**
Toelichting:					
Lasten	De stijging van € 490.000 wordt veroorzaakt door onder meer de verwerking van de begroting 2019 WIL (bijstandslasten en organisatiekosten WIL). Daarnaast zijn de lasten Stadspas incidenteel in 2019 opgehoogd in verband met overheveling jaarrekening 2017 voor € 49.000. Ook is een bedrag van € 87.000 verschoven van de Collectieve Zorgverzekering naar Bedrijfsvoering, in verband met salarislasten projectleider Geldwijs. Tenslotte zijn de extra middelen Armoedebestrijding toegevoegd aan het Armoedebeleid (Intensivering aanpak jongeren).				
Baten	Conform bestaand beleid ramen wij de baten Bijstand gelijk aan de Bijstandslasten, wat een toename betekent van € 740.000. Daarnaast verwachten we voor 2019 incidenteel hogere baten Bijstand voor Zelfstandigen (BBZ) voor € 30.000, op basis van te verwachten hogere declaraties bij het Rijk.				

Taakveld		***L/B***	***2018***	***2019***	***Verschil***
Onderwijsbeleid en leerlingenzaken		Lasten	2.582	2.829	247
		Baten	1.341	1.600	259
		Saldo	**-1.241**	**-1.229**	**-12**
Toelichting:					
Lasten	De stijging wordt voornamelijk veroorzaakt doordat de kosten voor de regionale uitvoering Wet Educatie Beroepsonderwijs (WEB) van € 260.000 zijn opgenomen. Zie ook de baten.				
Baten	De baten stijgen in verband met de ontvangsten voor de uitvoering Wet Educatie Beroepsonderwijs (WEB). Zie ook lasten.				
Taakveld		***L/B***	***2018***	***2019***	***Verschil***
Onderwijshuisvesting		Lasten	348	319	-29
		Baten	0	0	0
		Saldo	**-348**	**-319**	**29**
Toelichting:					
Lasten	Geen mutaties				
Baten	Geen mutaties.				
Taakveld		***L/B***	***2018***	***2019***	***Verschil***
Openbaar basisonderwijs		Lasten	58	59	1
		Baten	0	0	0
		Saldo	**-58**	**-59**	**-1**
Toelichting:					
Lasten	Geen mutaties				
Baten	Geen mutaties				
Taakveld		***L/B***	***2018***	***2019***	***Verschil***
Volksgezondheid		Lasten	2.296	2.338	42
		Baten	0	0	0
		Saldo	**-2.296**	**-2.338**	**-42**
Toelichting:					
Lasten	De lasten stijgen met € 42.000, wat grotendeels het gevolg is van de verwerking van de begroting 2019 van de GGdrU.				
Baten					
Taakveld		***L/B***	***2018***	***2019***	***Verschil***
Maatwerkdienstverlening 18+		Lasten	16.350	16.852	502
		Baten	680	368	-312
		Saldo	**-15.670**	**-16.484**	**-814**
Toelichting:					
Lasten	De hogere lasten zijn onder meer het gevolg van de toegepaste indexatie loon en prijzen.				
Baten	De baten zijn lager in verband met de invoering van het abonnementstarief per 1 januari 2019.				

Taakveld		***L/B***	***2018***	***2019***	***Verschil***
Maatwerkvoorzieningen (WMO)		Lasten	1.013	970	-43
		Baten	24	24	0
		Saldo	**-989**	**-946**	**43**
Toelichting:					
Lasten	Geen mutaties				
Baten	Geen mutaties				
Taakveld		***L/B***	***2018***	***2019***	***Verschil***
Samenkracht en burgerparticipatie		Lasten	2.706	3.050	344
		Baten	510	530	20
		Saldo	**-2.196**	**-2.520**	**-324**
Toelichting:					
Lasten	Voor het jaar 2019 is incidenteel een bedrag opgenomen van € 2.600.000 voor de uitvoering van de transitieagenda. In de loop van 2019 zal een geactualiseerdeTransformatieagenda voor de komende jaren aan de raad worden aangeboden.				
Baten					
Taakveld		***L/B***	***2018***	***2019***	***Verschil***
Geëscaleerde zorg 18+		Lasten	1.836	2.245	409
		Baten	0	0	0
		Saldo	**-1.836**	**-2.245**	**-409**
Toelichting:					
Lasten	Door toename van onder andere het aantal cliënten en verschillende vormen duurder zijn geworden zijn de uitgaven voor de zorg ten opzichte van 2018 toegenomen.				
Baten					
Taakveld		***L/B***	***2018***	***2019***	***Verschil***
Maatwerkdienstverlening 18-		Lasten	4.119	4.259	140
		Baten	0	0	0
		Saldo	**-4.119**	**-4.259**	**-140**
Toelichting:					
Lasten	Door een toename van onder andere het aantal cliënten en het feit dat verschillende vormen van dienstverlening duurder zijn geworden, zijn de uitgaven voor de zorg ten opzichte van 2018 gestegen.				
Baten					

Taakveld		L/B	2018	2019	Verschil
Wijkteams		Lasten	4.616	918	-3.698
		Baten	0	0	0
		Saldo	**-4.616**	**-918**	**3.698**
Toelichting:					
Lasten	In 2018 vindt de invlechting van de stichting Geynwijs in de gemeentelijke organisatie plaats. Hierdoor vervalt de jaarlijkse subsidie die aan de stichting Geynwijs werd verleend. De uitgaven voor de nieuwe afdeling Geynwijs vindt u terug bij het programma Bedrijfsvoering.				
Baten					

Taakveld		L/B	2018	2019	Verschil
Mutaties reserves		Lasten	518	0	-518
		Baten	6.690	3.426	-3.264
		Saldo	**6.172**	**3.426**	**-2.746**
Toelichting:					
Lasten					
Baten	De reservemutatie voor 2019 betreft: 1. Reserve scholen en maatschappelijk vastgoed (€175.000) 2. Reserve Sociaal Domein (€ 3.251.000). Zie hieronder voor een nadere toelichting .				

<u>Ontwikkeling reserve Sociaal domein</u>

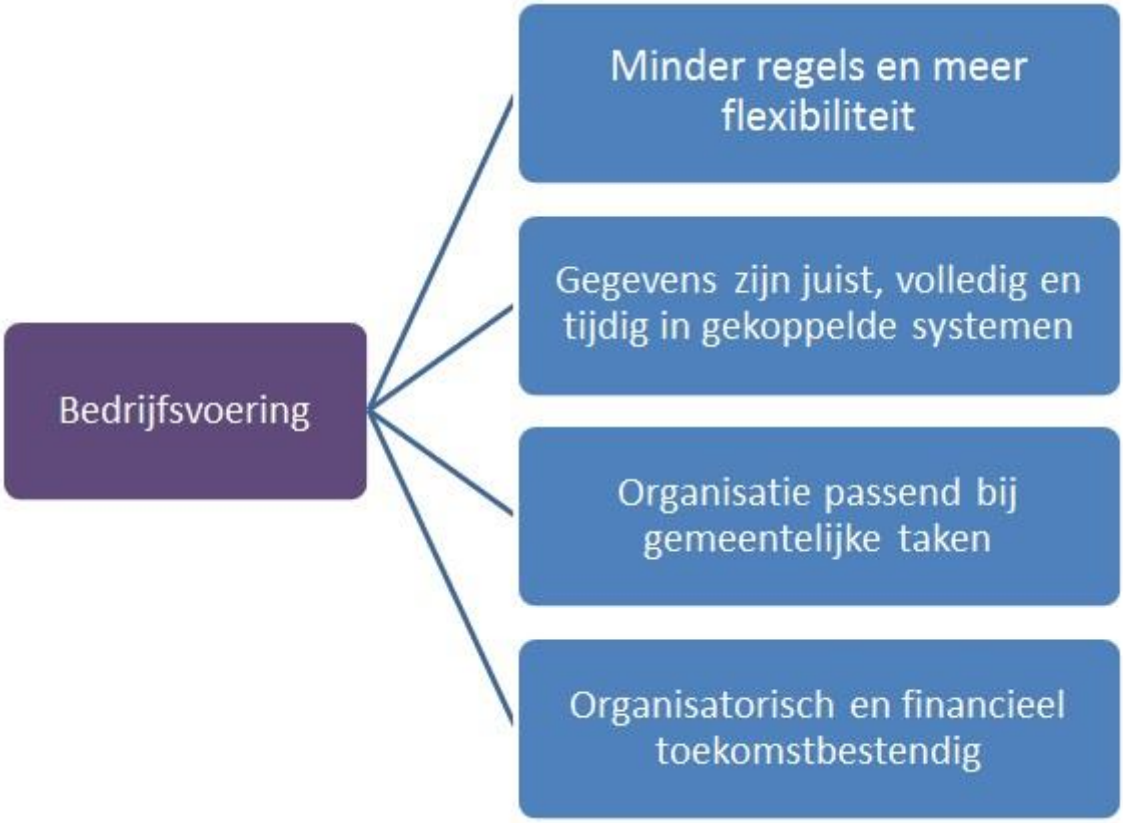
Met de onderstaande tabel willen wij u informeren over het verloop van de reserve sociaal domein. Na jaren dat er sprake was van overschotten is er nu een omslag gekomen naar jaren van tekorten. Dat betekent dat we verder moeten transformeren in het sociaal domein om passende ondersteuning en participatie voor de inwoners te kunnen realiseren binnen de beschikbare financiële kaders. We presenteren in de onderstaande tabel de cijfers tot en met 2021 omdat daarna conform een raadsbesluit de reserve per 31-12-2021 wordt opgeheven. Het sociaal domein (alle budgetten binnen het hek) zal dan in zijn geheel binnen de reguliere begroting worden opgenomen.

	2018	2019	2020	2021
Stand reserve per 1 januari:	10.656.000	4.972.000	1.721.000	1.446.000
Onttrekking bij de VJN	-5.245.000			
Raadsbesluit opheffen van de WsW	-439.000			
	4.972.000	**4.972.000**	**1.721.000**	**1.446.000**
Verwerkte ontwikkelingen in de begroting 2018 en volgende jaren:				
Invlechting Geynwijs zonder vermindering van organisatiekosten		-1.780.200	-1.166.800	-1.066.000
Lagere ontvangsten CAK als gevolg van invoering abonnementstarief		-300.000	-300.000	-300.000
Stijging uitgaven Jeugdhulp		-957.000	-1.097.000	-1.221.000
Nieuwe verdeelsystematiek algemene uitkering		2.661.200	2.819.800	2.970.000
Overige aanpassingen o.a. prijsindex toegepast.		-362.000	-467.000	-250.000
Investeringen transformatieagenda		-2.600.000		
Vervallen onttrekkingen en stortingen begroting 2018		87.000	-64.000	-261.000
Totaal aan onttrekking reserve		**-3.251.000**	**-275.000**	**-128.000**
Stand reserve begroting 2018	**4.972.000**	**1.721.000**	**1.446.000**	**1.318.000**

Prognose reserve	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**
Ontwikkelingen die nog besluitvorming nodig hebben:				
Stand reserve		4.972.000	2.271.000	346.000
mutaties begroting 2018		-3.251.000	-275.000	-128.000
Transformatieagenda				
Investeringen transformatieagenda			-2.300.000	-2.000.000
Wat levert de transformatie ons op		350.000	450.000	600.000
Diverse overige ontwikkelingen		200.000	200.000	200.000
Totaal aan ontwikkelingen		**550.000**	**-1.650.000**	**-1.300.000**
Geprognosticeerd saldo van de reserve	**4.972.000**	**2.271.000**	**346.000**	**-1.082.000**

Het inzicht wat we in de bovenstaande tabel willen geven kunnen we nog niet als harde cijfers vertalen in de begroting. Dit is het inzicht dat we nu hebben op basis van de diverse Rijks ontwikkelingen, zoals de overdracht van beschermd wonen en de toename in de vergrijzing van het aantal inwoners van onze gemeenten. We blijven op deze wijze de ontwikkelingen monitoren en bijsturen op basis van laatste inzichten. We willen de komende jaren blijven investeren in het sociaal domein door middel van de projecten die voortkomen uit de transformatie-agenda. Wij zullen middels de P&C documenten u informeren over de financiële en maatschappelijke effecten van deze investeringen.

2.1.6. Programma Bedrijfsvoering

Ambitie

Bedrijfsvoering is de drijvende kracht die de gemeentelijke organisatie optimaal laat functioneren. Bedrijfsvoering ondersteunt het primaire proces en zorgt ervoor dat medewerkers en bestuur hun werk zo goed mogelijk kunnen doen. In Nieuwegein is de bedrijfsvoering grotendeels centraal georganiseerd uit het oogpunt van efficiency en effectiviteit, zodat de vakmensen zoveel mogelijk voor de stad inzetbaar kunnen zijn. De bedrijfsvoering moet, net als de rest van de organisatie, inspelen op de veranderingen in de maatschappij. Het is daarbij de uitdaging de bedrijfsvoering elk jaar weer doelmatiger te organiseren.

Ook in 2019 werken we verder aan de strategische agenda voor de organisatie met de volgende vier pijlers:

- Basis op orde en gezonde financiën;
- Meer slagkracht (Lean, digitalisering, innovatie);
- Werken vanuit de bedoeling: een gedachtegoed waarin de leefwereld (inwoners, instellingen en ondernemers) centraal staat in alles wat we doen, maar ook de waardevolle aspecten van de systeemwereld (wet en regelgeving) behouden blijven;
- (Netwerk)samenwerking met de regio.

Voor de bedrijfsvoering betekent dit dat we binnen de wettelijke en financiële kaders de primaire processen (inhoudelijke afdelingen) zo ondersteunen dat zij optimaal kunnen bijdragen aan de Nieuwegeinse samenleving.

Thema Bedrijfsvoering

Wat willen we bereiken?

1. We streven naar minder regels, eenvoudige procedures, betrouwbare adviezen, openheid en flexibiliteit zowel intern als ook extern.
2. De organisatie van werkzaamheden is passend bij de taken van de gemeente, doelmatig en flexibel.
3. De gemeente is organisatorisch en financieel toekomstbestendig.

Wat gaan we daarvoor doen?

Doel 1: We streven naar minder regels, eenvoudige procedures, betrouwbare adviezen, openheid en flexibiliteit zowel intern als ook extern

In 2019 geven we gefaseerd uitvoering aan de zes sporen die in de I-strategie zijn vastgelegd, te weten:

- Basis op orde
- Innovatieprogramma
- Omgevingsnotitie
- Governance op orde
- Toegankelijk voor iedereen
- Lean

Basis op orde
Voor burgers en bedrijven betekent de basis op orde dat er zorgvuldig en doelmatig wordt omgegaan met hun informatie door de gemeente. Voor raadsleden en ambtenaren betekent de basis op orde dat zij beter grip krijgen op de grondstof ‘informatie’.

Innovatieprogramma
Voor burgers en bedrijven betekent de innovatie dat zij makkelijker en sneller zaken kunnen regelen met de gemeente. Diensten worden digitaal, transparant en snel duidelijk. Voor raadsleden betekent de innovatie dat de gemeente op een vernieuwende wijze zich opstelt in de samenleving, waarbij raadsleden keuzes moeten maken welke richting die vernieuwingen opgaan en hoeveel die mogen kosten. Voor de ambtenaren betekent innovatie veranderingen in het werk, kansen om nieuwe vaardigheden te ontwikkelen en mogelijkheden om voor een dynamische werkgever te werken.

Omgevingsnotitie
Burgers en bedrijven merken dat de gemeente haar werk goed laat aansluiten bij de wensen en behoeften in de samenleving. De digitale overheid is toegankelijk voor iedereen. De gemeente is transparant en deelt haar informatie. De regie op verbonden partijen is een geruststellende gedachte dat de gemeente haar verantwoordelijkheid neemt. Raadsleden krijgen beter grip op de ontwikkelingen in de omgeving van de gemeente en kunnen daardoor beter hun taak uitoefenen en kaders stellen. Ambtenaren profiteren van de intensieve samenwerking met partners.

Governance op orde
Een andere organisatie betekent dat het werk zal veranderen. Door versterking van de regie functie zal er meer aandacht komen voor de verbinding van bedrijfsvoering met de rest van de

gemeente. Door rollen en verantwoordelijkheden duidelijk te benoemen en door regie te voeren op de dienstverlening werken we aan kwaliteit conform duidelijke afspraken.

Toegankelijk voor iedereen
Dit spoor betekent dat er aandacht komt voor de mogelijkheden van burgers om gebruik te maken van de digitale kanalen. Burgers zullen merken dat digitale dienstverlening en informatie toegankelijk, begrijpelijk en laagdrempelig worden aangeboden. Hierdoor willen we uitsluiting van burgers actief bestrijden.

Lean
We gaan door met het Lean-programma en zetten daar de zelf ontwikkelde workshop bedrijf-simulatie in, geënt op een Nieuwegeinse onderneming. Verder gaan we door met kernteam-trajecten waarbij blijvend verbeteren voorop staat en zetten we een nieuwe methode in van dag-/weekstarts om op kleinschaliger niveau kort cyclisch verbeteren te stimuleren;

Doel 2: De organisatie van werkzaamheden is passend bij de taken van de gemeente, doelmatig en flexibel
- In 2019 besteden we blijvend aandacht aan de uitkomsten van het Medewerkersonderzoek (eind 2017), werkdruk (prioriteren en faseren van werkzaamheden) en ziekteverzuim;
- Ook in 2019 besteden we aandacht aan de gevolgen aan de arbeidsmarktcommunicatie en de wijze waarop we een aantrekkelijk werkgever kunnen blijven voor nieuwe medewerkers;
- Het verder verhogen van de kwaliteit en slagvaardigheid van de ondersteunende en bedrijfsvoeringsprocessen binnen de gemeente

Doel 3: De gemeente is organisatorisch en financieel toekomstbestendig
- Om financieel toekomstbestendig te blijven en tijdig te anticiperen op ontwikkelingen brengen wij in de kadernota niet alleen het financieel perspectief van de meerjarenbegroting in beeld maar geven we ook een doorkijk naar de jaren daarna.
- Om de organisatie toekomstbestendig te houden investeren we in ons personeel zowel in kwaliteit als kwantiteit. Het personeelsbeleid krijgt verder vorm. Qua integriteit ondertekent iedere medewerker de integriteitseed. Voorafgaand organiseert de gemeentesecretaris een bijeenkomst waarin het belang van een dergelijke eed wordt toegelicht.
- In 2019 geven we verder uitvoering aan de organisatorische herinrichting van de afdelingen binnen het sociaal domein.
- Op basis van onder meer nieuwe inzichten, pilots, experimenten, evaluaties, digitalisering, Lean, organische ontwikkeltrajecten doen we continu (kleine) aanpassingen in de organisatie om aan te sluiten bij wat er van ons wordt gevraagd;
- De aanpak van ziekteverzuim en investeren in preventie moet ervoor zorgen dat het verzuim in 2019 naar 5% gaat.

Thema Vastgoed

Wat willen we bereiken?
1. Een vastgoedportefeuille (gemeentelijke gebouwen en sportvelden) die activiteiten mogelijk maakt, die bijdragen aan de maatschappelijke doelstellingen van de gemeente.
2. Gemeentelijk vastgoed dat aansluit bij de huidige en de toekomstige wensen van gebruikers.

Wat gaan we daar voor doen?

Doel 1: Een vastgoedportefeuille (gemeentelijke gebouwen en sportvelden) die activiteiten mogelijk maakt, die bijdragen aan de doelstellingen van de gemeente

- Nieuwegein heeft voldoende en optimaal benut vastgoed, dat goed is onderhouden, zowel nu als in de toekomst.
- Voor de gehele portefeuille zijn er Meerjaren Onderhouds Plannen (MJOP), die nog zullen worden geïntegreerd in een Beheerplan Maatschappelijk Vastgoed, dat cf. de Nota Kapitaalgoederen 2018 samen met de Beheerplannen van het Openbaar Domein elke 5 jaar ter vaststelling aan de raad zal worden aangeboden.
- In het Beheerplan Maatschappelijk Vastgoed zal tevens de strategische, bedrijfskundige en maatschappelijke visie op het maatschappelijk vastgoed worden opgenomen.
- Het onderhoudsniveau van het vastgoed is minstens conditie 3 ("redelijk"); bij nieuwe gebouwen, zoals Stadshuis en theater De Kom, wordt tijdens de eerste 10 jaar minstens conditie 2 ("goed") aangehouden.
- Er zullen voor zowel het bestaande als het nieuw te bouwen maatschappelijk vastgoed nadere voorstellen volgen voor het doen van investeringen ter verduurzaming, op basis van Duurzame Meerjaren Onderhoudsplannen (DMJOP), i.k.v. de Routekaart Energieneutraal Nieuwegein 2040 en klimaatadaptatie.
- De samenstelling van de portefeuille is zodanig, dat het vastgoed optimaal kan worden benut (vraagsturing), waarbij sprake is van kostendekkendheid door inkomsten van gebruikers, al dan niet aangevuld vanuit een programma en/of algemene middelen.
- De verbetering van de exploitatie van het Stadshuis gaat door en hierbij ook het vergroten van de levendigheid van het Atrium.

Doel 2: Gemeentelijk vastgoed dat aansluit bij de huidige en de toekomstige wensen van gebruikers

- Stimuleren van het ontwikkelen van kwalitatief goede accommodaties met tevreden gebruikers.
- Bijdragen aan het ontwikkelen van multifunctionele accommodaties, waarin gebruikers optimaal kunnen samenwerken.
- Bijdragen aan het ontwikkelen van accommodaties die voldoen aan de Nieuwegeinse ambities t.a.v. klimaat en milieu.
- Klanttevredenheid bij huurders, gebruikers en potentiële huurders.

Overzicht gemeentelijk vastgoed

Gemeentelijk vastgoed	aantal gebouwen	m2 bvo	verzekerde herbouwwaarde x € 1.000
Stadshuis	1	19.618	58.720
Theater	1	10.042	32.730
Horeca onder P6	1	1.863	1.840
Onderwijshuisvesting[1)]	7	23.432	32.850
Sportgebouwen	16	11.888	17.210
Gebouwen Sociaal Domein[2)]	20	9.211	12.730
Overige gebouwen[3)]	15	8.206	10.510
Parkeergarages P4/5/6	3	37.518	42.070
Fietsenstallingen	2	1.205	2.670
Totaal	**67**	**123.505**	**212.730**

1) 7 multifunctionele accommodaties (MFA)
2) buurtpleinen, kinderopvang, scoutinggebouwen, museumwerf, bouwspeelplaats e.d.
3) gemeentewerf, steunposten, MEC en enkele kleinere gebouwen/objecten

Relatie met andere programma's
Alle kosten voor de bedrijfsvoering zijn in dit programma opgenomen. Er vindt in de begroting geen doorbelasting van kosten plaats.

Wat mag het kosten?

Omschrijving thema	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Bedrijfsvoering	32.995	40.389	44.077	44.615	44.542	45.612
Vastgoed	16.428	14.342	16.058	14.069	14.454	14.336
Totaal lasten	**49.423**	**54.731**	**60.135**	**58.683**	**58.996**	**59.948**
Bedrijfsvoering	1.867	3.056	2.904	2.898	2.898	2.943
Vastgoed	4.083	4.996	5.030	5.156	5.232	5.342
Totaal baten	**5.950**	**8.051**	**7.934**	**8.053**	**8.130**	**8.285**
Saldo van lasten en baten	**-43.473**	**-46.679**	**-52.202**	**-50.630**	**-50.866**	**-51.663**
Storting in reserves			-	-	-	-
Onttrekking aan reserves			-	-	-	-
Totaal van het programma	**-43.473**	**-46.679**	**-52.202**	**-50.630**	**-50.866**	**-51.663**

Toelichting

Lasten:

Thema Bedrijfsvoering
De totale lasten op het thema Bedrijfsvoering stijgen in 2019 met € 3.688.000. Dit wordt veroorzaakt door:

1. Het opnemen van de afdeling Geynwijs binnen de gemeente leidt tot hogere lasten voor een bedrag van € 2.173.000. In de begroting 2018 was er al een bedrag voor Geynwijs opgenomen van € 2.428.000). Het totale bedrag in de begroting in 2019 komt daarmee op € 4.601.000.
2. Uitvoering van het coalitieakkoord voor wat betreft extra middelen voor personele knelpunten, wijkcoördinatoren en versterken veiligheid € 1.072.000)
3. Loonindexatie (€ 805.0000)
4. Overige lagere lasten op diverse posten (€ 362.000).

Thema Vastgoed
Het totale verschil voor het thema Vastgoed bedraagt € 140.000 en wordt veroorzaakt door de volgende onderdelen.

Kapitaallasten *+ € 220.000*
De kapitaallasten nemen ten opzichte van 2018 toe, als gevolg van de besluitvorming van de investeringen Onderwijs en sport, raadsbesluit september 2017.

Toevoegingen voorzieningen *- € 200.000*
De dotaties in de voorzieningen voor het gemeentelijk vastgoed zijn aangepast conform de vastgestelde Nota Kapitaalgoederen (raadsbesluit d.d. 28 juni 2018, 2018-183).
Dit betekent een daling van de stortingen met een bedrag van € 200.000 ten opzichte van 2018 van € 1.100.000 in 2018 naar € 900.000.

Index budgetten, *+ € 100.000*
De overige budgetten stijgen als gevolg van indexatie met een bedrag van € 100.000 van € 4.200.000 naar € 4.300.000.

Baten:
Thema Bedrijfsvoering
Geen opmerking

Thema Vastgoed

Baten vastgoed, *+ € 147.000*
De baten bestaan uit huur- en exploitatievergoedingen voor buurthuizen, sport, onderwijs en gemeentelijke gebouwen. Als gevolg van indexering stijgen deze in 2019 met € 147.000.
De reservemutaties van dit programma worden toegelicht in paragraaf 3.2: Verwijzing naar reservemutaties.

De investeringen van dit programma zijn opgenomen in paragraaf 3.7: Verwijzing naar staat van investeringen.

2.1.7. Programma Algemene dekkingsmiddelen

In dit programma worden de algemene dekkingsmiddelen verantwoord. Dat zijn middelen die de gemeente met name ontvangt van het Rijk en van inwoners en bedrijven, die vrij besteedbaar zijn. Dat in tegenstelling tot de baten die geraamd zijn op de programma's die in de meeste gevallen moeten worden besteed aan het doel waarvoor deze zijn ontvangen.

De algemene dekkingsmiddelen van de gemeente Nieuwegein bestaan op dit moment uit de volgende onderdelen:

- Algemene uitkering uit het Gemeentefonds;
- Algemene lokale heffingen: onroerende-zaakbelasting, roerende-zaakbelasting, parkeerbelasting en precario;
- Treasury: lasten en baten van leningen en beleggingen;
- Stelposten

Thema Algemene dekkingsmiddelen

Algemene uitkering uit het gemeentefonds

De algemene uitkering uit het gemeentefonds is veruit de grootste inkomstenbron van de gemeente. Het gemeentefonds wordt beheerd door het ministerie van Binnenlandse Zaken. Via een uitgebreid systeem van objectieve maatstaven wordt de algemene uitkering verdeeld over de gemeenten. Wij volgen de circulaires die door het ministerie in mei en september worden opgesteld en verwerken de ontwikkeling van de algemene uitkering die daarin worden aangegeven in de producten van de planning- en controlcyclus. De stand voor de begroting 2019 is gebaseerd op de meicirculaire 2018. Wij hebben u in juni 2018 per brief geïnformeerd over de effecten daarin voor de gemeente Nieuwegein. Binnenkort zullen we u separaat informeren over de gevolgen van de septembercirculaire, die op Prinsjesdag is verschenen.

Lokale heffingen en treasury

De ontwikkelingen met betrekking tot treasury en lokale heffingen worden nader toegelicht in de desbetreffende paragrafen.

Stelposten (nog te besteden middelen)

Hieronder vallen de stelposten Onvoorzien en Kapitaallasten MIP (meerjareninvesteringsplan).

Nog te besteden middelen	2019	2020	2021	2022
Stelpost Onvoorzien	35	35	35	35
Stelpost Kapitaallasten MIP	0	181	1.303	2.186
	35	216	1.338	2.221

Toelichting op de stelposten:

De stelpost Onvoorzien is bedoeld voor uitgaven waar de gemeente in de loop van het jaar door onvoorziene omstandigheden voor komt te staan en is al jaren ongewijzigd begroot op € 35.000.

Op de stelpost Kapitaallasten MIP wordt de vrijval van kapitaallasten gereserveerd ten behoeve van de geraamde vervangingsinvesteringen vanaf 2020. De vervangingsinvesteringen voor 2019 zijn aangegeven in paragraaf 3.9. De kapitaallasten van deze investeringen zijn verwerkt in de begrotingscijfers van de programma's.

Samengevat bevat dit programma de volgende bedragen (x € 1.000)

Omschrijving thema	begroting 2018	begroting 2019	begroting 2020	begroting 2021	begroting 2022
Treasury	5.138	5.061	4.792	3.955	4.275
Belastingen	632	624	624	624	624
Nog te besteden middelen	49	35	216	1.338	2.221
Totaal lasten	**5.819**	**5.720**	**5.632**	**5.917**	**7.120**
Treasury	6.396	6.730	6.921	6.877	6.838
Algemene uitkering	83.060	89.206	92.773	95.894	98.951
Belastingen	17.065	17.575	18.079	18.543	18.962
Nog te besteden middelen	208	0	0	0	0
Overige dekkingsmiddelen	-26	-26	-26	-26	-26
Totaal baten	**106.703**	**113.485**	**117.747**	**121.288**	**124.725**
Saldo van lasten en baten	**100.884**	**107.765**	**112.115**	**115.371**	**117.605**
Storting in reserves	18.949	1.080	822	327	-181
Onttrekking aan reserves	23.670	6.082	4.157	4.151	3.980
Totaal van het programma	**105.605**	**112.767**	**115.450**	**119.195**	**121.766**

De reservemutaties van dit programma worden toegelicht in paragraaf 3.2: Verwijzing naar reservemutaties.

2.2. Paragrafen

2.2.1.Lokale heffingen

In de decemberraad zullen wij u het jaarlijkse tarievenvoorstel aanbieden. Hierin krijgt u in één overzicht een beeld van de ontwikkelingen, lastendruk en tariefswijzigingen van de belangrijkste belastingen en rechten. Bij het voorstel worden tevens de gewijzigde belastingverordeningen aangeboden. In deze paragraaf geven wij een overzicht van de geraamde inkomsten van de lokale heffingen en de beleidsuitgangspunten die wij hanteren voor de tarieven. Tevens wordt verduidelijkt hoe de tarieven tot stand komen zodanig dat de geraamde baten de lasten niet zullen overstijgen. Daarnaast wordt een beeld geschetst van de lokale lastendruk en wordt het kwijtscheldingsbeleid beschreven.

De raad heeft een grote vrijheid bij het vaststellen van belastingtarieven. Bij retributies mogen de geraamde inkomsten echter niet hoger zijn dan de geraamde uitgaven voor de desbetreffende dienst, winst maken is niet toegestaan. Bij sommige diensten, zoals een uittreksel van de burgerlijke stand of het behandelen van naturalisatieverzoeken gelden landelijke, wettelijk vastgelegde tarieven. In een aantal gevallen, zoals bij de afgifte van paspoorten en rijbewijzen, gelden maximumtarieven.

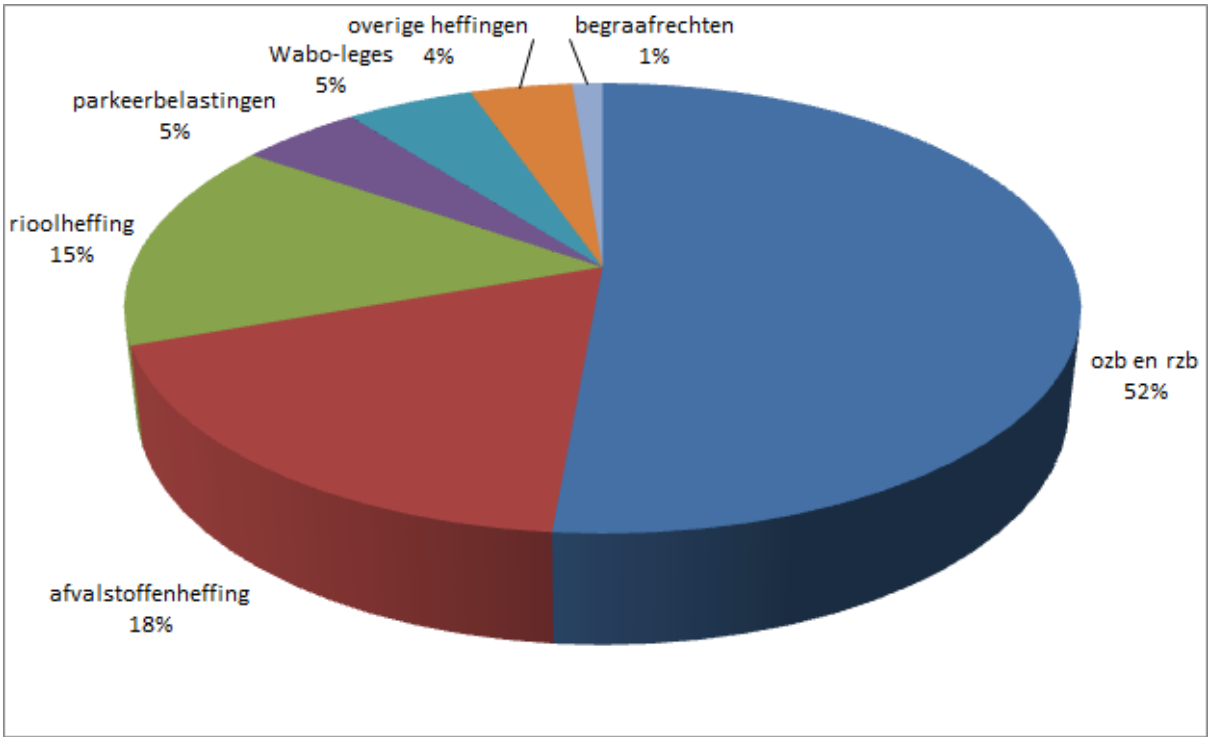
De algemene uitgangspunten zijn dat voor de belastingen een inflatiecorrectie wordt toegepast van 2,7%. Voor de heffingen wordt gestreefd naar 100% kostendekkendheid. De gebruiker dan wel vervuiler betaalt, de lasten hiervan hoeven niet te worden afgewenteld op de overige burgers.

Lokale heffingen 2019 (bedragen x € 1.000)

Soort heffing	Programma/ thema/product	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Aanpassing
Belastingen					
Onroerende-zaak-belasting	Algemene dekkingsmiddelen	14.814	15.352	15.833	2,7%
Roerende-zaak-belasting	Algemene dekkingsmiddelen	8	10	10	2,7%
Precariobelasting	Algemene dekkingsmiddelen	143	171	175	2,7%
Parkeerbelasting	Algemene dekkingsmiddelen	1.687	1.482	1.504	2,7%
toeristenbelasting		*24*	51	52	2,7%
	Subtotaal belastingen	*16.676*	*17.066*	*17.575*	
Rechten					
Afvalstoffenheffing	Leefomgeving en veiligheid, huisvuil	4.982	5.149	5.581	8 %
Rioolheffing	Leefomgeving en veiligheid, riolering	3.955	4.345	4.660	10 %
Begraafrechten	Leefomgeving en veiligheid, begraafplaatsen	339	367	377	2,7%
Waboleges	Wonen en economie, bouwtoezicht	1.538	1.547	1.584	0 %
Overige leges	diverse	1.055	1.038	1.046	2,7%
	Subtotaal rechten	*11.869*	*11.394*	*13.247*	
Totaal		**28.545**	**28.459**	**30.822**	

Toelichting op de tabel
Bovenstaande tabel geeft de opbrengsten weer van alle belastingen en rechten. Hierbij is uitgegaan van de netto opbrengsten, dus er is rekening gehouden met eventuele verminderingen, oninbaarheid en kwijtscheldingen. Overigens is het percentage van de tariefstijging niet altijd gelijk aan het percentage van de opbrengststijging, omdat deze laatste ook beïnvloed wordt door andere factoren dan het tarief (zoals de geraamde aantallen).

In onderstaande grafiek wordt zichtbaar gemaakt welk aandeel de diverse heffingen hebben in de totale heffingenopbrengst.

BELASTINGEN

Onroerende-zaakbelasting
Wij stellen u voor om dit jaar de OZB-opbrengst met de inflatiecorrectie van 2,7% te verhogen. Elk jaar worden nieuwe taxatiewaarden gehanteerd, voor 2019 de waarden per 1 januari 2018. Op dit moment zijn de waardeontwikkelingen nog niet bekend, maar net als bij de vorige taxatierondes is het uitgangspunt dat deze herwaardering op zich geen invloed mag hebben op de totale te realiseren belastingopbrengst. Ook de belastingdruk tussen woningen enerzijds en niet-woningen anderzijds zal hierdoor niet wijzigen. Maar als gevolg van de hertaxatie kan de aanslag per object, afhankelijk van de waardeontwikkeling, natuurlijk wél meer of minder afwijken van het gemiddelde stijgingspercentage van 2,7%.

Roerende-zaakbelasting
Voor de roerende-zaakbelasting worden dezelfde uitgangspunten gehanteerd als bij de onroerende-zaakbelastingen zodat ook hier een stijgingspercentage van 2,7% wordt toegepast.

Precariobelasting
De precariobelasting wordt verhoogd met het inflatiepercentage van 2,7%.

Parkeerbelasting
Het tarief voor de parkeerbelasting (Parkeren op straat) wordt verhoogd met de in de parkeerexploitatie vastgelegde jaarlijkse indexering van 1,5%. Doordat de tarieven per eenheid worden afgerond op tien cent, zal dit in de praktijk niet altijd tot hogere tarieven leiden. Of in sommige gevallen juist tot een meer dan 1,5% stijging, doordat in voorgaande jaren het tarief door de afronding niet was verhoogd.

Toeristenbelasting
Het tarief wordt voor 2018 verhoogd met het inflatiepercentage van 2,7%.

OVERIGE HEFFINGEN

Afvalstoffenheffing
De lasten van de afvalstoffeninzameling nemen in 2019 onder meer toe door indexering. Verder wordt bij de berekening van de tarieven uitgegaan van een toerekening van een redelijk deel van de rentelasten op de investeringen. De hoogte van deze toerekening is gelijk aan het percentage van de daadwerkelijk betaalde rente op aangetrokken gelden per 1 januari 2019. Daarnaast wordt voorgesteld € 10.000 toe te voegen aan de tarievenegalisatievoorziening.

Deze ontwikkelingen leiden ertoe dat de afvalstoffenheffing wordt verhoogd met 8%, waardoor het dekkingspercentage voor 2019 uitkomt op 100%.

In onderstaande tabel wordt aangegeven welke lasten van welke taakvelden toegerekend worden aan het tarief en wat dit voor het tarief betekent.

Er wordt een differentiatie aangebracht door onderscheid te maken tussen één- en meerpersoonshuishoudens, waarbij het tarief van een éénpersoonshuishouden wordt gesteld op 70% van het tarief voor een meerpersoonshuishouden, ervan uitgaande dat een deel van de kosten niet afhankelijk is van de omvang van het huishouden. Het tarief voor een meerpersoonshuishouden bedraagt € 244,92, voor een éénpersoonshuishouden € 171,36. Voor aanvullende diensten (het hebben van een extra container, afval aanbieden op het afvalbrengstation) worden daarnaast apart kostendekkende tarieven in rekening gebracht.

	Taakveld	% in heffing	bedrag	Bedrag in heffing
7.3	Afval	100%	4.425.100	167
2.1	Verkeer en vervoer		367.900	14
6.3	Inkomensregelingen		408.800	15
0.4	Overhead	1,3724%	269.300	10
0.64	Belastingen overig		121.200	5
	BTW		400.000	15
	Lasten totaal		5.992.300	227
	Opbrengst afvalstoffenheffing		-6.002.300	
	Ten laste van voorziening		10.000	
	Kostendekkendheid		100,2%	

Rioolheffing
De lasten van de riolering nemen in 2019 onder meer toe door indexering.
In de afgelopen jaren heeft de raad gekozen om, vanwege de hoge egalisatiereserve, een lager dan kostendekkend tarief te berekenen. Het dekkingspercentage lag rond de 93%. Doordat de egalisatiereserve inmiddels nagenoeg is uitgeput, dient het tarief naar kostendekkend niveau te worden verhoogd. Daarnaast wordt voorgesteld € 20.600 toe te voegen aan de tarievenegalisatievoorziening.

Deze ontwikkelingen leiden ertoe dat de rioolheffing wordt verhoogd met 10%, waardoor het dekkingspercentage voor 2019 uitkomt op 100%.

Overigens blijft het Nieuwegeinse tarief rioolheffing nog steeds ruimschoots onder het landelijk gemiddelde (zie tabel Regionale lastenontwikkeling).

	Taakveld	% in heffing	bedrag	Bedrag in heffing
7.2	Riolering	100%	2.924.800	94
2.1	Verkeer en vervoer		738.000	24
6.3	Inkomensregelingen		258.300	8
0.4	Overhead	0,025644	503.100	16
0.64	Belastingen overig		121.200	4
	BTW		442.200	14
	Lasten totaal		4.987.600	160
	Opbrengst rioolheffing		-5.008.200	
	Ten laste van voorziening		20.600	
	Kostendekkendheid		100,4%	

Vanuit het principe de vervuiler betaalt, wordt de gebruiker van het perceel aangeslagen, niet de eigenaar. Er wordt een vastrecht geheven met daarnaast, bij een waterverbruik van jaarlijks meer dan 300 m³, een toeslag per m³ boven de 300m³. Dat betreft slechts enkele procenten van het totaal aantal aansluitingen. Om toch een eenvoudige differentiatie te kunnen aanbrengen bij de huishoudens wordt onderscheid gemaakt tussen één- en meerpersoonshuishoudens, waarbij het tarief van een éénpersoonshuishouden wordt gesteld op 70% van het tarief voor een meerpersoonshuishouden. Voor 2019 bedraagt het tarief voor een meerpersoonshuishouden € 175,68 en voor een éénpersoonshuishouden € 123,00.

Begraafrechten
Er wordt gestreefd naar kostendekkendheid maar in de praktijk fluctueren de inkomsten natuurlijk jaarlijks. Er is geen tarievenegalisatievoorziening meer, de voor- of nadelen komen jaarlijks ten gunste dan wel ten laste van de algemene middelen. In de praktijk neemt het aantal begravingen af, ten gunste van crematies, dit is een landelijke tendens. Gezien de hoogte van de tarieven wordt voorgesteld met niet meer te verhogen dan met de inflatiecorrectie van 2,7%.

	Taakveld	% in heffing	bedrag
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	100%	288.100
0.4	Overhead	0,9230%	181.100
	Lasten totaal		469.200
	Opbrengst lijkbezorgingsrechten		-376.800
	Ten laste van voorziening	n.v.t.	0
	Kostendekkendheid		80%

Leges

De tarieven van de bouwgerelateerde WABO-leges zijn sinds de laatste wijziging kostendekkend gemaakt en blijven ook het komende jaar ongewijzigd. Jaarlijks fluctueren de opbrengsten én de lasten, afhankelijk van de bouwprojecten die zich jaarlijks aandienen. Bovendien strekken de lasten bij grote bouwprojecten zich uit over meerdere jaren, terwijl de baten daarvan binnen één jaar binnenkomen. Maar over een langere periode zijn de huidige tarieven kostendekkend. De tarieven hoeven niet aangepast te worden aan de inflatie omdat de opbrengsten automatisch stijgen met de bouwsom die zelf al onderhevig is aan indexatie.

De overige leges worden verhoogd met de inflatiecorrectie van 2,7%.

In onderstaande tabel wordt de kostenopbouw van de bouwgerelateerde leges zichtbaar gemaakt. Uit pragmatische overwegingen wordt de kostenonderbouwing van alle overige leges niet zichtbaar gemaakt in deze paragraaf.

	Taakveld	***% in heffing***	***bedrag***
0.4	Overhead	2,6198%	514.000
8.3	Wonen en bouwen		785.200
	Lasten totaal		1.299.200
	Opbrengst leges		-1.235.200
	Kostendekkendheid		95%

Regionale lastenontwikkeling

In de onderstaande tabel treft u een vergelijking aan van de Nieuwegeinse tarieven met die van de omliggende gemeenten. Hieruit blijkt dat de afvalstoffenheffing, de rioolheffing en de OZB onder het landelijk gemiddelde zullen liggen. Voor de laatste twee geldt dat deze ook onder het regionaal gemiddelde liggen.

gemeente	**afvalstoffenheffing**		**rioolrecht**		**OZB**	**totaal lokale lasten**	
	1-pers.	**meerpers.**	**1-pers.**	**meerpers.**		**1-pers.**	**meerpers.**
tarief 2019 Nieuwegein	171	245	123	176	235	529	655

tarief 2018							
Nieuwegein	159	227	112	160	229	500	616
IJsselstein	140	269	92	269	249	480	787
Houten	116	197	66	112	378	560	687
Utrecht	208	253	214	214	239	661	706
Vianen	195	264	261	261	229	685	754
Lopik	155	190	140	240	392	687	822
Bunnik	155	256	185	185	509	849	950
Zeist	178	260	145	145	241	563	646
De Bilt	132	255	184	252	404	720	911
Woerden	158	200	185	185	325	667	710
Baarn	227	227	228	228	363	818	818
Soest	178	199	193	193	249	620	641
Stichtse Vecht	147	222	176	239	348	670	809
gemiddeld 2018 regio	**165**	**232**	**168**	**206**	**320**	**652**	**758**
gemiddeld 2018 landelijk		**260**		**192**	**271**		**723**

Bron: www.coelo.nl

De opbrengst van de gemeentelijke heffingen bedraagt ruim 15% van de totale gemeentelijke inkomsten. Ongeveer 84% van deze opbrengst wordt gerealiseerd via de OZB, de afvalstoffen- en de rioolheffing. Deze drie heffingen bepalen de zogenaamde lokale lasten voor de burgers. Deze stijgen in Nieuwegein voor een meerpersoonshuishouden met ongeveer 6,4%.

Kwijtschelding
Kwijtschelding is mogelijk voor afvalstoffenheffing, rioolheffing, OZB en roerende-zaakbelastingen. Voor de laatste twee wordt overigens zelden kwijtschelding verleend. Voor de kwijtschelding worden de ruimst mogelijke landelijke normen gehanteerd zoals de VNG die heeft opgesteld. Daarbij wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van automatische kwijtschelding. Het aantal huishoudens waaraan kwijtschelding wordt verleend, is de afgelopen jaren toegenomen, vooral als gevolg van de economische omstandigheden. Door de aantrekkende economie verwachten we geen verdere stijging. In totaliteit wordt voor 2019 uitgegaan van een bedrag van ongeveer € 667.100, dat zal worden kwijtgescholden aan circa 1.900 huishoudens.

2.2.2.Financiering

In deze financieringsparagraaf behandelen wij de voornemens voor 2019 op het gebied van het treasurybeleid. Wij gaan onder andere in op de belangrijkste ontwikkelingen en de beleidsvoornemens, de interne rekenrente, de stand van de leningenportefeuille en het risicoprofiel.

Wettelijk kader
De uitvoering van de gemeentelijke financieringsfunctie vindt plaats binnen de kaders die gesteld zijn in de Wet financiering decentrale overheden (Wet fido) en de Regeling Uitzettingen en derivaten decentrale overheden (Ruddo).

In de Wet fido staat risicobeheersing en transparantie centraal. Risicobeheersing richt zich op renterisico´s, kredietrisico´s en valutarisico´s (de laatste twee risico´s zijn voor de gemeente Nieuwegein nauwelijks of niet van toepassing). De transparantie komt tot uitdrukking in de voorschriften voor een verplicht financieringsstatuut en een financieringsparagraaf in de begroting en in de jaarrekening. De Ruddo beperkt zich tot regelgeving omtrent het uitzetten van gelden. In het financieringsstatuut staan de kaders van het treasurybeleid, in de financieringsparagraaf geven we de richting van het beleid aan.

Ontwikkelingen en beleidsvoornemens
Van een voorheen beleggende gemeente is Nieuwegein sinds 2009 een per saldo lenende gemeente geworden, als gevolg van de vele en grote investeringen die zijn gedaan. Maar met name door het hoge tempo van grondverkopen in het Klooster is enkele jaren terug een liquiditeitsoverschot ontstaan wat, tegen 0%, is gestald bij het Rijk. Het is wettelijk wel mogelijk, in het kader van het schatkistbankieren, om overtollige middelen te beleggen bij andere lagere overheden, maar financieel was dat de afgelopen jaren niet aantrekkelijk, vanwege de negatieve rente voor de kortere looptijden. Het liquiditeitsoverschot is echter tijdelijk, omdat in 2019 en 2020 veel leningen afgelost moeten worden en er nieuwe, grote investeringen op stapel staan. Behoudens tijdelijke schommelingen zal het liquiditeitenoverschot in 2019 zijn verdwenen.

De marktrente is de laatste jaren gedaald naar een historisch laag niveau. Dit had echter geen direct voordelig effect voor de gemeente, doordat onze rentelasten al vastlagen in eerder afgesloten langlopende contracten. Voor 2019 bedraagt de gemiddeld te betalen rente over de bestaande aangetrokken geldleningen 3,17%. De komende jaren loopt een aantal van deze contracten af en in de eerste jaren verwachten we dit te herfinancieren tegen een lagere rente. Ook gaan we weer gebruik maken van de mogelijkheid om leningen aan te trekken met een korte looptijd, de goedkopere kasgeldleningen. Dit uiteraard binnen de grenzen van de wettelijk toegestane norm, de kasgeldlimiet. Het financiële voordeel dat hierdoor ontstaat is in de begrotingscijfers verwerkt.

Hoewel de rente al een aantal jaren historisch laag is, houden we in de begroting rekening met een in de toekomst weer stijgende rente voor lang geld. Vooral in latere jaren neemt de onzekerheid sterk toe en het is daarom gewenst voor die periode behoedzaam te ramen. In de begroting hebben we nu gerekend met kort geld tegen 0% en lang geld voor de jaren 2019-2022 tegen respectievelijk 1,5%, 1,75%, 2,5% en 3,5%.

Interne rekenrente
Met ingang van 2018 is de BBV-Notitie rente 2017 in werking getreden. Doelstelling van deze notitie is het bevorderen van een eenduidige handelwijze met betrekking tot rente door gemeenten (harmonisering), stimuleren dat gemeenten de (verwachte) werkelijke rentelasten opnemen in de begroting en de jaarstukken en het eenduidig inzichtelijk maken van de wijze waarop de gemeenten met rente zijn omgegaan (transparantie). Vanwege het verlangde inzicht, de eenvoud en transparantie adviseert de Commissie BBV om een rentevergoeding over het eigen vermogen (bespaarde rente) niet meer toe te passen.

De werkelijke rentelasten worden toegerekend aan de taakvelden door middel van de omslagrente. Deze wordt berekend door de werkelijke rentelasten te delen door de boekwaarde per 1 januari van de vaste activa die integraal zijn gefinancierd. Het bij de begroting (voor)gecalculeerde omslagrentepercentage mag binnen een marge van 0,5% worden afgerond. Doordat vanaf 2018

geen rente meer wordt berekend over de eigen financieringsmiddelen is in Nieuwegein het omslagrentepercentage in 2018 verlaagd van 3,5% naar 2%. De gemeente betaalt in 2019 gemiddeld 3,17% rente over de aangetrokken geldleningen. Als deze te betalen rente wordt afgezet tegen de geraamde totale boekwaarde van de vaste activa komt het omslagrentepercentage in 2019 na afronding opnieuw uit op 2%. Op basis van dit percentage zijn de kapitaallasten in de begroting 2019 berekend.

In Nieuwegein hanteren we alleen totaalfinanciering, we maken géén gebruik van projectfinanciering (waarbij voor specifieke projecten expliciet financiering wordt aangetrokken en de rente daarvan rechtstreeks wordt toegerekend aan het betreffende project).

Onderstaand het renteschema 2019 zoals door de commissie BBV is aanbevolen:

a. de externe rentelasten over de korte en lange financiering			5.051.400
b. de externe rentebaten over de korte en lange financiering			194.500
saldo rentelasten en -baten			4.856.900
c1. rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	-/-	70.000	
c2. rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	-/-	0	
c3. de rentebaat van doorverstrekte leningen indien daar een specifieke specifieke lening voor is aangetrokken (=projectfinanciering), die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	+/+	0	
aan taakvelden toe te rekenen externe rente			-70.000
d1. rente over eigen vermogen	+/+		0
d2. rente over voorzieningen	+/+		0
totaal aan taakvelden toe te rekenen rente			4.786.900
de aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)			5.251.600
f. renteresultaat op het taakveld treasury			464.700

Financieringsbehoefte en schuldpositie
Op basis van de huidige leningenportefeuille en deze meerjarenbegroting ontstaat onderstaande financieringsbehoefte. Hierbij wordt aangetekend dat één en ander mede afhankelijk is van het tempo van uitvoering van geplande investeringen.

	2019	*2020*	*2021*	*2022*
omvang totale leningenportefeuille per 1/1	169.500.000	178.500.000	185.500.000	180.500.000
rentelasten	5.051.400	4.781.500	3.943.300	4.263.500

Op basis van die aannames fluctueert de schuldpositie de komende jaren tussen de € 170 miljoen en € 185 miljoen.

Risicoprofiel

Renterisico
Onder renterisico wordt verstaan de mate waarin het saldo van de rentelasten en de rentebaten verandert als gevolg van wijzigingen in het rentepercentage op leningen en uitzettingen.

Ter beheersing van het renterisico op kortlopende schulden is in de Wet Fido de kasgeldlimiet opgenomen. Deze limiet is ingesteld om te voorkomen dat gemeenten teveel kort geld lenen waardoor bij een sterke stijging van de rente de rentelasten ineens sterk zouden toenemen. Voor Nieuwegein bedraagt de kasgeldlimiet voor 2019 € 16,5 miljoen. Deze limiet zal niet overschreden worden.

Ter beheersing van het renterisico op langlopende schulden is de renterisiconorm ingesteld. Deze norm beoogt een zodanige opbouw van de leningenportefeuille dat het renterisico als gevolg van rente-aanpassing en herfinanciering van leningen wordt beperkt. Voor Nieuwegein bedraagt deze norm in 2019 bijna € 39 miljoen terwijl er slechts € 15 miljoen moet worden afgelost. Ook voor de jaren erna kunnen we in principe aan deze norm voldoen, omdat er bij de opbouw van de portefeuille is gestreefd naar voldoende spreiding in vervaldata.

Kredietrisico
De omvang van de portefeuille Lang belegde gelden van de gemeente zal in 2019 circa € 4,4 miljoen bedragen. De portefeuille bestaat uit een lening aan een verbonden partij, een drietal kleinere aan lokale instellingen uit oogpunt van maatschappelijk nut en leningen aan starters. De risico´s op deze beleggingen zijn bijzonder laag. Ook op de laatstgenoemde, voor de startersleningen geldt namelijk ook de Nationale Hypotheekgarantie.

Behoudens kleinere uitzettingen uit oogpunt van maatschappelijk nut mogen vanaf eind 2013 overtollige gelden alleen nog maar bij het rijk of lagere overheden worden belegd. Het risico van dat laatste is natuurlijk minimaal.

2.2.3.Weerstandsvermogen, risicobeheersing & kengetallen

Inleiding

Voor een goed inzicht in onze financiële positie is het van belang om inzicht te krijgen in de potentiële mee- en tegenvallers (risico's) en in onze mogelijkheden om deze tegenvallers op te vangen (= de weerstandscapaciteit). Dit inzicht geeft een beeld van de robuustheid van onze financiële situatie. Naast het verkrijgen van inzicht in de financiële weerbaarheid, proberen wij met het uitvoeren van risicomanagement een voortschrijdend en structureel inzicht te krijgen in de risico's die we lopen bij het behalen van de doelstellingen van de organisatie.

Voor de beoordeling van ons weerstandsvermogen zijn twee elementen van belang:

- De weerstandscapaciteit: de middelen en mogelijkheden waarover wij (kunnen) beschikken om niet-begrote, onvoorziene kosten (risico's) te dekken.
- De risico's: risico's van materiële betekenis waarvoor geen maatregelen, in de vorm van bijvoorbeeld een verzekering of voorziening, zijn getroffen.

Twee maal per jaar, bij de programmabegroting en bij de jaarstukken, actualiseren we onze risico's en beoordelen we in hoeverre ons weerstandsvermogen toereikend is. Dit doen we aan hand van de gestelde kaders uit de vastgestelde nota risicomanagement en weerstandsvermogen (2009). De beschikbare weerstandscapaciteit zoals deze volgt uit deze begroting zetten we af tegen de geactualiseerde en gekwantificeerde risico-inventarisatie per 1 september 2018.

In deze paragraaf gaan wij achtereenvolgens in op de beschikbare weerstandscapaciteit en de wijze waarop deze is berekend, de benodigde weerstandscapaciteit en het risicoprofiel waarop dit is gebaseerd en de relatie tussen de benodigde en de beschikbare weerstandscapaciteit. Tot slot gaan we in op een aantal financiële kengetallen.

Beschikbare weerstandscapaciteit

Tot de weerstandscapaciteit van de gemeente worden gerekend:

- De algemene reserves
- De onbenutte belastingcapaciteit OZB
- De begrotingsruimte

<u>Algemene reserves</u>

Onder onze algemene reserves verstaan we de algemene reserve en de reserve Grondbedrijf. Daarnaast rekenen we ook de reserve Sociaal Domein mee in de weerstandscapaciteit, omdat die reserve een buffer vormt voor de risico's van de transities in het sociaal domein. De boekwaarde van de algemene reserve per 1 januari 2019 bedraagt, op basis van voorliggende begrotingscijfers, € 6,8 miljoen, de omvang van de reserve grondbedrijf € 26,3 miljoen en de omvang van de reserve Sociaal Domein € 4,9 miljoen.

<u>De onbenutte belastingcapaciteit</u>

De onbenutte belastingcapaciteit is de extra ruimte die we hebben om de belastinginkomsten te maximaliseren. In de nota risicomanagement en weerstandsvermogen is vastgelegd dat we hiervoor de ruimte hanteren die er is ten opzichte van de artikel 12 normen voor een redelijk belastingpeil. Deze berekening wordt ook door veel andere gemeenten gehanteerd.

De norm (redelijk peil OZB), zoals vastgesteld in de meicirculaire 2018, bedraagt voor het jaar 2019 0,1905% van de totale WOZ waarde. Toepassing van deze norm op de totale WOZ-waarde (€ 7,7 miljard) van Nieuwegein leidt tot een bedrag van bijna € 14,7 miljoen. Bij een totale inkomst uit OZB (woningen en niet-woningen) van € 15,8 miljoen betekent dit dat er geen onbenutte belastingcapaciteit OZB is. De relatief hoge inkomsten uit OZB worden mede veroorzaakt door het relatief hoge tarief dat wij hanteren voor niet-woningen. Dit werkt door in de totale inkomsten. Voor de riool en afvalstoffenheffing geldt dat sprake is van een vrijwel kostendekkende tarieven (zie paragraaf lokale heffingen). Dit betekent dat er geen sprake is van onbenutte belastingcapaciteit.

Begrotingsruimte
In de begroting is een stelpost voor onvoorzien opgenomen van € 35.000 structureel opgenomen. Daarnaast is in de begroting sprake van ruimte in de begroting. In 2019 bedraagt deze: € 303.000

Beschikbare weerstandscapaciteit
Op grond van bovengenoemde uitgangspunten bedraagt de beschikbare weerstandscapaciteit per 1 januari 2019 naar verwachting € 38 mln.

Benodigde weerstandscapaciteit
Om het weerstandsvermogen te kunnen beoordelen moet de beschikbare weerstandscapaciteit afgezet worden tegen de risico's. Het totale ingeschatte maximale gevolg op basis van kansberekening van alle geïnventariseerde risico's bedraagt afgerond € 39,6 mln. Door de maximale gevolgen van de individuele risico's bij elkaar op te tellen ontstaat een te negatief oordeel over het weerstandsvermogen. Het is immers vrijwel zeker dat niet alle risico’s zich tegelijkertijd voor zullen doen. Daarnaast zal niet ieder risico zich daadwerkelijk in de maximale omvang voordoen. Om deze overschatting van risico's te voorkomen is gebruik gemaakt van risicosimulatie (de Monte Carlo methode). In de nota risicomanagement en weerstandsvermogen is vastgesteld dat voor de bepaling van de benodigde weerstandscapaciteit wordt uitgegaan van een risicosimulatie waarbij een zekerheidspercentage van 90% wordt gehanteerd. Uit de uitgevoerde risicosimulatie volgt dat met 90% zekerheid een bedrag van € 8,5 miljoen voldoende is om alle risico's van de gemeente te kunnen afdekken (de benodigde weerstandscapaciteit).
Risicoprofiel
Er zijn gemeentebreed vele risico's in beeld. Dit betreft niet alleen financiële risico's, maar ook bijvoorbeeld juridische, personele en imagorisico's. In onderstaande tabel presenteren wij alleen de belangrijkste financiële risico's voor wat betreft kans en gevolg. In de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit zijn uiteraard alle financiële risico's meegenomen. Zoals opgemerkt wordt de totale omvang van de benodigde weerstandscapaciteit berekend op basis van kansberekening, terwijl in het hieronder opgenomen staatje de maximale omvang van individuele risico's is opgenomen. Een vergelijking van deze bedragen is derhalve niet relevant.

Onderstaand overzicht omvat zowel structurele risico’s als incidentele risico's. Om deze bedragen vergelijkbaar te maken, hebben wij voor de structurele risico's als uitgangspunt genomen dat deze binnen een termijn van vier jaar (een collegeperiode) zijn opgelost c.q. dat er binnen die termijn alternatieve dekkingsmiddelen zijn gevonden om de gevolgen op te vangen. In de berekening hebben wij daartoe de omvang van het jaarrisico vermenigvuldigd met de factor 4.

Belangrijkste financiële risico's		
Risico	**Kans**	**Maximaal financieel gevolg**
Risico's grondexploitatie	divers	€ 14,2 mln
Rijksuitkering Jeugd en WMO in relatie tot vraag	25%	€ 4,0 mln
Toename uitkeringen BUIG in relatie tot doeluitkering	60%	€ 1,6 mln
Risico's parkeren	20%	€ 3,8 mln
Stijgende inkooptarieven WMO	40%	€ 1,5 mln
Hogere gemeentelijke bijdrage aan het sociaal werkvoorzieningsschap	80%	€ 0,7 mln

* Dit betreft de uitkomsten van de afzonderlijk voor deze exploitaties uitgevoerde analyse en de daarop toegepaste risicosimulatie naar de stand van 1 september 2018.

Toelichting op de belangrijkste risico's:

- Risico's grondexploitatie: deze risico's zijn apart geanalyseerd en het hierboven vermelde bedrag is de uitkomst een afzonderlijke toegepaste risico-simulatie op deze exploitaties. Het maximale risico bedrag is in vergelijking met voorgaande risico-inventarisaties toegenomen. Dit heeft twee redenen. Enerzijds omdat in de berekening van het maximale financiële risico ook de positieve gevolgen (opbrengsten) van de projecten worden meegerekend. Omdat inmiddels een deel van de winst van het Klooster is genomen is dit positieve risico afgenomen (het is immers gerealiseerd). Anderzijds is de grondprijs van het Klooster in de grondexploitatie aangepast (zie jaarrekening grondbedrijf 2017) waardoor de kans (positief risico) van hogere opbrengsten dan waarmee is gerekend in de grondexploitatie is vervallen. Dit gezamenlijk leidt tot een hoger maximaal risico. Daar tegenover staat dat de reserve Grondbedrijf fors is toegenomen.
- Rijksuitkering Jeugd en WMO: de inkomsten van het Rijk voor jeugdhulp en WMO zijn sterk afgenomen sinds 2015. Daarnaast moet rekening worden gehouden met een eventuele hogere hulpvraag aan ondersteuning, zoals we sinds 2017 zien. Het risico wordt ingeschat op €1 mln. per jaar structureel. Dit betekent rekening wordt gehouden met een maximaal financieel gevolg van € 4 mln.
- Toename uitkeringen in relatie tot doeluitkering wet BUIG. Sinds 2017 wordt een nieuwe verdeelsystematiek gehanteerd voor de uitkeringslasten, die effect kan hebben op de bijdrage van het Rijk aan Nieuwegein. In deze systematiek wordt gewerkt met criteria en kengetallen, zoals samenstelling huishoudens, leeftijdssamenstelling, zorggebruik etc. Omdat ontwikkelingen lastig te bepalen zijn (bijv. hoe ontwikkelt het Rijksbudget, hoe ontwikkelt de economie zich en wat is de in- en uitstroom van WIL), schatten wij het risico in op € 0,4 mln per jaar structureel. Dit leidt tot een maximaal risico van € 1,6 mln.
- Risico's voor parkeren zijn gebaseerd op een aanname dat de bezettingsgraden lager uitkomen dan waarmee in de parkeerexploitatie rekening is gehouden. Vanwege bijstellingen in het verleden en de realisatie in 2017 is de kans in vergelijking met de begroting 2018 met 10% naar beneden bijgesteld. Ook is het risico dat de kosten voor deelname aan de coöperatie ParkeerService hoger uitkomen dan waarmee in de begroting rekening is gehouden, naar beneden bijgesteld, omdat de transitie steeds verder vorm krijgt.
- Stijgende inkooptarieven WMO: in 2018 lopen en aantal contracten binnen de WMO af. Het risico bestaat dat de nieuwe tarieven hoger zullen zijn dan de tarieven die in de huidige contracten zijn opgenomen.

- Hogere gemeentelijke bijdrage uit de algemene middelen aan het sociaal werkvoorzieningsschap: dit risico is nieuw en komt voort uit de transformatie van de WSW. Dit risico is opgebouwd uit een aantal risico's in de uitvoering van de WSW: lagere opbrengsten uit de inzet van de Wsw-medewerkers, hogere kosten voor beschutte werkplekken, hogere loonkosten door lagere uitstroom van Wsw-medewerkers en een lager Rijksbudget per Wsw-plek. In totaal bedraagt dit risico ongeveer € 180.000 structureel per jaar. Het risico wordt geschat op 80%, waarbij het onwaarschijnlijk is dat alle vier de bovengenoemde risico's zich tegelijkertijd daadwerkelijk voordoen.

Ratio weerstandsvermogen
De benodigde weerstandscapaciteit die uit de risicosimulatie voortvloeit, kan worden afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. De uitkomst van die berekening vormt de ratio voor het weerstandsvermogen.

	Verwachte stand per 1 januari 2019
Beschikbare weerstandscapaciteit	38 mln
Benodigde weerstandscapaciteit	8,5 mln
Ratio weerstandsvermogen	**4,4**

We streven naar een beschikbaar weerstandsvermogen dat tenminste voldoende is. Dat betekent een ratio weerstandsvermogen tussen de 1,0 en 1,4. De ratio weerstandsvermogen ligt dus ruim boven deze norm. Ten opzichte van de begroting 2018 (2,6) is deze norm fors toegenomen. Dit heeft te maken met de sterk toegenomen reserve van het grondbedrijf. Dit is veroorzaakt door de winstnemingen (zie jaarrekening 2017).

Financiële kengetallen
Sinds 2015 is in het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) een aantal financiële kengetallen voorgeschreven in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing. Deze kengetallen zijn bedoeld om inzicht te geven in de financiële weerbaar- en wendbaarheid van de gemeente. Hiermee krijgt de raad gemakkelijker inzicht in de financiële positie van de gemeente en in de baten en lasten. Deze kengetallen vormen een verbinding tussen de verschillende aspecten die de raad in de beoordeling van de financiële positie kan betrekken om daar een verantwoord oordeel over te kunnen geven. De kengetallen leveren daarmee ook een bijdrage aan de kaderstellende en controlerende rol.

Hieronder presenteren wij de kengetallen van Nieuwegein over rekening 2017, begroting 2018 tot en met 2022.

	jaarrekening 2017	begroting 2018	begroting 2019 (stand per 31/12/2018)	begroting 2020 (stand per 31/12/2019)	begroting 2021 (stand per 31/12/2020)	begroting 2020 (stand per 31/12/2021)
Netto schuldquote	73	70	87	95	96	92
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	70	67	84	92	93	89
Solvabiliteitsrisico	36	43	31	28	26	26
Structurele exploitatieruimte	-6,3	-3,8	-5,4	-0,5	0,5	0,7
Kengetal grondexploitatie	1,8	20,8	1,7	1,8	1,7	1,7
Belastingcapaciteit	81%	85%	91%	91%	91%	91%

Uit bovenstaande tabel blijkt dat de financiële kengetallen over het algemeen een positieve ontwikkeling laten zien. Zo is de netto schuldquote dalende en is de solvabiliteit toegenomen ten opzichte van voorgaande jaren. Hieronder lichten wij de kengetallen toe.

Netto schuldquote:
De netto schuldquote geeft inzicht in het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen (baten). Het geeft hiermee een indicatie in welke mate de rentelasten en aflossingen op de exploitatie drukken. De netto-schuldquote laat een stijgende lijn zien. Vanaf 2019 is sprake van een toename van de langlopende leningen, vanwege de investeringen die de komende jaren worden gedaan.

Netto schuldquote min verstrekte leningen:
Zie de definitie en toelichting hierboven, met de correctie voor doorgeleende bedragen (kapitaalverstrekkingen aan verbonden partijen). Deze vertoont dezelfde ontwikkeling als de netto schuldquote.

Solvabiliteit:
Onder de solvabiliteitsratio wordt verstaan het eigen vermogen als percentage van het totale vermogen. Als signaalwaarde voor de solvabiliteitsratio geldt een percentage van 20%. De ratio ligt boven deze signaalwaarde. Ten opzichte van de begroting 2018 laat dit percentage een daling zien Dit komt doordat het totaal van de passiva is toegenomen (als gevolg van toename langlopende leningen) en het eigen vermogen afneemt. Dit wordt veroorzaakt door een afname van een aantal reserves.

Structurele exploitatieruimte:
Dit kengetal is van belang om te kunnen beoordelen welke structurele ruimte een gemeente heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. Dit kengetal geeft aan hoe groot de structurele exploitatieruimte is, doordat wordt gekeken naar de structurele baten en structurele lasten en deze worden vergeleken

met de totale baten. Uit de ontwikkeling van dit kengetal zien we dat de in 2019 en 2020 sprake is van een negatieve verhouding. Dit wordt veroorzaakt door een onttrekking aan de reserve in die jaren.

Grondexploitatie:
Dit kengetal geeft weer hoe de waarde van de grond zich verhoudt tot de totale (geraamde) baten. Deze waarde is redelijk constant. In 2020 neemt het aandeel bouwgronden in exploitatie af.

Belastingcapaciteit:
De belastingcapaciteit geeft inzicht hoe de belastingdruk in de gemeente zich verhoudt ten opzichte van het landelijke gemiddelde. Het kengetal belastingcapaciteit vergelijkt de woonlasten (OZB, rioolheffing, afvalstoffenheffing) van een gemiddeld gezin in Nieuwegein met landelijke cijfers. Voor de jaren 2019 en verder is bij de berekening van dit kengetal als uitgangspunt gehanteerd dat de tarieven voor afval en riool vanaf dan kostendekkend zijn en de tarieven voor OZB jaarlijks met 2,7% stijgen. De ontwikkeling van dit kengetal is dus puur indicatief. De daadwerkelijke ontwikkeling is afhankelijk van keuzes die hierin gemaakt worden.

2.2.4.Onderhoud kapitaalgoederen

Kapitaalgoederen Openbaar Domein
Kapitaalgoederen vormen de infrastructuur van de openbare ruimte (zoals wegen, groen, civiele bouwwerken (bijvoorbeeld: bruggen, tunnels), lichtmasten, verkeerslichten), maar ook het maatschappelijk vastgoed. Na aanleg vergt deze infrastructuur regelmatig onderhoud en dat kost geld. Het beheer en onderhoud van kapitaalgoederen en het maatschappelijke vastgoed is belangrijk omdat het publieke ruimte betreft en dus directe invloed heeft op de aantrekkelijkheid en veiligheid van het woon-, leef- en werkklimaat in de stad. De kapitaalgoederen vertegenwoordigen een substantieel deel van het gemeentekapitaal. Goed beheer en onderhoud van deze kapitaalgoederen is belangrijk. Zowel vanuit het oogpunt van de gebruikers als vanuit een financieel perspectief. Nieuwegein is inmiddels bijna 50 jaar oud en in die periode doorgegroeid van een ontwikkelgemeente naar een beheergemeente. Deze transitie maakt dat het beheer - en daarmee de uitstraling van de stad - een grotere invloed heeft gekregen op de identiteit van de Nieuwegein.

In 2018 is de Nota Kapitaalgoederen vastgesteld (2018-183) inclusief alle onderliggende beheerplannen. Hiermee is de opgave voor de komende jaren 2019-2023 in beeld gebracht.
In motie M20, aangenomen bij de Nota Kapitaalgoederen, draagt de gemeenteraad het college van burgemeester en wethouders op de Nota Kapitaalgoederen aan de gemeenteraad voor te leggen met een cyclus van vier jaar, in plaats van de eerder gebruikelijke vijf jaar. Dit betekent dat de herziening van de beheerplannen moet plaatsvinden in 2022 ter onderbouwing van de Nota Kapitaalgoederen 2023-2027.
Het versnellen van deze cyclus vergt een investering. De kosten voor één cyclus zijn € 250.000,-. Dit is opgebouwd uit:

- Externe advieskosten € 150.000 voor ongeveer 10 beheerplannen à € 15.000,- per plan gemiddeld;
- Personele inzet totaal 1,25 Fte, omgerekend € 100.000,-.

In de oude cyclus van vijf jaar komt dit omgerekend per jaar neer op € 50.000,- en 0,25 Fte personele inzet. Brengen we de cyclus terug naar vier jaar, dan wordt dit per jaar:

- € 62.000,-. Hier is er sprake van een nadelig effect van ongeveer € 12.000,- (25%)
- 0,08 Fte per jaar a € 5.000,- (totaal 0,31 Fte in een cyclus van vier jaar).

Voor het uitvoeren van motie M21, aangenomen bij de Nota Kapitaalgoederen, waarbij onder meer alle beheerplannen op hetzelfde niveau worden gebracht als het beheerplan Weg- en straatmeubilair is tevens een investering benodigd. De motie beoogt dat een gedeelte van de cyclus van de Nota Kapitaalgoederen opnieuw wordt uitgevoerd. Hierbij worden de bestaande beheerplannen volgens eenzelfde systematiek opgezet, waarbij aan de beheerplannen een duurzaamheidsparagraaf wordt toegevoegd. Aan de Nota Kapitaalgoederen wordt een risicoparagraaf toegevoegd. Deze aanpassingen hebben geen directe gevolgen voor het beheer en onderhoud van de stad.
Per beheerplan lopen de externe advieskosten uiteen van € 7.500 tot ongeveer € 15.000,-. Dit levert uiteindelijk een investering op (externe advieskosten) van ongeveer € 112.500,-. Deze investering is van eenmalige aard. Bij een volgende cyclus worden alle beheerplannen geactualiseerd en maakt de investering onderdeel uit van de cyclus zoals bij het versnellen van de cyclus is beschreven.
Deze investering is exclusief ambtelijke inzet. De benodigde capaciteit hiervoor is circa 0,25 fte (onder meer aanbesteding/gunning, begeleiding van het proces met beheerplannen, inclusief ondersteuning door de afdeling Financiën en uiteindelijk de begeleiding van de Nota Kapitaalgoederen (incl beheerplannen) bij de kadernota 2020). Deze capaciteit is niet beschikbaar, omdat in 2019 de nadruk van het ambtelijk apparaat ligt op de uitvoering van de vastgestelde beheerplannen en het wegwerken van achterstanden. Voor de inzet van 0,25 fte wordt afgerond € 20.000,- geraamd.

Stelselwijziging, investeringen
Door de stelselwijziging in het Besluit begroting en verantwoording dienen de investeringen in maatschappelijk nut te worden geactiveerd. Voor het jaar 2019 worden de volgende investeringen voorzien:

- Speelvoorzieningen € 976.000,-
  In de Nota Kapitaalgoederen is het beheerplan Spelen opgenomen. Naast het beheer en onderhoud van de bestaande speeltoestellen, hebben we de komende jaren te maken met een forse vervangingsopgave.

- Vervanging groen € 721.000,-
  In de Nota Kapitaalgoederen is de afschrijvingstermijn van diverse groenelementen opgenomen. Met deze investering kunnen groenelementen worden vervangen.

- Elementenverharding € 1.200.000,-
  Uit het huidige en vorige beheerplan wegen komt naar voren dat er sprake is van achterstallig onderhoud op de elementenverhardingen. Dit komt dat we de afgelopen jaren met name geïnvesteerd hebben in asfaltwegen, omdat het risico op kapitaalvernietiging groot is als niet tijdig onderhoudsmaatregelen worden uitgevoerd.
  De totale investering achterstallig onderhoud elementenverharding betreft € 6 miljoen, welke verspreid over vijf jaar geïnvesteerd wordt. Dit is de tweede van vijf jaar.

- Separate kredietaanvragen wegen € 1.597.800,-
  Deze investering wordt benut voor de volledige vervanging van wegen conform het

beheerplan Wegen.

- Levensduur verlengende maatregelen elementenverharding € 647.800,-
  Deze investering wordt ingezet voor het uitvoeren van levensduur verlengende maatregelen conform het beheerplan Wegen.

- Beschoeiing € 147.100,-
  De komende jaren worden beschoeiingen vervangen. De nadruk ligt met name op het vervangen van gemeentelijke beschoeiingen langs particuliere eigendommen.

- Civieltechnische bouwwerken (bruggen) € 1.368.200,-
  Deze investering betreft de vernieuwing van de brug-bediencentrale op de gemeentewerf alsmede aanpassingen bij deze bruggen die betrekking hebben op de bediening.

- Civieltechnische bouwwerken (vaste bruggen en vlonders) € 382.300,-
  Deze investering wordt ingezet voor grootschalig betonherstel bij de vaste (niet beweegbare) bruggen.

- Civieltechnische bouwwerken (houten bruggen en vlonders) € 200.000,-
  Middels deze investering worden houten bruggen vervangen. Bij deze vervangingen worden de bruggen uitgevoerd met duurzame materialen, waarbij het karakter van een houten brug zoveel mogelijk behouden blijft.

- Civieltechnische bouwwerken (geluidsschermen) € 48.000,-
  Dit bedrag is benodigd voor vervanging en bijplaatsing van schermdelen met name langs de A.C. Verhoefweg.

- Bewegwijzering € 175.000,-
  Het onderdeel bewegwijzering is opgenomen in het beheerplan Weg en Straatmeubilair. Dit betreft de bebording op de hoofdwegen (masten met (al dan niet verlichtte) blauwe armen). Deze investering is in lijn met het financieel perspectief zoals dat in de kadernota 2018 is weergegeven. De komende jaren wordt extra geïnvesteerd om de bewegwijzering te vernieuwen.

- Abri’s € 450.000,-
  Op dit moment is er een concessie met een marktpartij voor de abri’s. Deze loopt in 2019 ten einde. We gaan onderzoeken of er marktpartijen interesse hebben in het huidige concessie model. Zelf investeren wordt noodzakelijk als de marktpartijen niet meer bereid zijn om te investeren.

Kapitaalgoederen	Programma	Beleidskader + looptijd	Kwaliteits niveau/ ambitie	Toelichting
Wegen	Leefomgeving en Veiligheid	Beheerplan Wegen 2018 – 2022	Conform beheerplan. Gemiddeld beeldkwaliteit B (CROW norm)	
Bruggen, tunnels en viaducten	Leefomgeving en Veiligheid	Beheerplan Civiele Bouwwerken 2018 – 2022	Conform beheerplan. Gemiddeld beeldkwaliteit B (CROW norm)	
Bebording en bebakening	Leefomgeving en Veiligheid	Beheerplan Weg- en straatmeubilair 2019 - 2023	Conform beheerplan. Gemiddeld beeldkwaliteit B (CROW norm)	
Water (baggeren en beschoeiingen)	Leefomgeving en Veiligheid	Baggerplan Tertiaire Watergangen 2014-2028, Rapportage oevers en beschoeiingen, 2016	Conform beheer- en onderhoudsplannen.	
Riolering	Leefomgeving en Veiligheid	Verbreed Gemeentelijk rioleringsplan 2014-2018 (wordt nu herzien in verbreed gemeentelijk rioleringsplan 2019-2023)	Wet milieubeheer en Waterwet Robuust en gezond openbaar watersysteem	
Speelvoorzieningen	Leefomgeving en Veiligheid	Speelruimtebeleidsplan Nieuwegein 1999–2009 Speelbeheerplan 2017 Normering speelvoorzieningen 2004 (2004-085)	Aantrekkelijke en uitdagende speelvoorzieningen conform het warenwetbesluit attractie- en speeltoestellen	Het speelruimtebeleidsplan wordt in 2018/2019 geactualiseerd. Op basis van jaarlijkse veiligheidsinspecties wordt de prioritering van onderhoud en vervanging bepaald.

Kapitaalgoederen	**Programma**	**Beleidskader + looptijd**	**Kwaliteits niveau/ ambitie**	**Toelichting**
Groen	Leefomgeving en Veiligheid	Groenstructuurplan Beheerplan Groen 2019-2023 Bomenverordening/ Bomenlijst/ Bomenbeschermingsplan 2012	Gemiddeld B-niveau (CROW)	Bomenverordening/ Bomenlijst/ Bomenbeschermingsplan worden in 2018/2019 geactualiseerd.

Kapitaalgoederen maatschappelijk vastgoed
Beleidskader: vanuit de vastgoedexploitaties van het gemeentelijk vastgoed wordt ten behoeve van het onderhoud voor elk gebouw gedoteerd aan één van de onderhoudsvoorzieningen:
1) Onderhoudsvoorziening Stadshuis
2) Onderhoudsvoorziening Theater
3) Onderhoudsvoorziening Sportaccommodaties en Sportvelden
4) Onderhoudsvoorziening Schoolgebouwen en Buurtpleinen
5) Onderhoudsvoorziening Overige gebouwen

De dotaties zijn gebaseerd op Meerjaren Onderhoudsplannen (MJOP). Voor elk gebouw is een MJOP op basis van conditiemeting cf. NEN 2767 opgesteld. De jaarlijkse dotaties zijn het gemiddelde bedrag per jaar van de totale onderhoudskosten over 10 jaar van elk gebouw.

Kapitaalgoederen	Beleidskader + looptijd	Kwaliteitsniveau/ambitie
Stadshuis Theater De Kom Brede School De Lotus Gemeentewerf	Nota Kapitaalgoederen 2018; 2019-2023 Beheerplan 2019-2013 MJOP's voor de periode 2018 t/m 2027	conditieniveau 2 cf. NEN2767 (de kwaliteit is goed of beter)
Overige gebouwen	Nota Kapitaalgoederen 2018; 2019-2023 Beheerplan 2019-2023 MJOP's voor de periode 2018 t/m 2027	conditieniveau 3 cf. NEN2767 (de kwaliteit is redelijk of beter)

Financiële consequenties en vertaling naar de begroting
De voorzieningen zijn gevormd om de kosten voor het technisch onderhoud van het vastgoed door de jaren heen te kunnen egaliseren. Voor elk gebouw is er een MJOP met een planhorizon van 10 jaar. Met niet-verrekenbare BTW wordt bij de dotaties, en dus ook bij de onderhoudsvoorzieningen, rekening gehouden. De MJOP’s worden nog geïntegreerd in een Beheerplan Maatschappelijk Vastgoed, dat cf. de Nota Kapitaalgoederen 2018 samen met de Beheerplannen van het Openbaar Domein elke 5 jaar ter vaststelling aan de raad zal worden aangeboden.
In 2019 zullen nadere voorstellen volgen voor het doen van investeringen ter verduurzaming van zowel het bestaande als nieuw te bouwen maatschappelijk vastgoed. Doel is om de vastgoedportefeuille zo goed mogelijk te laten aansluiten op de Routekaart Energieneutraal Nieuwegein 2040.

2.2.5.Verbonden partijen

Inleiding
Verbonden partijen zijn volgens het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisaties waarin de gemeente zowel een bestuurlijk als een financieel belang heeft. Onder bestuurlijk belang wordt verstaan zeggenschap, hetzij uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur hetzij uit hoofde van stemrecht. Financieel belang is een aan de verbonden partij ter beschikking gesteld bedrag dat niet verhaalbaar is indien de verbonden partij failliet gaat of het bedrag waarvoor aansprakelijkheid bestaat indien de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt. Het gemeentelijke beleid met betrekking tot verbonden partijen is vastgelegd in de nota verbonden partijen, die in 2015 door de gemeenteraad is vastgesteld.

Conform het Besluit Begroting en Verantwoording zijn bij de programma's de beleidsinformatie en beleidsrisico's van de verbonden partijen opgenomen. In deze paragraaf is een totaaloverzicht van de verbonden partijen opgenomen, uitgesplitst in 4 categorieën: gemeenschappelijke regelingen, stichtingen en verenigingen, coöperaties en vennootschappen en overige verbonden partijen. Na het totaaloverzicht wordt de informatie per verbonden partij getoond.

Beleidsontwikkeling
In 2019 zullen wij een vervolg geven aan de verbetering van de sturing en controle op de verbonden partijen. Dit doen wij onder andere door, in samenwerking met gemeenten in de regio, het risicomanagement op de verbonden partijen verder te ontwikkelen. Ook willen we de informatievoorziening richting raad en college verbeteren. Hierbij worden ook de raadsrapporteurs betrokken.

Samenvattend overzicht van verbonden partijen

A. Gemeenschappelijke regelingen
- Afvalverwijdering Utrecht (AVU)
- Belastingsamenwerking gemeenten en hoogheemraadschap Utrecht (BghU)
- GGD regio Utrecht (GGDrU)
- Recreatieschap Stichtse Groenlanden
- Regionale Uitvoeringsdienst Utrecht 2.0
- Reinigingsbedrijf Midden Nederland (RMN)
- Pauw Bedrijven
- Veiligheidsregio Utrecht (VRU)
- Werk en Inkomen Lekstroom (WIL)

B. Coöperaties en Vennootschappen
- Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)
- Coöperatie Parkeerservice UA
- Verbindion (N.V. Sportinrichtingen Nieuwegein)
- Vitens

C. Stichtingen & verenigingen
- Stichting Administratiekantoor Dataland

D. Overige verbonden partijen
- geen

Naam	**A. Afval Verwijdering Utrecht (AVU)**		
Vestigingsplaats	Utrecht		
Doel	Het inzamelen en verwerken van huishoudelijk afval		
Betrokkenen	Alle gemeenten in de provincie Utrecht		
Bestuurlijk belang	De gemeente Nieuwegein wordt in het algemeen bestuur vertegenwoordigd door wethouder M. Schouten		
Juridische vorm	Gemeenschappelijke regeling		
Eigen vermogen	Boekjaar: 2019	Begin: € 350.000	Eind: € 350.000
Vreemd vermogen	Boekjaar: 2019	Begin: € 11.299.000	Eind: € 11.783.000

Geprognotiseerde bijdrage	Voor 2019 bedraagt het aandeel ten laste van de gemeente € 1.157.660 (raming 2018 € 1.011.292)
Prognose resultaat	Het saldo van de lasten en baten wordt met de deelnemers verrekend.
Risico's voor de financiële positie gemeente Nieuwegein	Door het ontbreken van reserves en voorzieningen heeft de AVU geen weerstandsvermogen. Alle in enig jaar gemaakte kosten worden aan de deelnemers doorberekend. Als gevolg hiervan kunnen schommelingen optreden in de jaarlijks te betalen bedragen
Ontwikkelingen	

Naam	**A. Belastingsamenwerking gemeenten en hoogheemraadschap Utrecht (BghU)**		
Vestigingsplaats	Utrecht		
Doel	Het efficiënt uitvoeren van het heffen van gemeentelijke belastingen, de wet waardering uitvoering onroerende zaken en het beheer en uitvoering van vastgoedinformatie		
Betrokkenen	Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden en de gemeenten Utrecht, de Bilt, Bunnik, Houten, Lopik, Nieuwegein, Utrechtse Heuvelrug en Zeist		
Bestuurlijk belang	De gemeente Nieuwegein wordt in het Bestuur vertegenwoordigd door wethouder H. Adriani.		
Juridische vorm	Bedrijfsvoeringsorganisatie op grond van de Wet gemeenschappelijke regelingen		
Eigen vermogen	Boekjaar: 2019	Begin: € 377.000	Eind: € 382.600
Vreemd vermogen	Boekjaar: 2019	Begin: € 5.250.000	Eind: € 3.617.400
Geprognotiseerde bijdrage	In de meerjarenbegroting van de gemeente Nieuwegein is in 2019 een bedrag beschikbaar ad € 866.000		
Prognose resultaat	€ 0,00		
Risico's voor de financiële positie gemeente Nieuwegein	De risico's zijn te verdelen in: 1. Strategische risico's 2. Operationele risico's 3. Personele risico's 4. Informatiebeheer risico's 5. Piofach risico's		
Ontwikkelingen	Ontwikkelen omgeving: - grondslag waarderen - wijziging van het belastingstelsel voor de gemeentelijke belastingen en waterschapsbelastingen - omgevingswet en vergunningsvrij bouwen		

Naam	**A. GGD regio Utrecht (GGDrU)**		
Vestigingsplaats	Zeist		
Doel	Het uitvoeren van de in de Wet Publieke gezondheid beschreven taken		
Betrokkenen	26 gemeenten in de Provincie Utrecht		
Bestuurlijk belang	De gemeente Nieuwegein wordt in het Algemeen bestuur vertegenwoordigd door wethouder J. Kuiper.		
Juridische vorm	Gemeenschappelijke regeling		
Eigen vermogen	Boekjaar: 2019	Begin: € 2.088.000	Eind: € 1.576.000
Vreemd vermogen	Boekjaar: 2019	Begin: € 15.439.000	Eind: € 15.464.000
Geprognotiseerde bijdrage	€ 1.982.900		
Prognose resultaat	€ 0		
Risico's voor de financiële positie gemeente Nieuwegein	In 2014 is geconstateerd dat de GGD kwetsbaar is op de ondersteunende onderdelen. Om verbetering te bewerkstelligen is een ombuigingsplan 2018-2021 opgesteld. Er zijn forse inspanningen nodig om de beoogde ombuigingen te realiseren. De doelstellingen zijn scherp geformuleerd de realisatie daarvan staat echter onder druk. Randvoorwaardelijk onderdeel van het ombuigingsplan is een efficiencywinst door de komst van het digitaal dossier jeugdgezondheidszorg (DDJGZ). Dit is een ambitieus project in uitvoering.		
Ontwikkelingen	DDJGZ Naar verwachting zal het DDJGZ begin 2019 in gebruik worden genomen. Nieuwkomers/statushouders In de periode 2015-2017 ontving de regio Utrecht ruim 8.000 statushouders. Statushouders lijken een bovengemiddeld risico te lopen op gezondheidsproblemen, beschikken vaker over onvoldoende gezondheidsvaardigheden en kennen de toegang tot het Nederlandse zorglandschap minder goed. Hiervoor is een extra inzet van de GGD nodig. Gemeenten Vijfheerenlanden De gemeenten Leerdam, Vianen en Zederik fuseren op 1 januari 2019 en vormen vanaf dat moment de nieuwe gemeente Vijfheerenlanden. De gemeentelijke herindeling heeft ook consequenties voor GGDrU aangezien het werkgebied groter wordt. Coörporatie Digitaal Dossier JGZ GGDrU heeft samen met GGD Hollands Noorden en GGD Twente de aanbesteding gestart van de bouw van een Digitaal Dossier JGZ (op weg naar een GGD dossier). De drie GGD-en hebben de intentie om een coöperatie op te richten om het op termijn mogelijk te maken voor andere GGD-en om in te stappen.		

Naam	**A. Recreatieschap Stichtse Groenlanden (RSG)**		
Vestigingsplaats	Utrecht		
Doel	Ontwikkeling, beheer en toezicht van regionale recreatieterreinen en routestructuren voor wandelen, fietsen, varen en paardrijden in de gemeenten die deelnemen aan het recreatieschap		
Betrokkenen	Provincie Utrecht en de gemeenten Utrecht, de Bilt, Houten, Nieuwegein, IJsselstein, Woerden, Stichtse Vecht en Lopik.		
Bestuurlijk belang	De gemeente Nieuwegein wordt vertegenwoordigd in het algemeen bestuur vertegenwoordigd door wethouder J. van Engelen.		
Juridische vorm	Gemeenschappelijke regeling		
Eigen vermogen	Boekjaar: 2019	Begin: € 5.720.700	Eind: € 5.356.300
Vreemd vermogen	Boekjaar: 2019	Begin: € 4.517.900	Eind: € 4.694.800
Geprognotiseerde bijdrage	€ 248.400		
Prognose resultaat	€ 5.100		
Risico's voor de financiële positie gemeente Nieuwegein	Het recreatieschap is onder preventief begrotingstoezicht gesteld. Ten gevolge daarvan zijn de bijdragen van de deelnemers verhoogd. Ramingen worden (te) optimistisch ingeschat. De financiële positie blijft, ondanks de maatregelen als zorgelijk. Daarbij is een beter inzicht in het meerjarig verloop van de reserves gewenst. De gemeente Nieuwegein heeft aangedrongen op een jaarlijkse begroting binnen een meerjarig perspectief, opdat de gemeenten betrokken worden bij de te maken keuzes.		
Ontwikkelingen	De belangrijkste ontwikkelingen zijn het groeiend aantal inwoners in de regio en de grote diversiteit aan inwoners met verschillende 'leefstijlen' en daarmee verschillende behoeften en wensen ten aanzien van recreatiegebieden en -voorzieningen.		

Naam	**A. Regionale uitvoeringsdienst Utrecht 2.0**		
Vestigingsplaats	Utrecht		
Doel	Het verlenen van milieuvergunningen en toezicht en handhaven van milieuregels		
Betrokkenen	Provincie Utrecht en de gemeenten Amersfoort, Baarn, Bunschoten, Eemnes, Houten, Leusden, Lopik, Nieuwegein, Soest, Utrecht en Woudenberg		
Bestuurlijk belang	De gemeente Nieuwegein wordt in het dagelijks bestuur en in het algemeen bestuur vertegenwoordigd door wethouder M. Schouten.		
Juridische vorm	Gemeenschappelijke regeling		
Eigen vermogen	Boekjaar: 2019	Begin: € 520.000	Eind: € 529.000
Vreemd vermogen	Boekjaar: 2019	Begin: € 1.710.000	Eind: € 1.710.000

Geprognotiseerde bijdrage	De gemeente Nieuwegein is zowel eigenaar van als opdrachtgever aan de RUD Utrecht. Aandeel 2019 bedraagt € 282.000 (aandeel 2018 € 182.693)
Prognose resultaat	€ 48.000
Risico's voor de financiële positie gemeente Nieuwegein	Hierbij een niet limitatief overzicht van risico's: 1. outputfinanciering: productie achterblijvende vraag 2. Outputfinanciering;: onvoldoende productiviteit 3. outputfinanciering: kengetallen 4. outputfinanciering: innovatie en ontwikkeling 5. ziekteverzuim 6. Bedrijfsvoering 7. vergrijzing 8. Wet- en regelgeving 8. wet- en regelgeving 9. grote incidenten 10. algemene risico's
Ontwikkelingen	In 2019 zal de ontwikkeling met name komen te liggen op de Omgevingswet en VTH 3.0 (Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving)

Naam	**A. Reinigingsbedrijf Midden Nederland (RMN)**		
Vestigingsplaats	Soest		
Doel	Het realiseren van een effectieve, efficiënte en kwalitatief hoogwaardig en klantvriendelijke uitvoering van afvalbeheer en beheer van de openbare ruimte, waaronder reinigingstaken.		
Betrokkenen	Baarn, Bunnik, Nieuwegein, Soest, IJsselstein, Zeist		
Bestuurlijk belang	De gemeente Nieuwegein wordt in het bestuur vertegenwoordigd door wethouder M. Schouten.		
Juridische vorm	Gemeenschappelijke regeling		
Eigen vermogen	Boekjaar: 2019	Begin: € 1.247.300	Eind: € 1.091.200
Vreemd vermogen	Boekjaar: 2019	Begin: € 13.427.700	Eind: € 14.920.800
Geprognotiseerde bijdrage	Voor 2019 bedraagt de bijdrage van Nieuwegein € 3.886.000 (raming 2018 € 3.651.000)		
Prognose resultaat	Voordelig resultaat van € 36.000		

Risico's voor de financiële positie gemeente Nieuwegein	De deelnemende gemeenten dragen naar evenredigheid bij voor wat betreft zeggenschap en financiële risico's. Als belangrijkste risico's zijn gedefinieerd: * Indien gemeenten taken of delen van taken weghalen kan overcapaciteit aan productiemiddelen en boventalligheid van personeel ontstaan en onderdekking van de algemene kosten. * De complexiteit van Europese aanbestedingen zorgt voor een groot tijdbeslag op de inkopers en vergt en een hoge mate van deskundigheid van de inkopers. Dit brengt risico mee van te lange doorlooptijden en geen optimale vertaling van de behoefte naar het programma van eisen. * Door de groei van de organisatie en de technische snelle ontwikkeling van IT systemen ontstaat het risico dat IT systemen niet goed op elkaar aansluiten en werkzaamheden inefficiënt worden uitgevoerd en de beheerskosten toenemen. * Bij een aantal gemeente heeft nog geen besluitvorming plaatsgevonden met betrekking tot het nieuwe afvalbeleid waaronder het VANG beleid. Als gevolg daarvan kan de bedrijfsvoering nog niet optimaal worden ingericht en kan de bedrijfsvoering nog niet optimaal op elkaar worden afgestemd. * Na afloop van de contractduur kunnen als gevolg van marktomstandigheden grote schommelingen ontstaan in de tarieven van de verwerkingsstromen.
Ontwikkelingen	

Naam	**A. Sociale Werkvoorzieningsschap 'Het Westelijk Gebied van Utrecht' ('Pauw Bedrijven')**		
Vestigingsplaats	Breukelen		
Doel	Integrale uitvoering van de Wet Sociale Werkvoorziening (WSW) en de daaruit voortvloeiende en daarmee verband houdende voorschriften en regelingen.		
Betrokkenen	Deelnemende gemeenten De Ronde Venen, Lopik, Nieuwegein, Stichtse Vecht, IJsselstein en Vianen		
Bestuurlijk belang	De gemeente Nieuwegein wordt in het dagelijks bestuur vertegenwoordigd door wethouder E. Eggengoor. In het algemeen bestuur vertegenwoordigt ook wethouder J. Kuiper de gemeente Nieuwegein.		
Juridische vorm	Gemeenschappelijke regeling		
Eigen vermogen	Boekjaar: 2017	Begin: € 2.215.000	Eind: € 1.839.000
Vreemd vermogen	Boekjaar: 2017	Begin: € 5.383.000	Eind: € 4.872.000
Geprognotiseerde bijdrage	€ 0		
Prognose resultaat	PAUW Bedrijven heeft voor 2019 geen begroting opgesteld omdat de gemeenten de uitvoering van de Wsw vanaf 1 januari 2019 op een andere wijze gaan organiseren. In de loop van 2019 wordt de		

	gemeenschappelijke regeling opgeheven.
Risico's voor de financiële positie gemeente Nieuwegein	Er is voor Pauw Bedrijven een liquidatieplan opgesteld. Het plan biedt inzicht in de verwachte kosten van opheffing van de GR en in het verwachte liquidatiesaldo. Een risico is dat de liquidatiekosten hoger kunnen uitvallen dan nu verwacht. Dit risico is, samen met andere risico's in de transformatie van de Wsw, verwerkt in de risicoparagraaf ten behoeve van het weerstandsvermogen in de gemeentelijke begroting.
Ontwikkelingen	De GR Pauw Bedrijven wordt opgeheven. Het streven is dat op 1 januari 2019 de nieuwe uitvoering van de Wsw operationeel is. Tot die tijd is de GR Pauw namens de deelnemende gemeenten integraal verantwoordelijk voor de uitvoering van de Wsw.

Naam	**A. Veiligheidsregio Utrecht (VRU)**		
Vestigingsplaats	Utrecht		
Doel	Uitvoeren van taken op het terrein van de risicobeheersing en de voorbereiding op rampen en crises, uitvoeren van brandweerzorg (bestrijding en preventie) en uitvoeren van geneeskundige hulpverleningsorganisatie (GHOR).		
Betrokkenen	Alle 26 gemeenten in de Provincie Utrecht. De politie Midden-Nederland is met een convenant verbonden aan de Veiligheidsregio		
Bestuurlijk belang	De gemeente Nieuwegein wordt in het algemeen bestuur vertegenwoordigd door burgemeester F.T.J.M. Backhuijs. Ook is de burgemeester lid van het dagelijks bestuur van de VRU.		
Juridische vorm	Gemeenschappelijke regeling		
Eigen vermogen	Boekjaar: 2019	Begin: € 8.049.000	Eind: € 6.588.000
Vreemd vermogen	Boekjaar: 2019	Begin: € 54.575.000	Eind: € 59.440.000
Geprognotiseerde bijdrage	In de meerjarenbegroting van de gemeente Nieuwegein is in 2019 een bedrag beschikbaar ad € 3.469.553 (Bijdrage 2018 € 3.210.400)		
Prognose resultaat	0		

Risico's voor de financiële positie gemeente Nieuwegein	Hierbij een niet limitatief overzicht van risico's: 1. Openbaar meldsysteem (diverse ontwikkelingen maken op termijn een andere inrichting van het OMS-stelsel noodzakelijk) 2. Overige opbrengsten (Een beperkt deel van de begroting is structureel gedekt uit overige opbrengsten) 3. Beheerkosten meldkamer (Op dit moment betaalt de VRU voor de beheerskosten van de meldkamer via de bijdrage aan de Gemeenschappelijke Meldkamer Utrecht (GMU). Na vorming van de Meldkamer Midden Nederland (MMN) zal het beheer van deze meldkamer worden uitgevoerd door de Landelijke Meldkamer Organisatie (LMO). De overdracht van de middelen voor het beheer van de meldkamers wordt geregeld door een uitname uit de rijksbijdrage voor de veiligheidsregio's. Het financiële risico betreft het verschil tussen de uitname uit de rijksbijdrage op basis van een verdeelsleutel en de werkelijk beheerskosten die op dit moment in de begroting zijn opgenomen.) 4. Vijfherenlanden (De vorming van de gemeente Vijfheerenlanden leidt tot een wijziging van de wet veiligheidsregio's: de gemeente Vijfheerenlanden wordt onderdeel van Veiligheidsregio Utrecht en de gemeenten Vianen, Leerdam en Zederik maken niet langer onderdeel uit van resp. Veiligheidsregio's Utrecht en Veiligheidsregio Zuid-Holland-Zuid. Om operationeel invulling te geven aan deze toekomstige wetswijziging zullen projectkosten worden gemaakt door de VRU. Het risico is dat projectkosten die de VRU gemaakt heeft voor de invlechting, niet verhaald kunnen worden op de gemeente Vijfheerenlanden en/of het rijk) 5. Wet normalisering Rechtspositie ambtenaren (Het wetsvoorstel normalisering rechtspositie ambtenaren is op 8 november 2016 door de Eerste Kamer aangenomen. Het financiële effect is op dit moment nog niet bekend. Mogelijk dat op termijn sprake is van een aanpassing van de loonkosten, maar ook eventuele frictiekosten kunnen zich voordoen.)
Ontwikkelingen	Beleidsontwikkelingen 2019 1 Toename adviesaanvragen bouw 2 Toename evenementenadvies 3 Extra opleidingsbehoefte brandweervrijwilligers 4 Terrorismegevolgbestrijding 5 Vergroten arbeidshygiëne brandweer 6 Implementatie wettelijke eisen werken onder overdruk 7 Bijdrage reddingsbrigade 8 Licentiekosten LCMS GZ 9 Gemeente Vijfheerenlanden 10 Toename AED-uitrukken 11 Stimulerende preventie 12 Versterken inkoopfunctie 13 Verbeteren paraatheid brandweer

Naam	**A. Werk en Inkomen Lekstroom (WIL)**		
Vestigingsplaats	Nieuwegein		
Doel	Effectieve uitvoering en het bieden van een kwalitatief hoogwaardige dienstverlening op het gebied van werk, inkomensvoorziening en inkomensondersteuning.		
Betrokkenen	Gemeenten Nieuwegein, Houten, Lopik, Vianen en IJsselstei		
Bestuurlijk belang	De gemeente Nieuwegein wordt vertegenwoordigd in het dagelijks en algemeen bestuur door wethouder E. Eggengoor. Wethouder H. Adriani vertegenwoordigt de gemeente Nieuwegein eveneens in het algemeen bestuur.		
Juridische vorm	Gemeenschappelijke regeling		
Eigen vermogen	Boekjaar: 2019	Begin: 0	Eind: 0
Vreemd vermogen	Boekjaar: 2019	Begin: € 4.700.000	Eind: € 4.300.000
Geprognotiseerde bijdrage	€ 28,4 mln. (regeling- en uitvoeringskosten, inclusief BTW).		
Prognose resultaat	€ 0		
Risico's voor de financiële positie gemeente Nieuwegein	1. WIL zal per 1 januari 2019 voor o.a. de gemeente Nieuwegein een deel van de Wsw-taken overnemen van de huidige uitvoeringsorganisatie Pauw. WIL heeft hiertoe in een business case en een dienstverleningsovereenkomst zowel een taakomschrijving als een begroting opgenomen voor het jaar 2019; deze DVO wordt die in de komende periode bijgesteld en aangevuld. Er is vertrouwen in de potenties bij WIL om deze overdracht van taken in goede banen te leiden, maar het vormt wel een financieel en inhoudelijk risico. De risico’s op hogere eenmalige kosten voor deze overdracht van Wsw-taken zijn opgenomen in de risicoparagraaf voor de bepaling van het weerstandsvermogen in de gemeentelijke begroting. 2. Gemeente Vianen gaat per 1 januari 2019 op in de nieuwe gemeente Vijfheerenlanden. Vijfherenlanden zal zich voor de dienstverlening op het gebied van Werk en Inkomen aansluiten bij een andere sociale dienst (Avres). Hierdoor volgt uittreding van de ‘gemeentekern’ Vianen per 1 januari 2021. Vijfheerenlanden zal een aantal taken op het gebied van werk afnemen middels dienstverleningsovereenkomsten (DVO’s). Het wegvallen van de structurele bijdrage van Vianen zal een (op dit moment nog) onbekende invloed hebben op de begroting van WIL en dus van de aangesloten gemeenten.		
Ontwikkelingen	Zie hierboven.		

Naam	**B. Coöperatie ParkeerService UA (PSA)**		
Vestigingsplaats	Amersfoort		
Doel	De coöperatie adviseert haar leden, 14 gemeenten in 2019, over het te voeren parkeerbeleid. De coöperatie voert vervolgens het lokaal vastgesteld beleid op een zoveel mogelijk gestandaardiseerde en gecentraliseerde wijze uit.		
Betrokkenen			
Bestuurlijk belang	De gemeente wordt als lid tijdens de ALV vertegenwoordigd door wethouder J. van Engelen. Daarnaast bestaat er een RvC, bestaande uit vijf onafhankelijke leden.		
Juridische vorm			
Eigen vermogen	Boekjaar: 2019	Begin: 1.156.000	Eind: 1.156.000
Vreemd vermogen	Boekjaar: 2019	Begin: 0	Eind: 0
Geprognotiseerde bijdrage	De kosten van de uitvoeringstaken worden bij de deelnemers in rekening gebracht via een jaarlijkse uitvoeringsopdracht.		
Prognose resultaat	De jaarrekening 2017 wordt pas in de ALV in oktober 2018 vastgesteld. Daarin is het resultaat opgenomen.		
Risico's voor de financiële positie gemeente Nieuwegein	Omdat de coöperatie Uitgezonderd Aansprakelijk is (UA), is er geen extern risico bovenop het reguliere risico van onze parkeerexploitatie (PEX), waarvoor reeds bij de bepaling van het weerstandsvermogen van de gemeente rekening is gehouden. Risico’s van aanvullende maatregelen zijn ook opgenomen in onze risicoparagraaf.		
Ontwikkelingen	De coöperatie behaalde in 2017 een negatief resultaat van € 183.000 (inclusief transitie). Dit resultaat wordt opgevangen op de eigen vermogenspositie van de Coöperatie. De dekking voor de transitie wordt gevonden in de kapitaalstortingen die medio 2017 door de leden zijn gedaan. Het (gecorrigeerd) positief jaarrekeningresultaat bedraagt € 56.000 en zal naar verwachting in de ALV van 17 oktober 2018 ten gunste worden gebracht van het Eigen Vermogen. Vanwege de uittreding van 2 leden stijgen voor Nieuwegein de bijdrage aan de indirecte kosten in 2019 met € 5.000 tot € 10.000. Pas na vaststelling van de begroting 2019 van de coöperatie (oktober 2018) zijn de werkelijk kosten bekend. De beoogde kostenstijging is doorgerekend in de PEX en past binnen de kaders die de raad daaraan gesteld heeft. Omdat de coöperatie weer bijna op orde is, wordt vanaf 2019 ingezet op groei van het aantal leden. Deze groei heeft een nog onbekende daling van de bijdrage van de indirecte kosten tot gevolg. Dit is mede afhankelijk van de grootte van de gemeenten die lid worden en de diensten die zij van de coöperatie zullen afnemen.		

Naam	**B. N.V. Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)**		
Vestigingsplaats	Den Haag		
Doel	De Bank Nederlandse Gemeenten is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang en verstrekt krediet tegen lage tarieven aan of onder garantie van Nederlandse overheden.		
Betrokkenen			
Bestuurlijk belang	De helft van alle BNG aandelen is van de Staat der Nederlanden, de andere helft is van gemeenten, Provincies en een hoogheemraadschap. De gemeente Nieuwegein bezit 0,14% van de aandelen.		
Juridische vorm			
Eigen vermogen	Boekjaar: 2019	Begin: € 4.500.000	
Vreemd vermogen	Boekjaar: 2019	Begin: € 149.500.000	
Geprognotiseerde bijdrage	80.184 aandelen		
Prognose resultaat	-		
Risico's voor de financiële positie gemeente Nieuwegein	n.v.t.		
Ontwikkelingen	Onzekere ontwikkeling financieel resultaat en daarmee onzekere winstuitkering voor gemeente. Het resultaat staat onder invloed van een verwachte achterblijvende kredietvraag, een aanhoudend lage rente en stijgende bedrijfslasten om te voldoen aan toenemende (Europese) wet- en regelgeving.		

Naam	**B. Verbindion (N.V. Sportinrichtingen Nieuwegein)**		
Vestigingsplaats	Nieuwegein		
Doel	Beheren en exploiteren van sport- en evenementencomplex Merwestein en het uitvoeren van sport- en beweegactiviteiten door buurtsportcoaches		
Betrokkenen			
Bestuurlijk belang	De gemeente is 100% aandeelhouder van de NV, totaal gestort aandelenkapitaal, inclusief gecumuleerde mutaties € 10.659.436.		
Juridische vorm			
Eigen vermogen	Boekjaar: 2017	Begin: € 10.480.116	Eind: € 10.564.611
Vreemd vermogen	Boekjaar: 2017	Begin: € 603.827	Eind: € 548.229
Geprognotiseerde bijdrage	€ 1.253.200 gemeentelijke bijdrage en compensatie verenigingsgebruik en leegstand. Bijdrage Buurtsportcoaches € 474.000.		
Prognose resultaat			

Risico's voor de financiële positie gemeente Nieuwegein	De compensatievergoeding kan variëren. De trend is dat deze post geleidelijk stijgt. Het gaat niet om grote bedragen maar het is wel van invloed op het resultaat (ook in relatie tot de te behalen taakstelling). Deze vergoeding wordt gegeven sinds het invoeren van het nieuwe tarievenstelsel gebruik sportaccommodaties voor sportverenigingen. Verlagen van de tarieven leidt tot meer gebruik van de (gemeentelijke) accommodaties wat meerkosten met zich meebrengt.
Ontwikkelingen	We willen een taakstelling van € 160.000 halen op de exploitatie van Merwestein. Dat kan van invloed zijn op de gemeentelijke bijdrage. Hierover zijn we in gesprek met Verbindion. De toekomstige situatie met betrekking tot sportbesluit kan van grote invloed zijn op onze samenwerking met Verbindion. Dit betreft de verhuur en doorverhuur aan gebruikers van gemeentelijke sportaccommodaties i.v.m. de verrekenbaarheid van BTW.

Naam	**B. Vitens N.V.**		
Vestigingsplaats	Zwolle		
Doel	Het maken, verkopen en leveren van drinkwater.		
Betrokkenen			
Bestuurlijk belang	De gemeenten en provincies in het verzorgingsgebied van Vitens zijn de publieke aandeelhouders. De gemeente Nieuwegein heeft 1,060% van de aandelen. Als aanhouder heeft de gemeente stemrecht.		
Juridische vorm			
Eigen vermogen	Boekjaar: 2019	Begin: € 525.700.000	
Vreemd vermogen	Boekjaar: 2019	Begin: € 1.233.900.000	
Geprognotiseerde bijdrage			
Prognose resultaat			
Risico's voor de financiële positie gemeente Nieuwegein	Vitens N.V. streeft naar zo laag mogelijke drinkwatertarieven en naar een resultaat dat toereikend is om rente en dividend te vergoeden aan de vermogensverschaffers. Deze dividenduitkering kan jaarlijks fluctueren.		
Ontwikkelingen	-		

Naam	**C. Stichting Administratiekantoor Dataland BV**		
Vestigingsplaats	Gouda		
Doel	Ontzorgen, ondersteunen en faciliteren van gemeenten op het gebied van geo-, WOZ- en vastgoedinformatie, oftewel objectinformatie		
Betrokkenen	VNG en groot aantal gemeenten		
Bestuurlijk belang	Nieuwegein participeert in Dataland en is daarmee certificaathouder. De gemeente Nieuwegein heeft 29.848 certificaten. Dat is 0,44% van het totale aantal. De burgemeester van Nieuwegein, F. Backhuijs, is voorzitter van het bestuur van Dataland		
Juridische vorm	Stichting		
Eigen vermogen	Boekjaar: 2017	Begin: € 846.646	Eind: € 750.829
Vreemd vermogen	Boekjaar: 2017	Begin: € 607.083	Eind: € 522.463
Geprognotiseerde bijdrage			
Prognose resultaat	€ 95.817 nadeel		
Risico's voor de financiële positie gemeente Nieuwegein	n.v.t.		
Ontwikkelingen	n.v.t.		

2.2.6.Grondbeleid

Inleiding
In deze verplichte paragraaf wordt ingegaan op de beleidslijn voor het grondbeleid en de wijze waarop de gemeente dit uitvoert en wordt nader inzicht gegeven in de financiële positie van het grondbedrijf.

Nota Grondbeleid
In de door uw raad op 25 november 2015 vastgestelde Nota grondbeleid Nieuwegein 2015-2019 (raadsstuk 2015-453), zijn de uitgangspunten van het gemeentelijk grondbeleid vastgelegd.

De belangrijkste uitgangspunten van de Nota Grondbeleid zijn:
- De ambitie om de stad op peil te houden met haar goede voorzieningen, veel werkgelegenheid en een divers samengestelde bevolking vindt plaats in een stedelijk bebouwde omgeving. Uitleggebieden zijn immers bijna niet meer voorradig (met uitzondering van Galecopperzoom);
- Samen met de stad (inwoners, ondernemers) zal getracht moeten worden een ontwikkeling tot stand te brengen waarbij de diverse belangen zorgvuldig zijn afgewogen;
- Het Grondbeleid is een middel om ruimtelijke doelstellingen op het gebied van onder andere volkshuisvesting, lokale economie, natuur en groen, duurzaamheid, infrastructuur en maatschappelijke voorzieningen te verwezenlijken;
- We het principe hanteren van 'situationeel grondbeleid': er zal per situatie maatwerk worden toegepast over het te voeren grondbeleid. Dit is afhankelijk van de geformuleerde doelstellingen, de prioriteit die de gemeente aan een ontwikkeling geeft, de financiële consequenties en de risico's die gelopen worden;
- De Gemeente Nieuwegein heeft altijd een financieel solide grondbeleid gevoerd. Dit heeft ervoor gezorgd dat zij de economische crisis goed heeft doorstaan. Deze succesvolle lijn wordt

voortgezet met deze Nota Grondbeleid. Aangezien het Grondbedrijf in principe zijn eigen broek moet ophouden is een solide reservepositie van belang;
- Het vertrekpunt voor grondprijsbepaling is dat deze marktconform is, objectief bepaald, transparant en geschoond is van subsidies of premies;
- De gemeenteraad geeft de kaders van het te voeren grondbeleid aan. Het college voert het door de gemeenteraad vastgestelde grondbeleid uit. Het grondbedrijf richt zich op de realisatie en uitvoering van het grondbeleid;
- Gelet op de huidige (financiële) omstandigheden en het gebrek aan grondposities gaan we er in deze nota vanuit dat het vertrekpunt van de gemeente Nieuwegein bij nieuwe ontwikkelingen een overwegend faciliterend grondbeleid is.

Huidige situatie
De projecten Blokhoeve, Het Klooster, Lekboulevard en de Binnenstad zijn in volle gang. In deze gebieden is sprake van actief grondbeleid en vastgestelde en actieve grondexploitaties.

Financiële positie grondbedrijf
Bij de jaarstukken grondbedrijf 2017 is de financiële positie van het Grondbedrijf per 1-1-2018 als volgt samengevat:

Financiële positie Grondbedrijf per 1-1-2018		
		(in € miljoen)
Reserve Grondbedrijf per 1-1-2017 *		7,6
Administratieve afhandeling resultaatbestemming 2016 Nieuwe Hollandse Waterlinie		2,5
Reserve Grondbedrijf per 1-1-2017 (incl administratieve afhandeling NHWL)		**10,1**
Najaarsnota verwacht resultaat 2017		0,2
Najaarsnota correctie VPB 2016		0,0
Najaarsnota voorlopige aanslag VPB 2017		-0,5
Reserve Grondbedrijf per 1-1-2018 voor resultaatbestemming		**9,75**
Minus reeds verwacht resultaat	-0,2	
Werkelijk resultaat 2017	20,6	
Administratieve afhandeling resultaatbestemming 2016 NHWL	-2,5	
Resultaat 2017 (incl administratieve afhandeling NHWL)		17,9
Minus afdracht aan algemene dienst ivm egalisatiesystematiek plan- en vat-kosten		-0,3
Minus te betalen vennootschapsbelasting 2017		-0,3
Plus reeds geboekte geschatte VPB lasten 2017		0,5
Reserve Grondbedrijf per 1-1-2018 na resultaatbestemming		**27,5**
waarvan geoormerkt voor het project Binnenstad	1,2	
waarvan niet geoormerkte reserve grondbedrijf	26,3	
Nog niet gerealiseerd (winstgevend) resultaat Het Klooster		33,5
Beschikbaar weerstandsvermogen per 1-1-2018		61,0
Risicoposten (benodigde weerstandsvermogen bij 90% zekerheidspercentage)		2,3
Buffer (incl. nog niet gerealiseerd resultaat)		58,8

Voor een nadere specificatie en onderbouwing van de genoemde bedragen verwijzen we naar de jaarstukken grondbedrijf met geheime bijlagen (raadsstuk 2018-181).

Het is gebruikelijk dat een Grondbedrijf een reserve heeft te weten de reserve Grondbedrijf. In het algemeen geldt dat deze als buffer functioneert tussen de inspanningen/risico's verbonden aan de grondexploitaties en de Algemene Reserve van de gemeente Nieuwegein. Achterliggende gedachte hierbij is om de gemeentebegroting niet te belasten met de financiële uitkomsten/risico's van de grondexploitaties. Uit deze reserve kunnen voorzieningen worden gevormd voor (nieuwe) verlieslatende complexen, of kunnen oplopende tekorten van verlieslatende grondexploitaties worden

opgevangen. Deze zullen dan (met onmiddellijke ingang) afgedekt moeten worden door een toevoeging aan de reeds gevormde voorziening.
Ook dient de reserve om de risico's af te dekken. In alle grondexploitaties loopt de gemeente in meer of minder mate risico's. Dit kunnen tegenvallende of onvoorziene kosten zijn, lager dan geraamde grondopbrengsten, langere doorlooptijden e.d..

De reserve van het Grondbedrijf is per 1-1-2018 positief € 27,5 miljoen, waarvan € 1,2 miljoen geoormerkt voor het project Binnenstad. De verwachte voordelige resultaten lopende grondexploitaties (winstgevend) mogen we, gelet op de voorschriften, niet nemen (in de algemene reserve verwerken) maar wel gebruiken om de risico's af te dekken.

Voor de verliesgevende grondexploitaties zijn per 1-1-2018 de volgende voorzieningen gevormd:

Voorziening verlieslatende grondexploitaties			
Complex	voorziening 1-1-2017 (in € miljoen)	voorziening 1-1-2018 (in € miljoen)	mutatie
23 Lekboulevard	4,8	4,6	-0,2
26 Blokhoeve	2,8	2,8	0,0
31 Deventerschans	0,2	0,2	0,0
37 Binnenstad Herijkt	0,9	0,9	0,0
Subtotaal lopende exploitaties	**8,7**	**8,5**	**-0,2**
02 Galecopperzoom (MVA)	15,2	15,2	0,0
Totaal	**23,9**	**23,8**	**-0,2**

Met deze voorzieningen zijn alle voorgecalculeerde verliezen afgedekt.

Voor de begroting 2019 is conform de BBV voorschriften een winstneming geraamd van € 7,4 miljoen. Deze winst ontstaat bijna volledig in Het Klooster. In de loop van 2019 zal met uw raad een debat gevoerd worden over de benodigde hoogte van de reserve Grondbedrijf en de inzet van deze reserve Grondbedrijf voor projecten binnen het Ruimtelijk Domein, of daarmee verband houdende projecten.

2.2.7. Parkeerexploitatie

Inleiding
Doel van het betaald parkeren in Nieuwegein wordt samengevat als "de juiste parkeerder op de juiste plek tegen het juiste tarief". Voor het gebruik van parkeervoorzieningen voor de auto rekenen wij een parkeertarief. Voor het stallen van fietsen en scooters niet. Het parkeertarief is een sturingsinstrument. Zo stimuleren wij met een gedifferentieerd parkeertarief in de binnenstad parkeerders om in de parkeergarages te parkeren. Op straat geldt daarbij een hoger parkeertarief. Eventuele voordeeltarieven gelden voor alle parkeervoorzieningen. Voor het doen van een snelle boodschap komen in 2019 een aantal extra flitsparkeerplaatsen beschikbaar (parkeerschijfzone met maximaal 30 minuten gratis parkeren). Wij werken continu aan het op peil houden van de kwaliteit van de parkeervoorzieningen en daarmee de aantrekkelijkheid van de binnenstad. Door dagelijks intensief beheer en het uitvoeren van planmatig onderhoud blijft de kwaliteit van de parkeervoorzieningen op niveau. Waar nodig wordt de kwaliteit verbeterd door maatregelen die de beleving van zowel parkeerders als omwonenden optimaliseren, zoals het verbeteren van de vindbaarheid van de parkeervoorzieningen, ter voorkoming van zoekverkeer en het optimaliseren van (het aantal) in- en uitgangen, ter voorkoming van wachtrijen. Het doorontwikkelen van het systeem met inrijden op kenteken naar achteraf maandelijks betalen van het parkeergeld in de parkeergarages

in combinatie met een loyaliteitssysteem sluit aan bij de wenst van de stakeholders in de binnenstad voor meer gebruiks- en betaalgemak.

Reserve parkeren
In de parkeerexploitatie wordt gerekend met een aanloopverlies vanwege hoge investeringen in de gebouwde parkeervoorzieningen. De aanloopverliezen worden gedekt door een reserve parkeren, groot € 16,6 miljoen. Het dieptepunt van de aanloopverliezen wordt naar verwachting in 2022 behaald. Vanaf het daaropvolgende jaar kent de parkeerexploitatie een positief jaarresultaat. In de parkeerexploitatie wordt uitgegaan van het beginsel dat de door te berekenen rente is gebaseerd op de gemiddelde rente die de gemeente betaalt op de aangetrokken geldleningen. Voor 2019 bedraagt deze gemiddelde rente 3,25%. Dit beginsel wordt voor de parkeerexploitatie in de begroting gehandhaafd. Toerekenen van een ander percentage dan het gemiddelde percentage van de aangetrokken geldleningen leidt tot een budgettair verschil elders in de begroting (op het onderdeel treasury) en is om die reden ook niet wenselijk.

Ontwikkelingen 2019
De parkeerexploitatie bestaat uit kosten en opbrengsten. Aan de kostenkant stijgen de uitgaven voor de externe parkeerdienstverlening iets, vanwege prijsindexaties en kleine aanpassingen in de bedrijfsvoering. Afgelopen jaar is veel planmatig onderhoud uitgevoerd. Dit wordt in 2019 voortgezet. Groot onderhoud bekostigen wij vanuit de daarvoor bestemde reservering. Waar mogelijk worden maatregelen doorgevoerd die kosten- en milieubesparende zijn of die de beleving van de parkeerders verbeteren. In februari wordt gestart met een nieuw schoonmaakcontract voor City waar ook de parkeergarage Cityplaza onderdeel van uitmaakt.
Aan de opbrengstenkant worden geen extra inkomsten begroot. Behoudens dat de begrote opbrengsten in de parkeerexploitatie jaarlijks iets stijgen als gevolg van prijsindexatie en tariefafspraken. De bezetting in de parkeergarages fluctueert jaarlijks. De exploitatie wordt hier jaarlijks op herzien. De tendens in de bezetting is conform prognose, waarbij in 2019 voor alleen de parkeergarage Cityplaza een lichte groei wordt voorzien. In de binnenstad is het aandeel parkeerders op straat dat gebruik maakt van belparkeren nog steeds stijgende (40% in 2018). Gelijkblijvende aantallen parkeerders op straat en verhoudingsgewijs meer belparkeerders resulteert in een hogere betalingsbereidheid. De betalingsbereidheid is al op een hoog niveau (98% in 2018). Vanuit integrale handhaving vindt onder andere het toezicht plaats op de betalingsbereidheid.

3. Financiële begroting

3.1. Overzicht van baten en lasten

Onderstaand zijn de cijfers opgenomen van de meerjarenbegroting 2019-2022 per programma. Ter vergelijking is de stand van de begroting 2018 opgenomen, inclusief de wijzigingen tot en met de Voorjaarsnota. Op dat moment sloot de begroting met een voordelig saldo van € 92.000. De wijzigingen met een structureel effect uit de Najaarsnota worden, na uw besluitvorming daarover, door middel van de eerste begrotingswijziging 2019 verwerkt in de cijfers.

Programma	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Bestuur en Dienstverlening	3.232	3.745	3.647	3.593	3.646	3.730
Wonen en economie	15.641	30.496	22.654	20.634	21.937	21.607
Leefomgeving en Veiligheid	25.634	27.511	27.875	28.748	29.412	30.050
Vrije Tijd	7.178	7.267	7.327	7.557	7.724	7.906
Versterking eigen kracht, Ondersteuning en Bescherming	66.708	68.013	65.857	63.751	64.852	65.997
Bedrijfsvoering	49.422	54.731	60.135	58.683	58.996	59.948
Algemene dekkingsmiddelen	7.350	6.291	5.720	5.632	5.917	7.148
Totaal lasten	**175.165**	**198.053**	**193.215**	**188.598**	**192.483**	**196.387**
Bestuur en Dienstverlening	2.276	1.432	1.219	1.223	1.250	1.283
Wonen en economie	33.531	29.828	22.087	20.002	21.308	20.934
Leefomgeving en Veiligheid	16.805	16.796	18.004	18.591	19.005	19.212
Vrije Tijd	64	33	33	34	34	35
Versterking eigen kracht, Ondersteuning en Bescherming	20.897	20.386	21.332	21.344	22.026	22.670
Bedrijfsvoering	5.950	8.051	7.934	8.053	8.130	8.285
Algemene dekkingsmiddelen	105.707	106.702	113.484	117.747	121.287	124.753
Totaal baten	**185.229**	**183.228**	**184.093**	**186.993**	**193.040**	**197.172**
Saldo van lasten en baten	**10.064**	**-14.825**	**-9.122**	**-1.605**	**557**	**785**
Storting in reserves	-11.724	19.468	1.080	2.697	2.202	1.694
Onttrekking aan reserves	17.699	34.385	10.506	5.549	5.108	5.321
Begroting 2019-2022	**16.039**	**92**	**303**	**1.248**	**3.463**	**4.412**

3.2. Overzicht reservemutaties

Reserves	Stand jan 2019	1 storting 2019	onttrekk. 2019	Prognose 31 dec 2019	storting 2020	onttrekk. 2020	Prognose 31 dec 2020	storting 2021	onttrekk. 2021	Prognose 31 dec 2021	storting 2022	onttrekk. 2022	Prognose 31 dec 2022
Algemene reserve	6.814	-	981	5.833	-	269	5.564	-	265	5.299	-	265	5.034
Reserve grondbedrijf	26.329	297	1.200	25.426	304	-	25.730	310	-	26.040	306	-	26.345
Reserve dekking kapitaallasten	43.612	-	3.900	39.711	-	3.888	35.823	-	3.887	31.936	-	3.715	28.221
Reserve nota kapitaalgoederen	264	783	-	1.047	518	-	1.566	16	-	1.582	-487	-	1.095
Reserve kunst en cultuur binnenstad	340	-	-	340	-	-	340	-	-	340	-	-	340
Reserve ISV gelden	36	-	-	36	-	-	36	-	-	36	-	-	36
Reserve Betere Buurten	2.606	-	750	1.856	1.875	749	2.982	1.875	776	4.081	1.875	773	5.183
Reserve maatregelen luchtkwaliteit	101	-	30	71	-	30	41	-	30	11	-	11	-0
Reserve urgentieprogramma 1600 woningen	42	-	-	42	-	-	42	-	-	42	-	-	42
Reserve stadshuis en theater	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Reserve parkeren	2.147	-	144	2.003	-	81	1.923	-	-51	1.974	-	0	1.973
Reserve actieplan geluid	1.378	-	-	1.378	-	-	1.378	-	-	1.378	-	-	1.378
Reserve startersleningen	298	-	74	224	-	50	173	-	50	123	-	50	72
Reserve Cultuurvisie	35	-	-	35	-	-	35	-	-	35	-	-	35
Reserve scholen en maatschappelijk vastgoed	1.522	-	175	1.347	-	206	1.141	-	23	1.117	-	23	1.094
Reserve sociaal domein	4.972	-	3.251	1.721	-	276	1.446	-	128	1.318	-	483	835
Reserve woonwijs	703	-	-	703	-	-	703	-	-	703	-	-	703
Reserve Opvang verhoogde instroom statushouders	853	-	-	853	-	-	853	-	-	853	-	-	853
Totaal Reserves	**92.052**	**1.080**	**10.506**	**82.626**	**2.697**	**5.549**	**79.774**	**2.202**	**5.108**	**76.868**	**1.694**	**5.321**	**73.241**

Toelichting reserve toevoegingen
In de begroting 2019 is de volgende toevoeging aan bestemmingsreserves geraamd:

- Het begrote resultaat van het Grondbedrijf wordt in de jaren van het meerjarenperspectief gestort in de reserve Grondbedrijf.
- Conform de nota kapitaalgoederen wordt het voordelig effect van de investeringen in de openbare ruimte als gevolg van de wijziging in de BBV gestort in de reserve nota kapitaalgoederen.
- Conform de eerdere besluitvorming daarover wordt met ingang van 2020 jaarlijks een bedrag van € 1.875.000 gestort in de reserve Betere buurten.

Toelichting reserveonttrekkingen

- De onttrekking aan de algemene reserve betreft het besluit in de najaarsnota 2017 voor een bedrag van € 216.000 beschikbaar te stellen voor de exploitatie, voor een bedrag van € 57.000 ten behoeve van de nieuwbouw brandweerkazerne alsmede voor een bijdrage ten behoeve van het Atrium.
- De onttrekking van de reserve Grondbedrijf betreft de bijdrage aan het Atrium.
- De reserve kapitaallasten is gevormd voor de dekking van een aantal kapitaallasten in de begroting. Jaarlijks wordt daarvoor een bedrag onttrokken aan deze reserve. Bij de Kadernota hebben wij u voorgesteld om deze reserve samen te voegen met die ten behoeve van de aanloopverliezen van het Stadshuis en theater. Deze nieuwe reserve wordt vanaf 2022 evenredig aan de jaarlijkse verlaging van de kapitaallasten van het Stadshuis afgebouwd. Hiermee wordt voorkomen dat deze reserve op één moment zijn uitgeput en er dan een gat in de dekking van de begroting ontstaat.
- De onttrekking aan de reserve Betere buurten betreft de geraamde lasten voor de aanpak van de eerste drie wijken.
- De onttrekking reserve maatregelen luchtkwaliteit betreft de bijdrage ten behoeve van Walstroombeheer.
- De onttrekking aan de reserve Parkeren is gebaseerd op de vastgestelde parkeerexploitatie, die eind 2017 is herijkt.
- In 2015 is besloten tot een nieuwe tranche van startersleningen. Voor de kosten hiervan is een reserve gevormd, waarvan hier de benodigde onttrekkingen worden geraamd.
- De onttrekking aan de reserve scholen en maatschappelijk vastgoed is conform Raadsbesluit september 2017
- Vanwege het "hek" rond het sociaal domein worden vooralsnog de nadelen en voordelen daarbinnen verrekend met de reserve. Voor 2019 betreft dat een onttrekking van € 3.251.000 voor onder andere de investeringen van de transformatieagenda en overige ontwikkelingen. Voor een uitgebreide toelichting verwijzen wij naar programma 1.5 Versterking eigenkracht. ondersteuning en bescherming.

3.3. Overzicht mutaties voorzieningen

Voorzieningen	Prognose 31 dec 2018	storting 2019	onttrekk. 2019	Prognose 31 dec 2019	storting 2020	onttrekk. 2020	Prognose 31 dec 2020	storting 2021	onttrekk. 2021	Prognose 31 dec 2021	storting 2022	onttrekk. 2022	Prognose 31 dec 2022
Voorziening onderhoud sportaccomodaties	248	195	212	230	197	324	103	197	297	3	197	194	6
Voorziening onderhoud overige accomodaties	1.216	358	416	1.158	365	529	995	364	367	992	364	411	945
Voorziening wethouderspensioenen	5.274	303	0	5.577	303	0	5.879	303	0	6.182	303	0	6.484
Voorziening civieltechnische werken	660	565	414	812	565	772	605	565	478	691	565	665	591
Voorziening onderhoud wegen	2.317	718	876	2.160	718	881	1.997	718	961	1.754	718	1.138	1.335
Voorziening groot onderhoud sportvelden	383	0	11	373	0	37	336	0	21	315	0	15	301
Voorziening groot onderhoud stadshuis	561	109	49	621	110	60	671	110	63	718	110	545	283
Voorziening groot onderhoud theater	283	101	89	295	101	89	307	101	90	318	101	89	331
Voorziening onderhoud parkeergarages binnenstad	1.327	295	0	1.622	301	0	1.922	306	0	2.229	306	0	2.535
Voorziening schoolgebouwen en buurtpleinen	89	235	236	88	235	215	108	235	114	229	235	185	280
Voorziening naheffing BTW de Kom	1.128	0	0	1.128	0	0	1.128	0	0	1.128	0	0	1.128
Voorziening rioolrechten	16	21	0	37	20	0	57	71	0	128	109	0	237
Voorziening afvalstoffen	119	10	0	129	46	0	175	90	0	265	121	0	385
TOTAAL VOORZIENINGEN	**13.621**	**2.910**	**2.302**	**14.230**	**2.961**	**2.907**	**14.284**	**3.060**	**2.391**	**14.952**	**3.129**	**3.240**	**14.841**

3.4. Overzicht incidentele baten en lasten

Materieel evenwicht van de begroting houdt in dat structurele lasten met structurele baten zijn gedekt. Onderstaand overzicht geeft een beeld van de incidentele baten en lasten die in de begroting 2019 zijn opgenomen.

Incidentele lasten	2019	2020	2021	2022
Kosten oude en nieuwe raad				48.000
Invoering omgevingswet	500.000	500.000		
Aanschaffingen Stadstoezicht			24.000	10.000
Intensivering aanpak jongeren	70.000	70.000		
Opheffing PAUW	156.000			
Volwasseneducatie	259.000			
Kosten verkiezingen	82.000		43.000	44.000
HSD 1. Eigenwijks	150.000	pm	pm	pm
HSD 2. Meedoen naar vermogen	400.000	pm	pm	pm
HSD 3. Zelfredzaamheid naar vermogen	500.000	pm	pm	pm
HSD 4. Kansen voor de jeugd	400.000	pm	pm	pm
HSD 5. Woonwijs	350.000	pm	pm	pm
HSD 6. Facilitair	200.000	pm	pm	pm
HSD 7. Ontwikkeling Brede toegang	150.000	pm	pm	pm
HSD 8a. Kenniswerk ontwikkelen	200.000	pm	pm	pm
HSD 8b.Incidenteel onderzoek en advies	100.000	pm	pm	pm
HSD 10. Programma Geldwijs	150.000	pm	pm	pm
Bodemkwaliteitskaart	20.000			
Geluid en luchtkaart				20.000
Openbaar groen	40.000			
Applicaties tbv Kabels en leidingen				13.000
Handhelds straatparkeren				24.000
Steekvesten TVL				21.000
Meetapparatuur ICT				22.000
Dienstverlening Stadswinkel	125.000	125.000	125.000	
ICT	391.000	270.000		
Inhaalafschrijving Stadshuis	1.908.000			
	6.151.000	**965.000**	**192.000**	**202.000**
Algemene uitkering	70.000	70.000		
Opheffing PAUW	198.000			
Volwasseneducatie	259.000			
Incidentele baten	**527.000**	**70.000**	**0**	**0**
Saldo incidentele baten - lasten	**-5.624.000**	**-895.000**	**-192.000**	**-202.000**
Reservemutaties				
Onttrekking Algemene reserve	708.000			
Onttrekking reserve Sociaal Domein	2.600.000	pm	pm	pm
Onttrekking reserve Grondbedrijf	1.200.000			
	4.508.000	**0**	**0**	**0**
Saldo incidenteel na reservemutaties	**-1.116.000**	**-895.000**	**-192.000**	**-202.000**

Uit bovenstaande gegevens blijkt dat voor alle jaren de incidentele lasten gelijk zijn aan of hoger dan de incidentele baten.

3.5. Geprognosticeerde balans

Omschrijving (bedragen X € 1.000)	*31-12-2018*	*31-12-2019*	*31-12-2020*	*31-12-2021*	*31-12-2022*
Activa					
Immateriele activa	**506**	**506**	**506**	**506**	**506**
Vaste activa					
materiele vaste activa	255.490	256.334	260.803	256.950	271.496
financiele vaste activa	17.067	16.962	16.897	16.323	16.310
Totaal vaste activa	**272.557**	**273.296**	**277.700**	**273.273**	**287.806**
Vlottende activa					
Overlopende activa	2.701	2.701	2.701	2.701	2.701
Vorderingen	17.224	17.224	17.224	17.224	17.224
Liquide middelen	590	246	988	393	71
Voorraden	3.341	3.341	3.341	3.341	3.341
Totaal vlottende activa	**23.856**	**23.512**	**24.254**	**23.659**	**23.337**
Totaal activa	**296.920**	**297.315**	**302.460**	**297.438**	**311.649**
Passiva					
Vaste Passiva					
Eigen vermogen	92.052	82.626	79.774	76.868	73.241
Begrotingssaldo	92	303	1.248	3.463	4.412
Voorzieningen	13.621	14.230	14.284	14.952	14.841
Langlopende leningen	153.500	138.500	111.500	88.500	83.500
Aan te trekken langlopende leningen	0	24.000	58.000	76.000	98.000
Waarborgsommen	449	449	449	449	449
Totaal vaste passiva	**259.714**	**260.109**	**265.254**	**260.233**	**274.443**
Vlottende passiva					
Overlopende passiva	766	766	766	766	766
Leningen < 1 jaar	16.000	16.000	16.000	16.000	16.000
Kortlopende schulden	20.440	20.440	20.440	20.440	20.440
Totaal vlottende passiva	**37.206**	**37.206**	**37.206**	**37.206**	**37.206**
Totaal passiva	**296.920**	**297.315**	**302.460**	**297.439**	**311.649**

3.6. Begrotingscijfers per taakveld

Sinds 2017 schrijft het BBV voor dat er een overzicht in de begroting wordt opgenomen van de lasten en baten per taakveld. Deze taakvelden zijn landelijk voorgeschreven. Door deze standaardindeling is een betere vergelijking van de lasten en baten tussen gemeenten mogelijk.

Taakveld	Omschrijving	Lasten 2019	Baten 2019	Saldo 2019
	Bestuur en ondersteuning			
0.1	Bestuur	2.602.200	0	-2.602.200
0.11	Res. van de rekening van baten en lasten	303.400	0	-303.400
0.2	Burgerzaken	647.000	1.129.600	482.600
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	0	0	0
0.4	Ondersteuning organisatie	50.075.300	3.663.400	-46.411.900
0.5	Treasury	5.061.200	6.729.800	1.668.600
0.61	OZB woningen	0	12.052.700	12.052.700
0.62	OZB niet-woningen	0	3.780.100	3.780.100
0.63	Parkeerbelasting	0	1.504.400	1.504.400
0.64	Belastingen Overig	1.489.600	1.050.700	-438.900
0.7	Algemene uitkering	0	89.205.900	89.205.900
0.8	Overige baten en lasten	35.000	-26.000	-61.000
0.9	Vennootschapsbelasting	0	0	0
	Veiligheid			
1.1	Crisisbeheersing en Brandweer	3.711.700	201.200	-3.510.500
1.2	Openbare orde en Veiligheid	515.500	458.200	-57.300
	Verkeer, vervoer en waterstaat			
2.1	Verkeer, wegen en water	5.512.400	1.638.000	-3.874.400
2.2	Parkeren	6.008.700	4.360.400	-1.648.300
2.3	Recreatieve Havens	60.500	24.300	-36.200
2.4	Economische Havens en waterwegen	31.200	0	-31.200
2.5	Openbaar vervoer	75.700	20.500	-55.200
	Economie			
3.1	Economische ontwikkeling	0	0	0
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	12.726.000	12.726.000	0
3.3	Bedrijfsloket en -regelingen	275.400	11.800	-263.600
3.4	Economische promotie	0	52.400	52.400
	Onderwijs			
4.1	Openbaar basisonderwijs	59.200	0	-59.200
4.2	Onderwijshuisvesting	4.859.800	781.500	-4.078.300
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	2.882.300	1.605.000	-1.277.300
	Sport, Cultuur en recreatie			
5.1	Sportbeleid en activering	467.000	0	-467.000
5.2	Sportaccommodaties	3.558.000	759.600	-2.798.400
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	4.820.600	1.512.300	-3.308.300
5.4	Musea	168.700	0	-168.700

Taakveld	Omschrijving	Lasten 2019	Baten 2019	Saldo 2019
5.5	Cultureel erfgoed	214.000	83.200	-130.800
5.6	Media	1.845.100	0	-1.845.100
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	4.052.900	93.300	-3.959.600
	Sociaal domein			
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	3.315.200	732.500	-2.582.700
6.2	Wijkteams	917.800	0	-917.800
6.3	Inkomensregelingen	27.653.800	18.611.400	-9.042.400
6.4	Begeleide participatie	3.338.300	198.000	-3.140.300
6.5	Arbeidsparticipatie	1.695.000	0	-1.695.000
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	969.500	24.300	-945.200
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	16.852.000	367.900	-16.484.100
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	4.258.900	0	-4.258.900
6.81	Geëscaleerde zorg 18+	2.244.900	0	-2.244.900
6.82	Geëscaleerde zorg 18-	0	0	0
	Volksgezondheid en milieu			
7.1	Volksgezondheid	2.337.600	0	-2.337.600
7.2	Riolering	3.170.600	5.008.200	1.837.600
7.3	Afval	4.958.700	6.002.300	1.043.600
7.4	Milieubeheer	1.069.300	28.300	-1.041.000
7.5	Begraafplaatsen	90.200	376.800	286.600
	Volkshuisvesting, Ruimtelijke ordening, Stedelijke vernieuwing			
8.1	Ruimtelijke Ordening	834.100	140.600	-693.500
8.2	Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	7.136.000	7.433.100	297.100
8.3	Wonen en bouwen	618.200	1.751.100	1.132.900
	Subtotaal	**193.518.500**	**184.092.800**	**-9.425.700**
0.10	Mutaties reserves	1.080.100	10.505.800	9.425.700
	Begroting 2019	**194.598.600**	**194.598.600**	**0**

3.7.Overzicht Investeringen

Investeringen 2019	Krediet	Afschr. termijn	Prog.	Toelichting
Vervanging servers	200.000	5	6	
Applicaties WMO	53.000	5	6	
Software digitalisering documentbeheer	95.000	5	6	
Cognos	80.000	5	6	
ICT workspac (Thincl,laptops,smartphe.d)	140.000	3	6	zie NJN 2018
CAD hardware	106.000	4	6	
Website	55.000	5	6	
VRI 505	120.000	20	3	vervanging uit 2002
VRI 504	95.000	20	3	vervanging uit 1998
VRI 602	150.000	20	3	vervanging uit 1999
Op afstand bedienbare bruggen (15 jr.)	350.000	15	3	vervanging uit 2004
Kinderboerderij	250.000	40	3	Vervanging uit 1979 (vervangingsbudget geactualiseerd)
Vervangen douchesysteem kleedaccommodatie Galecop	30.000	15	6	vervanging i.v.m. veroudering en voorkomen legionella.
Vervanging sportvloer De Waterlelie	60.000	15	6	vervanging sportvloer De Waterlelie
Tractie:				
Materiaal gladheidsbestrijding (o.a. sneeuwploegen en opzet strooiauto's etc.)	90.000	10	6	vervanging materiaal uit 2009
H3	15.000	10	6	Vervanging voertuig van 2009
H4	15.000	10	6	Vervanging voertuig van 2009
LM1	30.000	10	6	Vervanging voertuig van 2011
O2	46.000	10	6	Vervanging voertuig van 2011
P1	47.000	10	6	Vervanging voertuig van 2011
B17	30.000	10	6	Vervanging voertuig van 2009 (omgewisseld met S1)
S27	15.000	10	6	Vervanging voertuig van 2009
V1	60.000	6	6	Vervanging voertuig van 2011
V2	155.000	6	6	Vervanging voertuig van 2013
ZS S1		10	6	Vervanging voertuig van

Investeringen 2019	Krediet	Afschr. termijn	Prog.	Toelichting
	30.000			2009
Ten laste van reserve parkeren				
Kentekenherkenning PMS Theater	90.000	8	3	conform de PEX
P-lichtbak gevel (2 stuks) Cityplaza	40.000	8	3	conform de PEX
Kentekenherkenning PMS Stadshuis	90.000	8	3	conform de PEX
P-lichtbak gevel (2 stuks) Stadshuis	40.000	8	3	conform de PEX
Ticketautomaten / pinmodule	160.000	5	3	conform de PEX
Ten laste van afvalstoffenheffing				
Ondergrondse containers installaties	1.017.300	15	3	
Ondergrondse containers beton	800.000	40	3	
Ten laste van rioolrechten				
Diverse rioolvervangingen	600.000	50	3	Conform GRP 2014-2019
Diverse rioolvervangingen	200.000	20	3	Conform GRP 2014-2019
Investeringen hemelwaterafvoer	600.000	50	3	Conform GRP 2014-2019
Investering grondwaterafvoer	100.000	50	3	Conform GRP 2014-2019
Investeringen als gevolg van stelselwijziging BBV				
Herstraten schoolpleinen	130.000	25	6	conform beheerplan
Speelvoorzieningen	976.000	20	3	conform beheerplan
Vervanging groen	721.000	40	3	conform beheerplan
Elementenverharding (30% maatregel)	1.200.000	10	3	conform beheerplan
Separate kredietaanvragen wegen	1.597.800	40	3	conform beheerplan
Levensduur verlengende maatregelen elementen	647.800	40	3	conform beheerplan
Beschoeiing	147.100	25	3	conform beheerplan
Civieltechnische bouwwerken (bruggen)	1.368.200	30	3	conform beheerplan
Civieltechnische bouwwerken (vaste bruggen en vlonders)	382.300	25	3	conform beheerplan
Civieltechnische bouwwerken (houten bruggen en vlonders)	200.000	25	3	conform beheerplan

Investeringen 2019	**Krediet**	**Afschr. termijn**	**Prog.**	**Toelichting**
Civieltechnische bouwwerken (geluidschermen)	48.000	50	3	conform beheerplan
Bewegwijzering	175.000	25	3	conform beheerplan
Abri's	450.000	15	3	
Subtotaal 2019:	**14.097.500**			

Investeringen
Hierbij leggen wij u de kredieten per complex voor die, op basis van de vastgestelde grondexploitaties, voor 2019 worden geraamd.

Investeringsraming 2019 per gebied	**Bedrag**
Het Klooster	
Verkeerskundige aanpassingen	5.000.000
Bouw- en woonrijpmaken entreegebied	2.500.000
Woonrijpmaken sectie 1	1.400.000
Woonrijpmaken sectie 2 en 3	2.800.000
Woonrijpmaken sectie 4	900.000
Stelpost / onvoorzien	2.400.000
	15.000.000
Lekboulevard	
Bouw en woonrijpmaken lotusplantsoen, middenblok, nijenmonde	2.000.000
Stelpost / onvoorzien	500.000
	2.500.000
Blokhoeve	
Bouw- en woonrijpmaken	6.000.000
Stelpost / onvoorzien	1.000.000
	7.000.000
Deventerschans	
Bouw- en woonrijpmaken	300.000
Stelpost / onvoorzien	50.000
	350.000
Parkeerterrein tramhalte Wiersdijk	
Bouwrijpmaken	200.000
Parkeerterrein / fietspad	250.000
Stelpost / onvoorzien	50.000
	500.000

Investeringsraming 2019 per gebied	Bedrag
Binnenstad (herijkt)	
Verwervingen, Bouw- en woonrijpmaken	7.000.000
Stelpost / onvoorzien	2.500.000
	9.500.000
Mooi Rijnhuizen	
Bouw- en woonrijpmaken	1.500.000
Stelpost / onvoorzien	300.000
	1.800.000
Kansrijke woningbouwlocaties	
Bouw- en woonrijpmaken	100.000
	100.000
Rijnhuizen Noord	
Stelpost / onvoorzien	50.000
	50.000
Onvoorzien / afronding	**3.200.000**
Totaal	**40.000.000**

4. Overige gegevens

4.1. Kerngegevens

	Jaarstukken 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
Bestuurlijk			
Aantal raadsleden	33	33	33
Aantal wethouders	4	4 (5 sinds juni)	5 (4,5 fte)
Commissieleden (niet-raadsleden)	19	16	16
Financieel (x € 1.000)			
Totale programmabaten	185.209	183.437	184.093
Totale programmalasten	175.177	191.825	193.216
Reservemutaties:			
Onttrekkingen	18.737	8.598	10.506
Stortingen	11.724	197	1.080
Resultaat	17.045	13	303
Sociaal			
Aantal inwoners	62.412	62.260	63.105
Aantal bijstandsgerechtigden (BUIG)	1.269	1.313	1.354
Totaal aantal leerlingen:	10.453	10.652	10.549
- openbaar basisonderwijs	1.591	1.620	1.597
- bijzonder basisonderwijs	3.055	3.211	3.167
- voortgezet onderwijs	5.556	5.420	5.544
- speciaal basisonderwijs	251	256	241
Totaal aantal scholen:	22	22	22
- scholen basisonderwijs	17	17	17
- scholen voortgezet onderwijs	4	4	4
- scholen speciaal basisonderwijs	1	1	1
Fysiek			
Aantal woonruimten	28.409	28.398	28.842
Aantal 'niet-woningen' conform OZB	3.493	3.800	3.800
Oppervlakte gemeente in hectare (incl. water)	2.565	2.565	2.565
Aantal arbeidsplaatsen (fulltimers en parttimers)	41.868	42.500	42.500
Aantal bedrijfsvestigingen	5.284	5.400	6.104
Aantal m^2 kantoren	394.000	395.000	395.000
waarvan beschikbaar (m^2)	104.000	111.900	111.900

4.2. Landelijke basisset indicatoren

	Basisset indicatoren	Nederland (jaartal)	Nieuwegein (jaartal)	Eenheid
1	Formatie	niet gemeten	6,6 (2018)	Fte per 1.000 inwoners
2	Bezetting	niet gemeten	6,6 (2018)	Fte per 1.000 inwoners
3	Apparaatskosten	niet gemeten	451 (2018)	Kosten per inwoner
4	Externe inhuur	niet gemeten	42 (2018)	Kosten per inwoner
5	Overhead	niet gemeten	9 (2018)	% van totale lasten
6	Verwijzingen Halt	131,0 (2017)	104,0 (2017)	Aantal per 10.000 inwoners
7	Hardekern jongeren	1,3 (2014)	2,9 (2014)	Aantal per 10.000 inwoners
8	Winkeldiefstallen	2,2 (2017)	3,4 (2017)	Aantal per 1.000 inwoners
9	Geweldsmisdrijven	5,0 (2017)	3,6 (2017)	Aantal per 1.000 inwoners
10	Diefstallen uit woning	2,9 (2017)	4,2 (2017)	Aantal per 1.000 inwoners
11	Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	4,8 (2017)	5,3 (2017)	Aantal per 1.000 inwoners
12	Ziekenhuisopname na verkeersongeval met een motorvoertuig	9,5 (2016)	13,1 (2016)	% van ziekenhuisopnamen vanwege ongeval
13	Overige vervoersongevallen met een gewonde fietser	5,0 (2016)	10,4 (2016)	% van ziekenhuisopnamen vanwege ongeval
14	Functiemenging	52,4 (2017)	59,9 (2017)	% bedrijfsvestigingen t.o.v. woningen
15	Bruto Gemeentelijk Product	100 (2013)	67 (2013)	Verhouding tussen verwacht en gemeten product
16	Vestigingen (van bedrijven)	139,7 (2017)	130,8 (2017)	Aantal per 1.000 inwoners in leeftijd van 15-64 jaar
17	Absoluut verzuim	1,82 (2017)	1,84 (2017)	Aantal per 1.000 inwoners van 5-18 jaar
18	Relatief verzuim	26,58 (2017)	32,92 (2017)	Aantal per 1.000 inwoners van 5-18 jaar
19	Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)	1,7 (2016)	2,0 (2016)	% deelnemers aan het VO en MBO onderwijs 12-23 jaar
20	Niet sporters	49,9 (2014)	48,8 (2014)	%
21	Banen	758,7 (2017)	1.035,1 (2016)	Aantal per 1.000 inwoners in leeftijd van 15-64 jaar
22	Jongeren met een delict voor de rechter	1,45 (2015)	1,62 (2015)	% 12-21 jaar
23	Kinderen in uitkeringsgezinnen	6,58 (2015)	5,93 (2015)	% kinderen tot 18 jaar
24	Netto arbeidsparticipatie	65,8 (2016)	65,8 (2016)	% van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking
25	Achterstandsleerlingen	11,6 (2012)	11,6 (2012)	% 4 t/m 12 jarigen
26	Werkloze jongeren	1,52 (2015)	1,08 (2015)	% 16-22 jaar

27	Personen met een bijstandsuitkering	41,9 (2017)	34,1 (2016)	Aantal per 1.000 inwoners van 18 jaar en ouder
28	Aantal re-integratievoorzieningen	17,1 (2017)	17,3 (2017)	Aantal per 1.000 inwoners van 15-65 jaar
29	Jongeren (tot 18 jaar) met jeugdhulp	11,2 (2017)	9,2 (2017)	%
30	Jongeren (tot 18 jaar) met jeugdbescherming	1,2 (2017)	1,2 (2017)	%
31	Jongeren (12-22 jaar) met jeugdreclassering	0,4 (2017)	0,5 (2017)	%
32	Cliënten met een maatwerkarrangement WMO	38 (2017)	39 (2017)	Aantal per 1.000 inwoners
33	Omvang huishoudelijk restafval	geen opgave	223 (2016)	Kg/inwoner
34	Hernieuwbare elektriciteit	geen opgave	4,2 (2016)	%
35	Gemiddelde WOZ waarde	216 (2017)	203 (2017)	€ 1.000
36	Nieuw gebouwde woningen	7,2 (2016)	1,5 (2015)	Aantal per 1.000 woningen
37	Demografische druk	69,6 (2018)	68,6 (2018)	% personen van 0 tot 15 jaar en 65 jaar of ouder in verhouding tot personen van 15 tot 65 jaar.
38	Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	649 (2018)	500 (2018)	€
39	Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	721 (2018)	616 (2018)	€

4.3. Lijst van gebruikte afkoringen

ABP: Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds
BBV: Besluit Begroting en Verantwoording
BghU: Belastingsamenwerking Gemeenten en Hoogheemraadschap Utrecht
BRP: Basisregistratie Personen
BUIG: Bundeling Uitkeringen Inkomensvoorzieningen Gemeenten
EBU: Economic Board Utrecht
Fido: Wet Financiering decentrale overheden
GDI: Generieke Digitale Infrastructuur
GGZ: Geestelijke Gezondheidszorg
Gip: Grondstoffeninzamelplan
GrEX: Grondexploitatie
HSD: Herstructurering Sociaal Domein
IJGZ: Integrale jeugdgezondheidszorg
IKB: Individueel keuze Budget
KOEK: Klimmen op Eigen Kracht
kUS: kennisplatform Utrecht Sociaal
MEC: Milieu-educatief centrum
MIP: Meerjaren-investeringsplan
MJOP: Meerjaren-onderhoudsplan
NHW: Nieuwe Hollandse Waterlinie
NIEGG: Niet in exploitatie genomen gronden
PEX: Parkeerexploitatie
PMD: Plastic, metaal en drankverpakkingen
RMC: Regionaal Meld- en Coördinatiepunt voor voortijdig schoolverlaters
RUD: Regionale Uitvoeringsdienst Utrecht
Ruddo: regeling Uitzettingen en derivaten decentrale overheden
SROI: Social Return on Investment
VEX: Vastgoedexploitatie
VRI: Verkeersregelinstallatie
VTH: Veiligheid, Toezicht en Handhaving
VVE: Voor- en Vroegschoolse Educatie
WIL: Werk en Inkomen Lekstroom
Winnet: Water Innovatie Netwerk
Wmo: Wet Maatschappelijke Ondersteuning